YAZIN

AYLIK
SANAT
EDEBİYAT
DERGİSİ
temmuz
47 '85
KDV dahil
250 TL

Yüzde 49'luk kağıt zammıyla basına, iletişim özgürlüğüne, öğrenme hakkına, sanat ve edebiyata, kültür yaşamına, insan haklarına ve demokrasi inancına büyük bir darbe indirilmiştir...

1960-70 DÖNEMİ GENÇLİK LİDERLERİ TARTIŞIYOR

RAİF ERTEM ile Konuşma/Üniversitenin asıl varlığı öğrenci öğretim üyesi bütünlüğüdür 5
BOZKURT NUHOĞLU ile Konuşma/İnsan Kişiliğini Özgür Ortamda Bulur 9

HALKIN MÜZİĞİ SINIR TANIMAZ

HATAY DUMLUPINAR/Müzikte Tartışılmayanlar ve "Demokratik" Örnekleri 13
VAN KY ile Konuşma (Türkçesi : Yarın Çeviri Kurulu) 14
SILVIO RODRIGUEZ/Ne Denli Masum Gözükürse Gözüksün Şarkı Hep Politiktir. (Türkçesi : Yarın Çeviri Kurulu) 15
GÜRHAN UÇKAN/Kitlenin Sesi Olarak Müzik 16
DANIEL VIGLIETTI/Önemli Olan İnsanın Gerçekten ve İnancından Göç Etmemesidir. (Türkçesi: Yarın Çeviri Kurulu) 17
WOODY GUTHRIE/Şiir (Türkçesi : Güney Gönenç) 18
ZÜLFÜ LİVANELİ ile Konuşma/Konuşan: Gürsel Akseven 19

EDEBİYAT

FRANCISCO J. URİ'den ŞİİRLER (Türkçesi: Gürhan Uçkan) 3
GÜNEY ARAS/Şiir 6
MEHMET YAŞIN /Şiir 8
A. ÇAĞRI ÇINAR/Şiir 11
MUZAFFER KALE/Şiir 20
ZEKİ GÜRARSLAN/Şiir 25
OKUMA NOTLARI 26
ŞİİR PENCERESİ 26

GENÇLİK YILI ve 12. GENÇLİK ve ÖĞRENCİ FESTİVALİ

Gençliğin Uluslararası Coşku Günleri Festivaller (Yarın Araştırma Bürosu) 20
NERGİS ALGÜN/Bunalan Bir Sistemin Çarklarındaki Gençlik: ABD Örneği 22
Afrikada Öğrenciler Acıya ve Geleceğin Umudunu Birlikte Yaşıyorlar/Derleyen: Gülgün Tezcan 24
AYSEL TÜTÜNCÜ/Yunanistan Öğrenci Hareketi: Ulusal Öğrenci Birliğ 22
Umutlarla

KÜLTÜR

YARIN/Biten Bir Öğrenim Yılıyla, Doğan Umutlarla 4
TAHSİN GÜVEN/Bir Demokrasi Şöleni Sonrası 12

KARİKATÜR

İBRAHİM USLU
KEMAL ÜLKER 26
ABDULLAH ORHAN 29
MUAMMER BOZKURT 31
KEMAL URGENÇ 32

YARIN'dan...

Basın ve Yayına Karşı

Yüzde 49'luk kağıt zammı açıklandığı anda şaşkınlık yarattı. Daha önce de kağıt fiyatlarına zam yapılmıştı. Bu basın ve kültür ortamı için yeni değildi. Ancak yüzde elliilik bir zam ilk kez oluyordu ve açıklaması da vardı. Zamlar enflasyonla başa baş gidiyordu. Kağıt zammını ilk kez bu kadar yüksek tutarken, üstü örtülü davranmaya da gereksinim duymuyorlardı. Tavırlarındaki, kararlarındaki keyfilik biliniyordu. Cezaevlerini dolduran onbinlere karşın, Türkiye'de siyasi tutuklu yok diyebiliyorlardı. Üstelik bu açıklamayı kendilerine göre içeride kalan tek siyasi büklümlü tabliye edilince söylüyorlardı. Pervasızca DİSK ve Barış Derneği davaları üzerine dış basına demeç veriyorladı. zammını yapıyor, bundan doğal olarak etkilenecek olan basın organlarına sanki 'şaka' yaparcasına "gazetelere fazla zam yapılırsa kağıda yine zam yapanm," diyebiliyorlardı. Parlemento'da çoğunluk onlardaydı. Tatile gönül huzuru ile çıkabilmek için, geceleri de çalışarak, 'demokrasi'ye geçerken, kendi demokrasilerini givence altına almak istiyorlar, yeni Polis Yasası'nı çıkanyorlardı. Yaşammızın her alanına yaptıkları saldırıların sürdürüceklerinin de ipuçlarını vermekten kaçınmıyorlardı. Zam üstüne zam yaparken de istiyorlar ki, son yıllarda yarattıkları kültürsüzleşme çabaları artarak sürsün. Daha az sayıda dergi çıksın, kitap basılsın, gündelik gazetelerintirajı düşmeye devam etsin, üniversite öğrencileri yoğun sınavlarından bir parça vakit bulabildikleri zaman okuduklan kitapları bile artık okuyamasın. Kitapçılar daha az kitap, dergi satsın. İnsanlar kültürsüz bir ortamın içine daha çok itilsin, sussun, fatüralı yaşamla, KDV ile, videoda beş altı filmi üst üste izlemekle geçirsin günlerini. Daha az okusun ve daha az düşünsün. Şu kısacık yaşantısında kaderine razı olsun, kendisine verilenle yetinsin.

Sadece basın ortamı içinde olanlar değil, Yarın okuyucuları da bir yayın çıkarmanın ne denli zorluklarla dolu olduğunu artık çok iyi biliyorlar. Aslında uğraş isteyen, onurlu ve geleceğe dönük her iş zorluklarla doludur. Bir yayını düzenli ve kesintisiz çıkarmak, her zaman için sorunları olan bir çabadır. Yalnız bu sorunlar, toplumun içinde bulunduğu koşullara, politik ve ekonomik duruma göre değişiklikler gösterir. Birçok keyfi davranışlarla karşı karşıya kalındığı günümüz koşullarında, artan yaşam zorluğu ve enflasyonla, günümüzde kendi olanakları ve okuyucusunun desteği ile çıkan bir dergide mali sorunlar, çoğunlukla en başta gelen sorunlardır. Yarın tüm sorunları gibi, mali sorunlarını da okuyucularıyla paylaşan bir dergidir. Son zammın bize getirdiği tüm olumsuzluklara karşın dergimiz fiyatında bir değişiklik yapmayı düşünmediğimizi hemen belirtelim.

Yaz aylarına girildiği, dergilerin tirajlarının doğal olarak azaltıldığı son aylarda, Mayıs sayımızın satışının diğer aylara oranla yüzde onbeş artığını ve bunun Yarın'ın en yüksek satış rakamlarından biri olduğunu sevinerek söyliyebiliriz. Ülkemizin tek gençlik dergisi olarak Yarın'ın, giderek daha etkin olabilmesi, eksiklerini giderebilmesi ve gençliğin sesi olması yolunda belki yavaş ama sağlıklı gelişimi, dergiyi çıkaran ve okuyan, okutan genç insanlar arasındaki dayanışmanın bir ifadesidir. Bu arada içinde yaşadıkları maddi koşulların zorluğuna karşın, kiminin bir tek mektup yazma bakkını bile Yarın için kullandığı cezaevlerindeki okuyucularımızdan bayram dolayısıyla aldığımız güzel sözlerini içtenlikle paylaşıyoruz.

1960.70 dönemi gençlik liderlerinin tartışmalarını Raif Ertem ve Bozkurt Nuhoğlu'yla sürerken 1964'lere doğru gelmiş bulunuyoruz. Hazırladığımız Müzik bölümü, kendi müziğimizde tartışılmayanların yanısıra, her şarkının aslında politik olduğunu, her bir müziğin bir yeri olduğunu ve müziğin sınır tanımadığını bir kez daha gündeme getiriyor. Böyle bir bölümü hazırlarken, Yarın okuyucularına Abone Kulübümüz üçüncü yılına girerken yeni bir etkinliği ulaştırma düşüncemiz oluştu. Okuyucularımızın Abone Kulübümüzün duyurusunda okuyabilecekleri bu yeni etkinliğimizi sevinçle karşılayacaklarına inanıyoruz.

Yarın'dan sevgiyle, dostlukla.

□ SAHİBİ
Sami Alptekin

□ SORUMLU YAZILŞLERİ YÖNETMENİ
Füsun Öztürk Baysan

□ BÜRO VE TEMSİLCİLİKLER
İsveç: Gürhan Uçkan
Box 38045, 100 64
Stockholm
F.Almanya: Mehmet Bilgin

Hollanda: Ramazan Ekinci
Postbus 392
6040 AJ Roermond

İzmir: 856. Sokak
Nur Han 3/502
Konak-İzmir

İstanbul: Divanyolu,
Hoca Rüstem Sokak,
Zafer Han No: 7
Kat: 4-14 Cağaloğlu - İstanbul

□ DAĞITIM
Etkin Dağıtım

□ ABONE KOŞULLARI
Yurtiçi/ Yıllık 2400 TL.
Altı Aylık 1200
Yurtdışı/ Yıllık 30 DM
Altı Aylık 16 DM
Yurtdışı tek fiyatı 3 DM

□ İLAN FİYATLARI
Kapak/
Tam Sayfa : 80.000.-TL.
Yarım Sayfa : 50.000.-TL.
Cayrek Sayfa: 25.000.-TL.

İç Savfalar/
Tam Sayfa : 50.000.-TL.
Yarım Sayfa : 25.000.-TL.
Ceyrek Sayfa: 13.000.-TL.

□ TEKNİK İŞLER
Dizgi : Norm Dizgi
Film : Reprotan
Baskı : Sanem Basımevi
Kapak Baskısı: Maya
Grafik Düzenleme: Yarın

□ YÖNETİM ADRESİ
Hanımeli Sokak. 15/15
Sıhhiye/Ankara

□ YAZIŞMA VE HAVALE ADRESİ
Yarın, P.K: 723, Kızılay-Ankara.

□ POSTA ÇEKİ
Yarın Dergisi, 16486 0

YARIN

francisco j.uriz

FRANCİSCO J. URİZ

1932'de İspanya'nın Zaragoza kentinde doğdu. 1957'den beri İsveç'te yaşıyor. Tanınmış İsveçli ozan Artur Lunkvist ile birlikte, Lorca ve Neruda'yı İsveççeye çevirdi. Aşağıdaki şiirler, ozanın ilk kitabı olan "Ett skrik är ett skrik..." (Bir Haykırış Bir Haykırıştır...) ile iki dilde basılan "Januts' ansikten/Las caras de Jano" (Jano'nun yüzleri) adlı kitaptan alınmıştır.

Türkçesi: GÜRHAN UÇKAN

Duvar

yeni bir Narcissus gibi
güzelliğinin keyfini sürdürüyor burjuva düzeni
kopmuş dünyanın gerisinden
aşılmaz duvarıyla
üretim ilişkilerinin

yalnız bir insan
fazla bir şey yapamaz
duvarın üzerinden atlamaktan başka

kararlı insanlardan oluşan
büyük bir kitle
atlamaz üzerinden duvarın

yıkar da geçer.

Yarın

söyle bana neyi sakladığını
neyi sakladığını
söyle bana
ve ben söyleyeceğim sana kim olduğunu
kim olduğunu
söyle bana

neden susuyorsun bugün
susuyorsun bugün
söyle bana
bugün konuşma zamanı olduğu halde
konuşma zamanı
bugün
bugün sakladığını senin
yarın söyleyeceğim sana
eğer kalırsan sen
yarına

konuşulacak
bugün
haykırılacak
bugün
kalabilmek için
yarına

Kış

toprak örtülmüş uzayın ışığıyla
kar yağıyor

buz oluşuyor
şiddet nedeniyle
bir parça ekmek için
serçelerle vuruşuyor barış güvercini
ve
meşalelerimizin ışığı
ulaşmıyor uzaya

yürüyüş sırasında
meşalelerin alevi değil
harekettir
donmamızı önleyen

ancak kıpırdanan su kurtulur
donun avı olmaktan

buz oluşuyor
ama sürdürüyoruz yürümeyi
elçiliğe doğru
çünkü meşalelerimizin soluk ışığı
barış güvercininin gagasında
ulaşacak Vietnam'a

ama meşalelerimizin ışığı değil
umuttur
işleyen madenlerdeki ince ışık

grevdir
aydınlatan uzayı

biten bir öğrenim yılıyla, doğan umutlara

Bir öğretim yılı daha sona erdi. Bir öğretim yılı, öğrencilerin bilinç ve davranışlarında önemli değişmelerin sergilendiği bir yıl oldu. 1980 sonrası oluşan korkunun, YÖK'le oluşturulan baskının büyüttüğü politikadan uzaklaşmanın, giderek ortadan kalkacağının ilk ipuçlarının ortaya çıktığı yıl oldu. Öğrenciler, haklarını korumanın, yaşam ve çalışma koşullarını iyileştirmenin, kaderci bir anlayışla çözümü geleceğe bırakan suskunluğunu istiflerinden atmalarının gerekliğini gördüler. Baskının oluşturduğu, politikadan uzaklaşmanın, ilgisizliğin, bireyselleşmiş günlük yaşama çekilmenin, haklarını arama ile bağdaşamayacağını kendi pratikleriyle öğrendiler.

Başbakan Özal son "İcraatın İçinden" programında, gençlere seslendi. Öğrencilere, hükümetin kendilerine sunduğu refah içinde derslerine çok çalışarak, biran önce okullarını bitirip kendilerini bekleyen güzelim, bol paralı işlere girerek ülkenin kalkınmasına katkıda bulunmalarını öğütledi. Özal'ın söyledikleri sınavların yoğunluğunda monotonluğu ve sıkıcılığı hafifleten bir espri olarak nitelenebilir. Aynı zamanda bu öğrencilerin herşeyden önce yurttaş olduklarını unutturmaya çalışan, güncel politikadan uzaklaşmanın sünnesini isteyen tutumun bir anlatımı, üniversiteyi kışlalaştırmak isteyen anlayışın yansımasıdır. Çünkü, bannma gereksinimini karşılamaktan uzak yurt kapasitesiyle, geçindirmekten uzak ve yaygınlığı sınırlı kredi vb. ile öğrenciye sunulan refah değil, sefaletti r. Sunulan bu sefalete katlanarak onları bekleyen bol paralı güzelim işlere ulaşma vaadi ise bir yalandır. Bu yalanla işsizlerin büyük bir kısmının 25 yaş grubundan olduklarını, diplomalı işsizliğin yükselen bir hızla arttığını bilmeyenler kandırılır.

Kaldı ki, öğrencilerin işsiz olmaları için okulu bitirmelerine de gerek yok. Öğrenci bugün, büyük ölçüde kendi isteminin dışında 3 ve 4 üncü sınıfta okuldan atılarak da işsizlere katılabilir. Aradaki tek fark ise diplomaya sahip olmadır.

Yürürlükteki üniversite politikası öğrenciyi can evinden vuruyor. Üniversitelerden "atılmalar", Eylül ve Ekim aylarında listelerin açıklanmasıyla birlikte, bütün yakıcılığıyla gündemin en başına yerleşecek. Milliyet Gazetesi'nin verdiği rakama göre bu yıl 40 bin öğrenci niteliksiz işgücü olarak ailesinin yanında birer sığmtı olarak, üniversite kapısının önüne bırakılacaklar. Geleceğe ilişkin güzel umutlar, yıllarca harcanan emek ve zaman, ailelerinin sıkıntılarla yüklü özverileri, toplumun harcadığı milyarlarca lira bir anda, ve bir tek dersten başarısız duruma düşülmesiyle birlikte yok olup gidecektir. Bu durumu öğrencilerin tembelliği ile açıklayan basitçi anlatımlar kimseyi inandıramaz.

Atılmalar gündemin geçici maddesi değil. Bu sistem var olduğu sürece, her yıl onbinlerce öğrenciyi üniversitelerden uzaklaştırmak zorunda. Çıkartılmış öğrenci affı ise, mekanizmanın acımasızlığını ve gerçek boyutunun ortaya çıkmasını önledi. Gelecek yıl, öğrenci affının etkisi kalmayacağından, affa dönenlerin ve affan önce atılma durumunda olup da atılmayanların da atılması gündeme gelecek. "Terör" nedeniyle okuyamayan öğrencilerin okullara dönmelerini sağlama gerekçesiyle çıkartılan öğrenci affının, gerçekte YÖK'ün yaptıklarını temizlediği artık biliniyor. Gerçekte de affın YÖK'e karşı öğrencilerin tepkisini yumuşatmayı, yürütülen öğretim üyesi kıyımında, öğretim üyelerini öğrencilerden soyutlayarak yalnızlaştırmayı sağlamaya yönelik olduğu daha açık biçimde görülmektedir.

Öğretim üyesi kıyımı önemli ölçüde tamamlanmış durumda. Sıra 'çok adam al- daha çok adam at' felsefesine dayalı ve öğrenci aleyhine olduğu kuşku götürmez bu sistemi, hiç bir engel tanımadan uygulamaya gelmiştir.

Ülkemizde üniversite öğrencileri ve genelde gençlik, korkulu terör edebiyatı ile "olası suçlu" konumuna getirilip toplumsal yalnızlığa itilmiş,politikadan uzaklaştırılmaya yönelik çabalarm yoğunluğu altında kalmışlardır. Düşünülen belliydi aslında. Öğrenciler başlarına gelenleri kaderci bir anlayışla karşılayacaklar, susup baklarını aramaktan vazgeçecekler, haklarını aramaya kalkacak olan bir "azınlık" olursa da kolayca ezilip sindirilebilecek.

Geçtiğimiz öğrenim yılı bu düşünülenlerin tutmayacağının ipuçlarını verdi. Ek sınav hakkı için verilen dilekçeler veriliş biçimiyle ve verildiği yerin konumuyla bu yargıyı güçlendiren ilginç gelişmelere tanık oldu. Önceleri tek tek verilen dilekçeler, arkasında birlikte davranma alışkanlığı da bırakacak biçimde bir yaygınlığa ve toplu verilen dilekçeye dönüştü. Önceleri YÖK başkanlığına ve bakanlığa verilen dilekçeler, sonraları parlamentoya verilmeye başlandı. Giderek toplumsal muhalefetin ulaştığı boyuta karşın, YÖK'ün ayakta kalışı şaşkınlığa yol açar oldu. Şaşkınlık, YÖK'ün siyasal dayanaklarını zayıflatmadan, sorunlara kalıcı köklü çözümler bulunamayacağını kavratmaya yol açtı. Gruplar halinde parlamenter ziyaretleri, parlamento düzeyinde dert anlatmaya yönelişleri bunu gösteriyor. Bu görüşmeler ve karşılaştıkları baskılar; keyfiliğe dur diyen, dertlerini anlatmaya gittiklerinde gözaltına alınmayacakları bir parlamento isteminin, öğrenciler arasında yayılmasını hızlandırdı. Görerek öğrendiler. Ancak bütün kurum ve kurallarıyla işleyen bir demokraside haklarını arayabilir, sorunlarının çözümünü izleyicisi olabilirler. Bunu kavramaya başlayan öğrenciler, kuşkusuz kendi sorunlarının çözümü ile erken seçim isteminl birleştirmeye de yöneleceklerdir.

Çok çeşitli ve derin sorunlarla karşı karşıya bulunan öğrenciler, bireyselliklerinin yalnızlığında bunların üstesinden gelemeyeceklerini gördüler. Kaldı kı, öğrencilik sadece görevlerle dolu bir alan değil, hakların da bulunduğu bir alandır. Örgütlü davranmaya yönelmeli haklarından birisini kullanmalıydılar. Ancak o zaman seslerini duyurabilir, yalnızlıktan kurtulabilirlerdi. Böylece, öğrenciler, yasal hakları olan, sendikal, kitlesel örgütleri; öğrenci derneklerini kurmaya yöneldiler. Geçen öğretim yılının en önemli kazancı da bu oldu. Bu nedenle de, gençlik yılının "katılım, gelişme, barış' biçiminde dile gelen ilkelerinden, "katılım" Türkiye'de öğrenci kitleleri için öne çıktı.

Önümüzdeki öğretim yılında öğrencilerin iki sorunla yoğun biçimde uğraşmak durumunda kalacakları görülüyor. Bunlardan biri; başvurularını yaptıkları öğrenci derneklerinin çalışmaya başlamasını sağlamak ve çalışmaya başladıktan sonra da gücünü ve temsil yetkisini üniversite yönetimlerine kabul ettirmek, üniversitelerde öğrencilerle ilgili bütün etkinliklerin karar ve yönetim süreçlerine katılmak olarak özetlenebilir.

Öğrenci derneklerinin, öğrencileri aşan önemde olduğu, demokrasinin sınırlarının niteliğini gösteren önemli ölçülerden biri olduğu bilinmiyor. İşte buradan çıkışla da, öğrenci derneklerinin kurulması, "demokrasi isteyen" herkesi ilgilendirir bir gelişmedir. Bu nedenle de, kurul ve kurumlarıyla işleyen bir demokrasi isteyen, "İkinci sınıf bir demokrasiye razı olunamaz" diyen SODEP'i de ilgilendirmek durumundadır. Küçük kurultaylarının sonucunda açıklanan "Öncelikler Bildirgesi"nde dernekleri demokrasinin temel kurumlarından sayarak da ilgilendiğini ortaya koymuştur. Ancak sorun burada kalıp kalmayacağıdır. Demokrasinin gerçek güvencesinin örgütlü kitleler olduğu bilinciyle, öğrenci derneklerinin en kısa sürede çalışır konuma gelmesi istemini, SODEP politik ve pratik olarak desteklemelidir. Öğrencilerin karşısına çıkarılan yasal olmayan uygulamaların ve keyfi engellerin aşılmasında destek verilmeli. Bu amaçla da, "İnsan Hakları Komisyonu" benzeri bir çalışmayı başlatmalıdır. Hak ve özgürlüklerin önündeki sınırların olası bir iktidar sonrasına bırakılmasıysa, düşünülmemeli.

Öte yandan DYP, "tam demokrasi" istediğini belirten bir diğer partidir. Ancak bu kanıtlanmayı bekleyen bir açıklamadır. Nasıl ki, "milli iradenin tecellisi" diye somutlanan isteğin inandırıcılığını, toplumda yeri olan tüm siyasal oluşumların da bu "iradeye" katılımı belirleyecekse ve bu yöndeki yasaklara karşı takınılacak tavır öne çıkacaksa; "tam demokrasi" isteğinin inandırıcılığı da kitle örgütlenmelerine ve bu arada da öğrenci derneklerine karşı izlenecek politikayla ortaya çıkacaktır. Bunun, bugün somutlanan biçimi de, öğrencilerin derneklerini kurmalarına karşı çıkarılan keyfi uygulamalara karşı durmaktır.

Önümüzdeki öğretim yılının diğer öne çıkacak sorunu da, "yapısal" konuma ulaşan atılmalar olacaktır. Ve artık, atılmaların "tembel öğrenci"likle ilgili bir yara kalmadığını kavrayan ana.babalarının, çocuklarının bu oluşuma tek tek engel olabilmelerinin olanaksız olduğunu da kavramalarıyla; çabşmaya başlayabilir ve etkili tepkiler oluşturabilirlerse öğrenci dernekleri önemli işlevler yüklenecek. Ama dernekleri ister çalışmaya başlayabilsin, isterse de bu daha bir süre geciksin, öğrencilerin, anababalarının etkin ve birleşik desteğine gereksinecekleri şimdiden görülen bir gerçektir.

Öğrencilere, hem en yakınları hem de demokrasi isteyen her kesim destek vermelidir.

YAPIN

1960-70 dönemi "gençlik liderleri tartışıyor"

□ Öğrenci olduğunuz dönemin politik, ekonomik koşullarıyla konuşmamıza başlayalım, sonra da bize o dönemde üniversitelerin durumunu özetleyin.

ERTEM ■ Demokrat Parti iktidarının ilk yılıydı. "Yeter Söz Milletindir" sloganıyla iktidara gelen bir siyasi iktidar. Eh, biz de millet olarak konuşuyorduk. Ortaokulda, lisede, üniversitede de. Basın da öyle. Hatta, bir yere kadar siyasi partiler dahi işlevlerini yerine getiriyorlardı.

Marshall planının gereği, Türkiye topraklarına binlerce traktör gelmişti. Toprak ilk defa derinlemesine işlenmeğe başladı. Görülmemiş verim. Pamuk, tütün, zeytin, buğday depo depo. Dünyanın ikinci buğday amban olmuştuk. Bu arada ikinci dünya savaşı öncesi başlayan sanayi yatırımlarını bırakıverdik. O da başka.

Güçlüydük ya! Dışa açılıverdik. Serbest pazar. İzmir Fuarını anımsıyorum. Fuardaki yabancı pavyonlardaki tüm mallar yerinde satılıyordu. Yalnız makine, traktör değil, iğneden ipliğe kadar. Ne istersen yabancı malı boldu. Al alabildiğin kadar. Adı "görülmemiş kalkınma"ydı.

Üniversitelerin, öğretim üyelerinden, öğrenci derneklerine, öğrencilerine kadar siyasi iktidara önemli bir karşı geliş yoktu. Bemberece geçinip gidiyorduk.

Bu gidiş 1957 seçimleri öncesine kadar sürdü. Dünyanın üçüncü buğday amban, ikiden üçe düşmüştür. Türkiye, dışardan buğday almağa başlayınca atabildiğine bol malların yerine, en ufak ihtiyaçların temini için kuyruklara girilmeye başlanınca tüm işler tersine döndü. Balayı bitti. Odundan milletvekili çıkarma, her mahallede bir milyoner yaratma politikası 1960 devrimiyle noktalandı.

□ Genel bir yaklaşımla, öğrenci derneklerinin 1960'a kadar, siyasi iktidarların denetiminde ve onların çizdiği sınırlar içinde çalışan yapılar olduğu görülüyor. Gençlikse, bu örgütleri bağımsız öğrenci dernekleri biçimine getirmeye çalışıyor. Bu çabalar da çatışmaların nedenleri oluyordu, değerlendirmelerinizi anlatır mısınız?

■ Öğrenci Derneklerinin 1960'lara dek siyasal iktidarların denetiminde olduğunu söylemek yanlış olur. İki devre içinde incelenmesi gerekir kanısındayım. 1957 seçimleri öncesinde siyasi iktidarla öğrenci, gençlik dernekleri arasında belirgin bir çatışma yoktu. Çalışmalar belli bir paralellik içinde yürüyordu. Çatışma daha çok üniversite yönetimi ile öğrenci dernekleri arasında çıkıyordu. Örneğin açılışlarda, üniversitenin açılışlarında öğrenci temsilcilerine söz verilmediği için, ayrı açılışlar yapılıyor ve üniversite yönetimine veryansın ediliyordu. Üniversite yönetimi ile öğrenci dernekleri arasındaki çatışma 1960 sonrası da sürmüştür. Hatta 1960 yılında Milli Birlik Komitesinin çıkardığı 115 sayılı yasa ile öğrencilerin yönetime katılması gerekiyordu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrenci Derneklerinin seçtiği temsilcileri yönetime kabul etmediği için Hukuk Fakültesi Talebe Cemiyeti (O günkü adı) olağanüstü kongre toplamıştı. Ben kongre başkanı seçilmiştim. Başkan olarak, gelen öneri sonucu, dekanı istifaya davet etmem üzerine iki dönem okuldan kovulmuştum. Üniversitenin bu yanlış tutumu yüzünden 1968'lerde dekanın kolluğundan atılmasına kadar varan olaylar gelişecektir.

Prof. Tarık Zafer Tunaya ve arkadaşlarının tüm uyarmalarına rağmen eski kafalı bazı yöneticiler tutumlarını değiştirmiyeceklerdir. Üniversitenin asıl varlığının öğrenci öğretim üyesi bütünlüğü olduğu kavranamıyacaktır. Aynı mantık şimdi de, daha geliştirilmiş olarak YÖK ile yürütülmeye çalışılıyor. Yürümez. Bu arada belirteyim, Prof. Tunaya'nın bizler üzerinde büyük emeği vardır.

1957 yılına kadar siyasi iktidarların öğrenci dernekleriyle belirgin bir çatışması olmadığını söylemiştim. Daha da ileri gidebiliriz. O günlerde devlet ve hükümet başkanları İstanbul'a gelidiler mi, Vilayetten sonra öğrenci derneklerini ziyaret ederlerdi.

Öğrenci derneklerinin genel kurulları da küçük birer parlamento deneyimi içinde geçerdi. Genel kurullar açılır açılmaz, çeşitli konuları içeren komisyonlar kurar ve hazırlanan raporlar genel kurullarda tartışılırdı. Bunlar yalnızca öğrenci sorunları değildi. İlaç sanayii tanım, sanayileşme gibi, bugün meclislerimizde tartışılmayan konular öğrenci derneklerinin genel kurullarında tartışılır, kararına bağlanır, kararlar da hükümete bildirilirdi.

Dediğimiz gibi 1957 yıllarına kadar bu tartışmalar siyasi iktidarları rahatsız etmiyordu. Ülkenin iktisadi ve siyasi düzeni bozulmaya başlayınca, raporlar siyasi ikti-

Tam yirmibeş yıl önce, bu büyük öğrenci topluluğunun nedeni Taksim meydanı.

Raif Ertem

1936'da Bergama'da doğdu. İÜ Hukuk Fakültesi'ni 1966'da bitirdi. Akşam gazetesi ve Yön dergisinde çalıştı. 1962-63 döneminde TMTF genel sekreterliğinde bulundu. 61-62 uluslararası kültür festivallerinde yöneticilik yaptı. 1971'de bir dönem tutuklandı. 1968'den bu yana avukatlık yapıyor. Cumhuriyet gazetesinde "Rastgele" başlığı altında yazıları yayınlanıyor.

Konuşmalar: ORHAN SAMİ

Raif Ertem

"Üniversitenin asıl varlığı öğretim üyesi öğrenci bütünlüğüdür"

darlann hoşuna gitmemeye başladı. Öğrenci dernekleri ni ele geçirme çabasına girişti ler. Geçiremediği dernekler üzerine ağır baskılar yapmaya başladılar. Düzen burada bozulmaya başladı. İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği ve Türkiye Milli Talebe Federasyonu üzerinde bu baskılar ve müdahaleler daha belirgin olarak gözükmektedir.

Siyasi iktidar, o zamanki Demokrat Partisi, çeşitli yöntemlerle etkin öğrenci dernekleri ni ele geçirince, öğrenciler dernekler dışı faaliyet göstermeye başladılar. Gerek CHP'de, gerekse parti dışı kendi aralarında örgütlenme yoluna gittiler. Fikir Kulüpleri bunun başlangıcı oldu.

1960'da 27 Nisan'dan sonra patlayan gençlik hareketlerinde öğrenci dernekleri nin etkisi pek yoktur.

Size başka bir şey daha söyliyeyim. 1960 sonrası, günümüze kadar padamentolarda demokratik savaşım yapanlar, bu 1960-60 lı yıllarda, öğrenci dernekleri nde çalışanlardır. Parlamento deneyimini. öğrenci dernekleri nde yapmış olan kişilerdir.

Nedense 1960 sonrası da siyasi iktidarlar öğrenci dernekleri nin önemini kavrıyamadılar. Konuşmaları rahatsız etti. Öğrenci dernekleri nin önemini kavrıyamadılar. Dernekler meclislerden daha iyi çalışıyordu. Öğrenci dernekleri nin hazırladığı Türkiye sorunları üzerindeki raporlar meclis komisyonlarında hazırlanan raporlardan daha bilimçiydi. Araştırmaya dayanıyordu. Müdahaleler çoğaldı. Sonunda siyasi iktidar TMTF'nu kayyuma teslime kadar varan davranışları nı içine girdi. Öğrenci dernekleri bitti. Demokrasi bitti. Konuşturulmayan, görüşü dinlenmeyen gençlik sıkıyönetim mahkemelerinde yargılanan örgütlere itildi.

Aslında fazla parti ayırarak yürütmüyorum kanılarını. Tüm siyasi partiler muhalefette iken gençlik yanlısı oldular. İktidara geçince gençlik düşmanı. Siyasi iktidarları; gençliği anasının dizi dibinde, ders kitabı meleği, ülke sorunlarından uzak, konuşmayan gençlik kavramı dışında birer varlık olarak görme isteğinden doğan düşünceleriyle, gençliğin gerçek yapısı karşı karşıya geldi.

□ Dönemin gençlik örgütlerini, politik inanışlarıyla ve konumlarıyla bir bir ele alabilir miyiz, kısaca anlatsanız..

■ Ülkemizde kurulmuş en büyük gençlik örgütü Türkiye Milli Gençlik Teşkilatıydı. Gücünü Türkiye Milli Talebe Federasyonunun kendisine bağlı olmasından alıyordu. TMTF öğrenci gençliğin büyük bir çoğunluğunu temsil eden bir örgüttü. Her fakültede ya da yüksek okulda bir dernek vardı. Üniversitelerdeki öğrenci dernekleri (Talebe Cemiyetleri) birleşerek O üniversitenin birliğini meydana getiriyorlardı. Yüksek okullar da öyle. Talebe Birlikleri de birleşerek TMTF'nü meydana getiriyorlardı. TMTF'un yaptığı çalışmaları günümüzde başarabilen başka bir örgüt yok.

Konuları, ülke sorunlarını kurullarda tartışıp, demokratik usullerle karara varabilme yeteneğini taşıyan padementerlerimizin çoğunluğunu TMTF ve bağlı örgütleri yetiştirmiştir. Fikre saygı, karşı fikre hoşgörü bu dernekler de yetişen kimselerde halen geçerlidir.

TMTF (Türkiye Milli Talebe Federasyonu) öğrenci gençliği temsil ediyordu. En dinamik güç TMGT (Türkiye Milli Gençlik Teşkilatı) içinde işçi gençliğin temsilcisi TEKSİF, sonra TÜRK-İŞ; devrimci gençliği "Türk Devrim Ocakları"; izci gençliği, "Türkiye İzciler Birliği", kadınları da "Türk Kadınlar Birliği" temsil ediyordu. Bu örgütler genellikle ilerici kanatta yerlerini almışlardır.

MTTB (Milli Türk Talebe Birliği) ise bazı fakülte ve yüksek okullardaki öğrenci dernekleri nin meydana getirdiği bir örgüttü. TMTF kadar etkili bir örgüt değildi. Daha çok günün koşullarına göre sağ kanat diyebileceğimiz yerdeydi.

Yalnız şunu açıklamakta yarar var. 1960 Devriminde MTTB devrimci gençliğin yanında yer aldı. O devre yönetimde bulunan kişilerin etkisi büyüktü. Hatırladığıma göre başkanı Yaşar Özdemir'di. Sonra da Yüksel Çengel bu geleneği yürüttü. Daha sonra birçok birleşme çabaları yürütüldüyse de sonuç alınmadı. TMTF Başkanı Sa-

→

29 Nisan günü saat 16.30 da toplanan kalabalığı, Laleli ve Çarşıkapı yönünde ikiye ayırarak dağıtmağa çalışan asker, meydanı kısa zamanda boşaltmıştı. Laleli yönündekiler daha kalabalıktı. Uzun boylu, Hukuklu bir öğrenci Bayrak açarak öne geçti. Arkasında Üniversitelilerden ve halktan meydana gelen topluluk marşlar söyleyerek Ordu Caddesi'nden Aksaray'a doğru yürümeğe başladı. "Şehitlerimizi istiyoruz" "İstifa Menderes" "Diktatörler kahrolsun" diye bağırıyorlardı. Apartumanlardan çılgınca alkışlanıyor, üzerlerine her pencereden bir bayrak atılıyordu. Yürüyüşe liseli öğrenciler de katıldı. Unkapanı köprüsüne gelindiğinde kafile en az 30 bin kişiyi bulmuştu. Unkapanı köprüsünün Beyoğlu tarafında asker barikat kurmuş, bekliyordu. Barikatlar geçildi, yol veren asker ve subaylar omuzlara alınarak Tepebaşı'na kadar taşındı. Akşam karanlığı bastığı halde kafile büyük bir şevk ve iman ile ilerliyordu. Galatasaray ve İstiklâl Caddesindeki bütün askeri barikatlardan kafileye yol verilmişti. Taksim anıtına gelindiğinde saat 20 idi. Anıt biranda bayraklarla donatıldı. İstiklâl marşı söylendi ve yürüyüşün anlamını anlatan birkaç konuşmadan sonra topluluk sessizce dağıldı.

Muammer Taylak, Saltanat 2. Meşrutiyet ve I. Cumhuriyet'te Öğrenci Hareketleri, Hasnur Matbaası, Ankara

Yol Ağzında

I.

Çoktandır bıçağımı tutuyorum kınında
Karanlık geceye gül takıyorum, çoktandır
Geçmişi sorguluyorum fırtınalı akşamlarda

Bir düş görüyorum, güney düşü, biliyorum
Bir ezgi, destanımın tomurcuğu, yaşıyorum
Eylülü lâl eden akşamlarda

Saklanmış kimi zaman gelirim
Kokar, ölür, hapsolur, yine gelirim
İnsanların sakınarak gezindiği akşamlarda

Bir delilik edeceğim sanıyorum kendimi
Sorgular da fısıltılarla yürümese
Geçmişin yargılandığı nazi akşamlarda

II.

Sular yolumu kesiyor, gidemem
-Geçmiş ki yanlışlar toplamıdır-
Kanayıp giden günlere

Kuşlar kanatlarımı kesiyor, gidemem
-Milat sonrasını yaşıyorum ben-
Delilik de olsa içimde, ölüm de

Çocuklar sözümü kesiyor, gidemem
-Sorumluyum onlara karşı-
Duran da suçlu, bırakıp giden de

Ve sen ey, yaklaş yaklaştığım yerlere
-Yüreğimden öp beni-
Yarın varsa yüreğinde

III.

Yol ağzındayım,
Herhangi bir yol ağzında
Aklımda yüreğimin isyan sesleri

Aklımda yüreğimin isyan sesleri,
Yiten tanıları yiten umutlara eşliyorum
Bir sabıtaşı bırakıyorumı insanlara

Bir sabıtaşı bırakıyorum insanlara,
İstiyorum ki onlar da karışsın yolculuğumuza
Anlatsın sevdamızı birileri sonrasına

Anlatsın sevdamızı birileri sonrasına,
Törenler bitsin, yasalar bitsin, ayrılık bitsin
Yaratılsın sevgiden ne varsa

Yaratılsın sevgiden ne varsa,
Ne varsa özgürlük adına işlensin
Şiir nü demişti bir ozan adına

Bir yol ağzında,
Bakıp bakıp uzayan yollara
Herhangi bir yol ağzında

Güney Aras

met Güldoğan günün siyasi iktidarına yakındı.

TMTF en güçlü örgüttü. TMTF'in yaptığı kültür festivallerini bugün devlet yapamıyor. Amerika Birleşik Devletlerinden, Sovyetler Birliğine, kara Afrikadan-san İsveç'e, İsmail ve Araplarla beraber bulunduğu, İstanbul'dan başlayıp, Ankara, İzmir, Bursa ve bazı ufak illeri de kapsayan ve bir ay süren bir festivali henüz devletimiz düzenliyemedi.

O zaman Dünya Gazetesinde çalışan Sayın Hayati Aslyazıcı şöyle yazmıştı: "TMTF in yaptığı Kültür Festivalini T.C. Devleti başaramadı." İstanbul Festivallerini düzenliyenlerin kulakları çınlasın! Toprağı bol olsun Oktay Arayıcı, adını "Barış Festivali" koyarak yürüttü.

Öğrenci sorunları üzerine hazırlanan raporlar belki Devlet Planlama'da vardır. Uluslararası bir öğrenci konferansı için hazırlanan rapor çok önemliydi. 1960'lı yıllara ait.

Uluslararası ilişkilerdeki etkinliği neredeyse hükümetler gücündeydi. Dış ilişkiler konusunu Erol Onal iyi bilir. Nerelerde olduğunu bilemiyorum bir de Taner Cömert vardı. Uluslararası çalışma kampları, dil kursları, bugün yok.

Günümüzdeki hemen hemen tüm turizmcileri ya TMTF den ya da TMGT den yetişmiştir. Çetin Kayna, Oktay Alp'in kulakları çınlasın.

Fikir Kulüpleri ilk 1959'lu yıllarda kurulmaya başladı. Yukarda da belirttiğimiz gibi TMTF hükümet organizasyonlarıyla, DP'nin etkisi altına girince etkisiz hale geldi. İlk Fikir Kulüpleri Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde ve İstanbul Hukuk Fakültesi'nde kuruldu. Ankara'nınkini hatırlamıyorum ama İstanbul Hukuk Fakültesi Fikir Kulübünün ilk başkanı Asena Doru'ydu. Ben de yönetim kurulundaydım. Kubalı olaylarında etkin rol oynamıştı. Hatırlarsınız Kubalı olaylarını. Siyasi iktidar Prof. İl.Naili Kubalı'nın görevine son verince Hukuk Fakültesi öğrencileri ayaklanmıştı. İktisat, Tıp gibi diğer fakülteler de derslerini bırakıp eyleme katılmışlardı. O zamanki eylemler kitlesel eylemlerdi.

○ Yöneticiliğinde bulunduğunuz dernek ya da derneklerin çalışmalarını, güçlerini, okul yönetimiyle ilişkilerini, toplumdakiyerini, eylemlerini yani kısaca örgütlenüsü bizlere anlatır mısınız?

■ Ben derneklerde başkanlık yapmadım. Hemen hemen hepsinde yönetim kurulu üyeliği, genel sekreterlik gibi görevler aldım. Uluslararası kültür festivalleri yöneticiliği vb. gibi.

Bir defa TMGT Başkanlığına aday oldum. En yakın arkadaşlarım karşı çıktı. Oysa karşı çıkanların başkan olmalarında benim epeyce rolüm olmuştu. Kırılmıştım. Acısını hep beraber çektik. Yanıldıklarını daha sonra gelip özür dileyerek gidermeye çalıştılar. İş işten geçmişti.

1964, 1965 yıllarına kadar öğrenci toplum içinde saygın kişiydi. Öğrenciden amacım gençliktir. Etkin olan üniversite gençliğiydi. Gençlik eylemlerinin haklılığı tartışılmazdı. Yanılmamışlardı. Bu saygınlık 1965 yıllarına kadar sürdü. TMGT, TMTF gibi örgütler kapatılınca gençlik kendi arasında küçük küçük örgütlere dönüştü.*

Sonra Namık Gedik gibi bakanlar çıktı. Boşlukta kalan gençliği birbirine kırdıracak formülü uyguladı. Birbirine kırdırmak.

Benim öğrencilik dönemimdeki eylemlerin çoğunluğu 1959 ve 1960 yıllarının başlarında geçmiştir. Öğrenci derneklerinin genel kurulları başlı başına birer eylemdi. Sonra Kubalı olayları. Yukarda değindim, 28 Nisan, 29 Nisan, Nato toplantısı, Celal Bayar olayları gibi. Yönetici değil de katılan kişi olarak birçoklarında daha sonra da bulundum. Hatta 1968 yılında Aiesec olayında tutuklandım. Hem de akşam yemeğini hakaret edildiği iddia edilen Devlet Bakanı Seyfi Öztürk'le beraber yiyip, karşılıklı kadeh kaldırıştıktan sonra, geceye emniyette, sabaha da Sultanahmet Cezaevinde merhaba dedik.

28 Nisan Olaylarını bu kısa söyleşi içinde anlatmak mümkün değil. 27 Nisan günü CHP İl binasında toplanışımız. Baskın yapılacağını polisin haber vermesi. 28 Nisan 1960 günü Nuri Yazıcı'nın eylemi başlatması ardından öğrencilerin birinci anfiden dışarıya çıkışı. Hukuk Fakültesi birinci anfisinden. Orta bahçede toplanış, konuşmalar. Ön bahçeye geçerken polisin gaz bombası atışı. İstanbul Üniversite Rektörü Sayın Sıddık Sami Onar'ın öğrencileri yatıştır-

DP'nin Üniversiteye siyaset sokan adamı: S. Güldoğan

1960 yılının bir günü idi. Takvimler o gün mayısın 18'i olduğunu söylüyordu. Egenin şirin ilçesinde, bir yığın kalabalığın arasından kara gözlüklü bir adam kürsüye çıkmış konuşuyordu.

Saat: 11.30'a geliyordu. Kürsüdeki adam yumruğunu bütün sertliğiyle salladı ve bağırdı:

"— Öğrencilere gelince, bunlar sadece talebe. Sınıflarda döne döne başları dönmüş, 35 yaşına gelmişler hâlâ analarına bir lokma bile ekmek temin edemezler". Bu cümlelerle Türk Üniversitelileri ve Atatürkün bu yurdu emanet ettiği gençliği anlatan şahıs Türkiye Cumhuriyetinin şimdi sabık olan Başbakanı Adnan Menderes idi.

Başbakana bir bakıma hak (!) vermek doğru olurdu. Çünkü: Onun yanında gezen ve kendisinin Üniversite gençliğine baş yapmak istedikleri, tarif ettiği kimselere çok benziyordu. Şimdi Diktatorya rejiminin zorla talebe başkanlığına getirdiği Nâmık Gedik kadar sevilmeyen bir kimseydi.

SAMET GULDOĞAN

Bu kişi dünkü nüshamızda Elazığ mahreçli bir haberle nezaret altına alındığı bildirilen, uhdesinde haksız olarak baskı ile Türkiye Milli Talebe Federasyonu ve İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği Başkanlığını Hükümet idarecilerinin öğrencilere ve kongrelere yaptığı baskı ile tutan zattır.

Kayıtlar Samet Güldoğanın 1929 yılında Elâzığda dünyaya geldiğini yazarlar. Samet 1953 yılında Elâzığ Lisesini bitirmiş. 1953-54 yılında İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Jeofizik dalına kaydolmuştur Bugün 1960 yılındayız. Samed hâlâ (Sabık Başkakanın dediği talebedir).

Doldurulması gereken 100 puvandan Türkiye Milli Talebe Federasyonu ve İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği başkanı daha (28) puvan doldurmuş vaziyettedir.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ TMTF DAVASI

İstanbul Üniversitesi bağımsız olduğundan bu yana İstanbul Talebe Birliği de bağımsız çalışmış ve Birliğe bugün hepsi birer kıymet olan 11 başkan hizmet etmiştir. (Rüknettin Tüzün, Orhan Arıman, Babür Arun, Temel Enderoğlu, Turgut Sedele, Enver Aydın, Orhon Özkon, Osman Yılmaz, Behzat Akbulut, Tonguç Görker ve Aydın Tansan.)

Samet Güldoğan 1957-58 ocak ayında yapılan kongrede aday kifayetsizliğinden evvelce cemiyet işlerinde çalıştığı ve sessiz görülmesi mülâhazası ile bir yıl işler gericede olsa düşüncesi ile seçildi.

Yeşil ters yüz edilmiş paradesülü mütevazi Samed'i günler birden bire arabadan inmez, hep Ankara ile lemasta bir şahıs haline soktu.

Üniversiteliler bunu kongrede tenkide hazırlanıyorlardı ki: Samet Güldoğan 36.000 Mevcutlu İstanbul Üniversitesine hükümete arkasını dayıyarak meydan okudu ve kongreyi yapmaya yanaşmadı.

25 mayıs 1959 daki talebe cemiyellerinin seçim teşebbüsüne karşı sabık İstanbul Valisi Ethem Yetkiner "Yapılmasını lavsiyesinde bulundu" Bu cümleyi aldığı direktifle "Vali yasak etti" şeklinde kullanan Güldoğan 28 nisan ve 8 mayıs 1959 da hâdiselerle durdurulan T.M.T. Federasyonu kongresine adaylığını koydu. Kongre coplar, tevkifler arasında Balıkesire taşındı 16 Temmuz 1959 da Balıkesir Çimento Fabrikasının ve Öğretmen Okulunun bütün nimetleri Samet'e rey verenler için sarf edildi.

Mücadeleci hakiki talebe temsilcilerinin bulundu. Federasyonda fareler hulo-hoop yapıyor, telefonlar bin yıllık sağırlar gibi ben söylüyor ve ne de duyuyordu.

Samet sandalyaya oturduğu gün, merkezden gelen emre eski koltuklar uyup yeni telefonlar sesli oluverdiler. iki ay içinde nereden ve niçin evvelden verilmedikleri bilinmeyen (Kongrelerde bulunan D.P. Milletvekillerinin) saye-i âlilerinde Tahsisat aittı ve kaptıya konulan bekçi "Beyefendinin meşgul olduğunu" gelen talebelere söylemeye başladı.

*

Üniversitenin Fısıltı gazetelerinden bir koçunun manşetleri şöyle diyordu.

"Site talebe yurdunda Samedin radyolu döşeli hususi bir odası var.

*

...Nihayet asıl gazeteler yazdılar.

"Samet Elâzığda nezaret altına alındı ve ağladı..."

Artık Türk milleti gibi İstanbul Üniversitesi Talebe Birliği ve Türkiye Milli Talebe Federasyonu da hürdür.

Pek yakında verilecek hesaplardan sonra asıl meşru başkanlar vazifelerine gelecekler, asıl ve asil temsilciler olacaklardır

Cumhuriyet, 4 Haziran 1960

mak için gelirken Bumin Yamanoğlu ve Zeki Şahin gibi polisler tarafından tartaklanışı. Kanlı gömleğini gören öğrencilerin heyecanlamışı. Yenikapıdan, Beyazıt Meydanı.

Hiç unutamam. Esmer, ince yapılı kaskeli binsinin kütüphanenin köşesinden öğrencilerin üzerine ateş edişi. Beyaz saçlı, beyaz sakallı bir adamın "oğlum arkadaşlarına yat de" diye bağırışı. Sonra aynı beyaz saçlı adamla beraber İstanbul Üniversitesinin açılış konuşmasını yapacağız. Turan Emeksiz'in vuruluşu. Almak istemeyen arabanın camlarının kırılışı. Hüseyin Öbür'ün yaralanışı. Ertesi günü üniversite bahçesi ve gece Davutpaşa Kışlası.

NATO olayları. İstanbul Belediye Sarayının önü. Büyük ve inançlı kitle karşısında güvenlik güçlerinin aciz kalışı. Nedim Özpulat'ın tankın üzerine atlayayım derken paletlerin altında kalıp, resminin asfalta çizilişi. Alp Kuran'ın evinde örgütlenip bir günde Bakırköy'den Beykoz'a kadar duvarların afişlenip, beyanname dağıtılışı.

Beyanname deyince aklıma geldi. Hiç unutamam. Nuri Yazıcı, Yüksel Çekemoğlu ve ben. Arabamızı Trafik Müdürlüğünden ayırıp CHP'ye gelen Sayın Orhan Eyüpoğlu kullanıyor. Toprağı bol olsun. İnsancıl adamdı. Aksaray'daki bir yurdun yanına geldik. Beyannâme ve yasaklanan Ulus Gazetesinin sayılarını bırakacağız. Eyüboğlu durdu. "Polis bekliyor" dedi. "Yıldızı parlıyor." Yurdunkapısının karşısında duran arabanın içinde sigaranın ateşi yandıkça polisin şapkasındaki yıldız da parlıyor. Sokağa girmeden döndük. Beyannameleri ve gazeteleri bırakmamız gerek. Birbirimizin yüzüne bakıyoruz...

Yüksel Çekemoğlu söze girdi. "Arkadaşlar beyannameleri yurda ben bırakayım. Sizlerden biriniz yakalanırsa örgüt dağılır. Ben yakalanırsam hiçbir kopukluk olmaz, yürür." Gözlerimizi yaşararak verdik ve yurda girdi. Sonra...

İzmir'e gemi kaldırışımız. Ve İzmir'de 14 Mayıs'ta Menderes'i denizden çıkartmama çabamız.

Tekrar İstanbul. Olaylar, olaylar. 27 Mayıs 1960. Lale-Ali Oraloğlu'nun evinde ihtilal'in haberi geliyor. Gece sokağa çıkmaya hazırlanıyoruz. Küçük Alev uyanmış Oraloğlu'nların kızı. Kucağıma oturdu. "Gitme ağbey, seni yakalarlarsa ben ne olurum?" Nuri Yazıcıyla fırlıyoruz.

Sonrasını biliyorsunuz. Ordu-Gençlik günleri. Umutlarımız. Yeni bir Türkiye. Demokratik kurulların tam işlediği, kalkınmaya yönelik bir Türkiye. Umutlarımız...

Yassıada Mahkemeleri. Yeni Anayasa. Seçimler. Celal Bayar'ın af olayları. Federasyon'un kayyuma teslimi. Gençlik örgütlerinin küçük parçalara bölünüşü. Bunlar 1965'li yılların olayları. 1971 Hapishaneleri.

1971-1980 arası olaylar. Birbirinden pek farklı değil. Bizden sonraki kuşak daha içinde. Onların anlatması gerekiyor.

□ O yıllardan sonra gençlik hareketleri hız kazanıyor, kısaca değerlendirmelerinizi aktarır mısınız?

■ 1960 ile 1965 arası ve sonrası eylemler birbirinden farklı görünümdedir. 1960'dan 1965'e kadar eylemler kitle hareketleri şeklinde gözükür. Bunu 1968'lere kadar da uzatabiliriz. 1968 den sonra ise tamamen küçük gruplar halindedir.

1961 Anayasasıyla birlikte, gününe kadar görülmemiş bir fikir özgürlüğü gelmiştir ülkemize. Buna toplanma, örgütlenme vb. özgürlükleri de katabiliriz. Nerde o günler?

En önemlisi de türk demokrasisine, kalkınma modelleri üzerinde tartışmanın girmesidir. YÖN Dergisi bu tartışmayı başlatan en önemli etken olmuştur. Kaynakların millileştirilmesi. Millî Petrol, Madenler vb. Gençlik kesiminin çoğunluğunun savunduğu kalkınma yöntemi siyasi iktidarların pek hoşuna gitmemeye başladı. Karşı çıktılar. İlk önceleri TMTF gibi, TMGT gibi örgütler çerçevesinde toplu hareketler yoğunlaştı. Siyasi iktidarlar idari ve hukuki oyunlarla bu büyük örgütleri ortadan kaldırınca, bildiğimiz diğer örgütler doğdu. Düzensiz, kasıtlı yayınların-özellikle siyasi iktidarların, gençliği-gençliğe kırdırtma politikası, olayları günümüze getirdi.

Gençliğin özlediği Türkiye ile, Siyasi iktidarların özlediği Türkiye paralellik içinde olmadığı için çatışmalar gittikçe büyüdü.**

1956-57 yıllarında başlayıp günümüze kadar uzanan olayların pek yabancısı değilim. Bu olaylar dizisi içinde, öncesi ve sonrası gençliğin ruhsal durumunu anlatmak zor. Özellikle her olay öncesi ve sonrası.

Yalnız iki ana bölüm içinde özetleyebiliriz. 1960 kuşağı ve sonrası. 1960 kuşağı ilk başta soyut özgürlükler sorunuyla eyleme başladı. Sonuca ulaştı. Bir iş başarmanın,sonuca ulaşmanın gururu ve rahatlığı vardı. Sonra da kalkınma savaşına girişti. Yani bir aşama daha sağladı. Bunu da hemen hemen sağlamak üzereydi. Yitirdi. Bu kuşak, ümitlerine kavuştu. Son anlarda "tam mutlu oldum derken" yitirdi. ●

* Burada bir saptama yapmak gerekiyor. adı geçen örgütler kapatılmamış, TMGT, 1980 sonuna kadar varlığını, yalnızca gençlik turizmi alanında da olsa sürdürmüştür. TMTF'ye, tabansız kalma sonucu kendiliğinden dağılma süreci yaşanmıştır.

** Bilindiği gibi bu bölümde 1960'ın yakın öncesi ve 1964 sonuna kadar olan dönem ele alınıyor, konuşuluyor. Geçen sayıda da belirtildiği gibi, genel olay gören bir dönem olduğu için de, diziyi hazırlayanlar tartışmaya doğrudan katılmıyorlar. Bu amaçla da 1965 sonrasına geçinemeye özen gösteriliyor. Ama, Sayın Ertem'in konuşmasında da görüldüğü gibi, kimi değerlendirmeler ister istemez yer alıyor. Belirtmek gerekir ki, ele alınan bölüm dışındaki değerlendirmeler üzerinde durulmaması, katılındığı anlamına gelmemektedir. Dizinin başka bölümlerinde doğrudan tartışılacaktır.

Peygamberin Ölümü

Peygamber olduğunu anlamadılar
Kaf Dağına çaktılar Lennantovu
sabah akrepler yer ciğerini, akşam kartallar
insanlar ise lânetler yağdığın oğlunu.

"Göremediğimizi görürsün demek pis büyücü
ya pek safsın, aptalsın ya da
sürüden ayrılanı da gördün mü
gurur ve uyumsuzluğun kurbanı oldu sonunda."

Öz ulusu taşlıyarak öldürdü Peygamberi:
"Ölüm! tüm insanları seviyor diye."
Mesih gelirse kimi bekliyeceklerdi:
"Ölüm! Kutsal Yasaları değiştiremez kimse."

Ve sonradan yıkılan tapınaklarına kapanıp
kanlı elleriyle seede ettiler putlarına.
O, şunağın binlerce yıllık kiflünü koklayıp
"Neredeyim?" dedi, "hangi kara çağda."

Kafkaslarda hâlâ çınlamadaydı ulu sesi
tanrılara haşkaldıranın: "Asla pişman değilim
hem bilerek, hem isteyerek söyledim hepsini
sanmayın ki başıma geleceklerden habersizdim."

Mucizesiydi aşktan tutuşan tanrısal ateş
şair, ki günahkâr bir peygamberdi
kendi Kutsal Kitabını indirmeye hüküm giymiş
tövbe ettiği de görülmemişti.

Öylece yaşamak isterdi ya, nasibi yoktu
gerileceği çarmıhı çaresiz taşımaktaydı sırtında
şiire teslim ettiği ruhu
belki hayat bulurdu İnsanoğlunun Diriliş anında.

Son yoldaşları da terketti onu çivilenirken
öldü yalnızlıktan, ah nasıl acıyla...
Ve gelinciklerin açtığı Mesarya Ovasına benziyen
alnında, telörgülerden bir taçla.

Yatıyor öldüğüne inanmadan bir küçük Ölü Asker
tabutlarla çiviledîler tabutunu
gömmek için paramparça cesedini gönneden kimseler,
oysa kanatlanıyordu zehirli oklarla delik deşik ruhu.

Vurulan şiirkuşu tüylerini dökerek
kanatlanıyordu bir tanrı suret'inde
tek başına bir yıldız gibi yükselerek
kanatlanıyordu kara bulutlar üzerinde.

Ey Efendim! cankafesimde esir ettiğim
siz misiniz çözen acıdan tutuları dilimi.
Bu dünyadan uzaklaştıkça dünyaya yakınlaşır sesim
Kardeşler! işitiyor musunuz son sözlerimi

"SEVGİDİR TEK TANRI VE RESULÜDÜR ŞAİR."

Mehmet Yaşın

Bozkurt Nuhoğlu

"İnsan kişiliğini özgür ortamda bulur"

□ Sayın Nuhoğlu, olaylarla dolu bir dönemi, yine olaylarla dolu olarak yaşadınız. Bir anlamda hemen tüm olaylann içinde yer aldınız, belki bir kısmının doğrudan sorumluluğunu taşıyorsunuz. Sizinle o dönemi bir kez de birlikte yaşayalım istiyoruz. Biz bir takım sorular hazırladık, onlar üstünde ve gerekiyorsa onlan da aşarak, bize 1960'lı yıllan anlatır mısınız? İsterseniz o dönemin siyasal, ekonomik koşullannden ve üniversitelerin durumlannden başlayalım.

NUHOĞLU ■ Başlayalım, ama benim değişik bir önerim var, benimserseniz ben sizin sorulannızı bir bütün olarak yanıtlayayım, belki de bütünlüğü için daha yararlı olur, ne dersiniz?

□ Olur, öyleyse söz sizin, buyurun.

■ Liseyi, İzmir'de Namık Kemal lisesinde okudum. Özgür olmayan siyasi bir ortamda yetiştiğim için, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne kayıt olmak için geldiğim sene yurt ve dünya sorunlanna ilişkin belirli bir bilgilenmem yoktu. Fakülteye girdiğim ilk sene DP iktidardaydı. Son iki yılını ben orada yaşadım. DP'yle. Belirli baskı kanunlan, demokratik çizgiden uzaklaşma ve parlamenter bir diktatorya eğilimi vardı. Fakültedeki öğrenciler arasında da ilerici-gerici ayırımı vardı. Yani biz daha çok muhafazakar olanlara ve DP yandaşlanna gerici, CHP'li ve yandaşlanna da ilerici diyorduk. Ben kendimi birden bire bu politikanın içinde buldum. Nasıl seçildim, nasıl karıştım onu da bilmiyorum. Çünkü ben lisede ciddi bir politik eğitimden geçmiş değildim. Konuyu daha açmak istiyorum. Lisede benim kültürüm çok zayıftı. Zaten yayın organlan da çok kısıtlı olduğu için ders dışında pek fazla birşey okuduğumu zannetmiyorum. 1959 senesinde İsmet İnönü, hükümetle ilgili bir siyasi propaganda gezisine çıktığı zaman, buna "ege taarruzu" diyordu, Uşak'ta yendiği ordulann baş komutanı Trikopis'i esir aldığı eve gitmek isterken, zamanın iktidar partilileri tarafından taş yağmuruna tutuldu ve başından yaralandı. İnönü de bunlara direnerek "ben emperyalizmi burda zorla yendim, siz bana mani olamazsınız" dedi ve bu eve girdi. Bu olay o devrin gençlerini duygulandırmıştı. Bu bakımdan, İnönü'nün gezisinin son durağı olan İstanbul'a geldiği zaman biz de O'nu Topkapı'da karşılamak istedik. Bu biraz kendiliğinden olmuştu ama CHP'nin, DP'ye karşı yürüttüğü politika içerisinde gençlik, duygusal bazı hareketlerle etkileniyordu. Şimdi anımsayabiliyorum ben de o gün kırmızı bir gül alarak İsmet Paşa'ya sunmak istemiştim. Ama olaylar düşündüğüm gibi olmadı. Oraya gittiğimiz zaman polis barajıyla karşılaştık. Gösteriler ve olaylar oldu. Gülü İsmet Paşa'ya veremedim, hatta kendisini de göremedim. Sonra akşam gözaltına alındığımı hatırlıyorum. Ve kendimi ilk kez siyasi polis'te buldum. Bugün iki gün orada kaldığımı hatırlıyorum. Üçüncü gün Sultanahmet adliyesi yeni açılmıştı, beni oraya götürdüler. İlk kez resmi bir devlet yetkilisinin karşısına çıkıyordum. Olayı ben anlattım. Bir partili falan değilim dedim. Beni buraya sevk eden bir kurtuluş savaşı kahramanıdır. Uşak'ta belli kitleler tarafından saldırıya uğradı. Bundan duygusal bir yakınlık duydum. Bir kurtuluş savaşı kahramanını karşılamak için gittim oraya. Benim yaptığım bu. Mahkemeye çıkardılar. Sonra serbest bıraktılar. İlk politikayla temasım böyle oldu.

Sonra, tahkikat komisyonu olayı. Bu tahkikat komisyonu meclise sevkedilince İnönü, meclisteki buna karşı çıktı. 18 Nisan 1960'ı hatırlıyorum. Yetki kanunlan çıktığı gün İnönü şöyle bir konuşma yaptı: "Tarih kürsüsünden halinizi seyrediyorum. Suçlulann telaşı içindesiniz. İdam sehpalan kurulduğu gün onun altından şimdilik kimin geçeceğini kestirmek güçtür. Sizi uyanyorum. Öyle bir gün gelecek ki ben bile sizi kurtaramam." Bu konuşması üzerine İnönü'ye, 12 oturum meclis toplantılarına katılmama cezası verildi ve bu konuşmasına yayın yasağı kondu. 19 Nisan tarihli Ulus gazetesi İnönü'nün bu demecini tam metin halinde yayınladı. Bu gazeteyi partililerden birisi bana iletti. Bu gazeteyi saat 10.11 dersi arasında hukuk fakültesinin anfisine astım. Herkes okumaya başladı. Roma hukuku hocamız Türkan Rado gelerek "Bunu indirin" dedi. Öğle tatili olmuştu. Gittim astığım yerden gazetemi aldım. Süleymaniye'ye yemeğe çıkıyordum. Polisler beni çevirdiler. Gözaltında dört gün kaldım. Mahkemede serbest bırakıldım. Fakülteye döndüğünde 28 Nisan olaylan başladı. 28 Nisan olaylan başladığı zaman adını, tadını bilmediğimiz demokrasinin gelmesini istiyorduk. Onu da bilmiyorduk, demokrasi ne diye. Ama arzuladığımız birşeydi. Bizi o zaman şaitlandıran istekler şuydu: Çift meclis, üniversitenin özerkliği, hakim teminatı ülkede olduğu zaman biz gerçekten daha iyi koşullarla, iyi vatandaş olarak hayatımızı sürdüreceğimize inanıyorduk. Böyle bir inanç içinde 28 Nisan'dan sonra DP iktidarına karşı siyasal nitelikli gösterilere başladık. 29 Nisan'da tekrar gözaltına alınarak Davutpaşa tutukevine götürüldüm, ikinci gün serbest bırakıldım. Elbette bunlar bilinçli olarak DP iktidarına karşı yapılan hareketler değildi. Daha sonra 15 Mayıs'ta bir grup öğrenciyle İzmir'e gittik. 15 Mayıs 1960'ta başbakanın İzmir konuşması vardı, demokratik istemlerimizi bizzat kendisine sunmak istiyorduk, başarılı olamadık.

Bu arada şunu belirtmem gerekir. Aslında 28 Nisan olaylannda CHP'nin katkısı unutulmamalı. Çünkü gerçekten İnönü herşeye rağmen o devirde efsanevi bir liderdi. Yani ulusal kurtuluş savaşından gelmesi, Mustafa Kemal'in yakın arkadaşı olması, O'nun dediğinin doğru olduğu konusunda bizde yaygın bir kanı uyandırmıştı. İ. İnönü, 1959'da bir basın toplantısı düzenlemişti. Sultanahmet'te. O gün de polis tarafından dövüldük. Biz gittik, polis, parti il merkezinde üniversite şebekelerimizi imzaladı ve sonra gaspetti. Orada rahmetli İnönü'nün konuşmasını, yani ne dediğini anlamadık. Konuşması zor anlaşılırdı. Bize

27 Nisandan 27 Mayısa doğru. Öğrenciler üniversitenin bahçesindeler. Yükselen sesler "bize katılın", "bizi destekleyin. (Fotoğraf: YENİ SABAH. M. Erkman ve M. Teoman)

Bozkurt Nuhoğlu

1939'da doğdu. İÜ Hukuk Fakültesi'ni 1971'de bitirdi. Öğrenciliği sırasında, İstanbul Üniversitesi Talebe Cemiyeti sekreterliği, genel sekreterliği, Üniversite Devrim Ocağı başkanlığı, İÜTB başkanlığı, Türk Devrim Ocakları genel sekreterliği, TMGT genel başkanlığı yaptı. Öğrenciliğinin son on yılında birçok kez gözaltına atıldı, tutuklandı. O yıllarda yapılan hemen tüm gösterilerde bulundu 1977'de CHP'den aday oldu, veto edildi. 1973'den buyana avukatlık yapıyor.

Bir gün önce Tahkikat Encümeni'ne veriten olağan üstü yetkiler kanun kabul edildiğinde Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğrencilerinden CHP Gençlik Kollarına mensup bir grup, 28 Nisan sabahı bazı Asistanlar ve genç öğretim üyeleri ile durumu konuşmuş ve artık derslere girmenin manasızlığını kabul ederek derslere öğretim üyeleri ile birlikte girmemeyi kararlaştırmış idiler.

Mülkiyeliler Birliği'nde (555 K)'nın planı hazırlanmış: CHP Gençlik Kollarının faaliyeti.

4 Mayıs günü Pleyne Marşı'nın güftesini İstanbul'dan getirdiler. CHP Gençlik Kolları derhal faaliyete geçti; bundan binlerce çoğaltarak ekipler halinde Ankara'ya dağıttılar.

Gene 4 Mayıs gecesi Mülkiyeliler Birliğinin bulunduğu binada 7 kişi toplanmış (555 K) için planları hazırlıyorlardı.

Muammer Taylak, Saltanat 2.Meşrutiyet ve 1. Cumhuriyette Öğrenci Hareketleri, Başnur Matbaası. Ankara

birşeyler anlattı. Hiçbir şey anlamadık. İkinci gün gazeteleri okuduğumuzda şöyle bir tümce kullanmıştı: "O kadar güzel günler göreceksiniz ki çocuklar, bu günleri hatırladığınız zaman oyuncaklarını anan bebekler gibi güleceksiniz" Bu sözleri gerçekten etkilemişti bizi. Yani 28 Nisan olaylarını, yahut da DP'ye karşı geniş kitle olaylarını benim inancıma göre CHP organize etti ve onun lideri İnönü etkiledi gençleri. 28 Nisan olayları ve en sonunda askeri müdahaleyle 27 Mayıs devrimi. Hepimiz yaşadık onu. Büyük bir coşkunlukla karşılandı. En azından aydın kesim tarafından. Elbette 25 sene öncesine gittiğimiz zaman, gerçekten kitlelerin bir yığın sorundan haberi yok. Kitleler DP iktidarını destekledi ama, çok açık söyleyebilirim DP iktidarı, kitleleri aldattı. Yalan söyledi onlara. Ekonomik durumundan maddi durumuna kadar, eğitimden sağlığa kadar her şeyde kitleleri kandırdı. Aydınları da kandırdı. İktidara gelene kadar, onlara da demokrasi için söz verdi. Antidemokratik kanunların ayıklanması üniversitenin özerkliği, basın özgürlüğü, güvencesi, hakim güvencesi DP iktidarının en çok işlediği konulardı. Ama iktidara gelir gelmez onların tümünü rafa kaldırdı. Ve giderek baskı rejimini 1960'a kadar getirdi. 1960'ta bir askeri müdahaleyle kendi hayatlarını noktaladılar.

O geniş özgürlükler içinde Türkiye'de yayın hayatı başladı. Benim okuduğum ilk kitap, 1961 yılında yanılmıyorsam John Strasi adlı bir İngiliz bilim adamının "Sosyalizme Giriş" isimli kitabıydı. Hangi yayınlardan çıktı anımsamıyorum. İlk kez sosyalizm olayıyla böyle karşılaştım. Ve giderek süreç içinde klasik bab demokrasilerinin verdiği özgürlüklerin dışında da başka şeylerin kavgasını vermek gerektiğini anlamaya başladım. Toplumda kağıt üzerinde herkes özgür. Klasik bir örnek vereyim. Anayasalarda var. Seyahat özgürlüğü, herkes seyahat edebilir. Ama parasız bir adamın seyahat özgürlüğünün ne olduğunu o zaman kestiremiyordum. O günlerde, 1961 anayasasının getirdiği özgür ortamda yeni yayınlarla, iletişim olanaklarıyla yeni yeni şeyleri kavramaya başladık. Ve fakülte yönetimiyle ilk çatışmamız da başladı. Bir anımı aktarmak istiyorum burada: Üniversiteye adım attığımız günlerde gözümüzde, profesörlerimiz o denli yükseklerdeydi ki, örneğin rahmetli rektör Sıddık Sami Onar'ın her sözü buyruktu. Düşünmüyorduk ki, onlar ülke yönetimine atanmalıdırlar, nedir bu DP ilerin hali böyle. Sonra adım adım farkına vardık ki, gözümüzde büyüttüğümüz bu kişilerin neredeyse hiçbirinin bilime bir katkısı yok. Olanaklardan iyiymiş, iki, üç dil öğrenmişler, çevirmişler kitapları, yeni diye sunmuşlar. Bunu kavrayınca, kabul edersiniz ki, yüksekte olan o kişiler birden yere indiler gözümüzde.

Biz o özgürlük ortamında bazı

1960 nisanı, Ankara. Halk sabık başbakanı çevirmiş ve "istifa et" diye bağırıyor. başbakanın yanıtı "beni öldürün". Buna karşı halk bağırıyor "Biz katil değiliz, siz katilsiniz."

sorulan sormaya başlayınca, iletişim gerçekleşince, okuyup biraz daha gelişince, üniversite reformu gibi bir gereklilik duymaya ve öğrenci derneklerinin önemini kavramaya başladık. Bizim ilk İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğrenci Derneğini ele almamız 1961 yılına rastlar. Onbin öğrenci vardı Hukuk fakültesinde. Öğrenci derneğinin ilk kez 1961 yılının başında üçbin öğrencinin katılmasıyla Spor ve Sergi Sarayında bir kongresi yapıldı. Bizim kurduğumuz "Altın Terazi" grubu olarak derneği ele geçirdik. Tank Zafer Tunaya kongre başkanlığı yapmıştı. O kongreyle beraber biz kendimizi politikanın içinde bulmaya başladık. O devrin kendine has özelliği "Milli Birlik Komitesi" işbaşında. Sonra komiteye dayalı parti koalisyonları. Öğrencilerle politikacıların ve askerlerin yakın ilişkisi. Yassıada sorunu, affedilmeleri, affedilmemeleri sorunu, o iki üç yılın siyasi kavgasıydı. Ve yıl 1964. Gençlik içinde ilerici duygularda beraber yeni gelişen özgür ortamla, yeni kıpırdanmalada beraber öğrenci örgütlerinde yeni bilçimlenmeler başladı. Hukuk fakültesi öğrenci derneğini, demokrat ilerici öğrencilerin alması İstanbul'da diğer dernekleri de etkiledi. İstanbul Üniversitesi Öğrenci Birliği yönetimine gelindi. DP iktidarında öğrenci derneklerini kendi siyasi borazanlığını yapmakla koşullandırmışlardı. Yani DP ilk kez kendi kitlesel gücünü kaybedince, öğrenci cemiyetlerinden kendine bir güç sağlamak istedi. Bu bakımdan 1958'de Balıkesir kongresiyle beraber, valinin de katkısıyla yetkisi olmayan bir gruba TMTF terkedildi. 1961'de Hukuk Fakültesi Öğrenci Derneği alınınca Türkiye'de, o özgür ortam içinde ilerici öğrenciler hemen hemen bütün öğrenci örgütlerini ele geçirdiler. Bu süreç 1964'e kadar sürdü ve 1964'te Türkiye'nin o devirde en güçlü öğrenci örgütü olan TMTF ele geçirildi ilerici öğrenciler tarafından.

O dönemde yabancı petrol kumpanyaları Türkiye'de petrol aramıyordular. "Ortadoğu bir petrol havzasıdır. Suriye'de, İran'da, Irak ta petrol var da bizde niye yok. O zaman yabancılar burda kasıtlı bir biçimde petrol aramıyordular. Milli petrolü biz çıkaralım, biz satalım, enerji konusunda kararları biz verelim" diye TMTF bir kampanya başlattı. Bu kampanya ile o tarihlerde ilk defa sokaklara yazılar yazıldı, duvarlar resimlendi, afişlendi. Ve ilk kez TPAO ile Petrol-İş arasında olan grevde TMTF aracılık yapb ve iki tarafı uzlaştırdı. Öğrenciler şöyle bakıyordardı olaya. Ülkede milli petrol kavgası var. Bunu da petrol ofisi yürütüyor, o zaman işçiler Petrol Ofisinin taleplerini kabul etmeli, özveri göstermeli diyordardı. Şimdi daha farklı düşünüyorum. Daha sonra bu olay tatlı bir çözüme ulaşb. 1964'te gençler TMTF ve TMGT etrafında kitlesel bir güç ve örgüt oluşturunca, siyasi iktidarlar bundan rahatsız olmaya başladılar.

Şimdi biraz daha geriye gitmek istiyorum. 1960'a kadar hatta 1964'e kadar diyebilirim öğrenci dernekleri siyasi iktidarların yahut egemenlerin denetiminde örgütler olduğu için, onları kendi yaptırmak istedikleri eylemler doğrultusunda yönlendirmek çok kolay oluyordu. Bu eylemleri sayabilirim: Kıbrıs mitingleri tümüyle egemenler tarafından yönlendirildi. Bir sürü sloganlar bağnldı: "Ya taksim, ya ölüm", "Kıbrıs bizim canımız feda olsun kanımız," "Askeri müdahale yapılsın," 6-7 Eylül olayları, Vagon-li olayı, Bulgar mezarlığı baskını, Tan matbaasının basılması hepsi kışkırtmaydı. 1960'a kadar bütün öğrenci hareketleri diyebilirim ki egemenlerin istemleri doğrultusundaydı. Yani onlar duygularını okşuyordardı, gençler sokaklara çıkıyordardı. Tan matbaasını basın, basıyordardı. 1960'tan sonra özgürlük ortamı içinde gençler bilinçlenince, kitlesel örgütleri ilerici-demokratlar eline geçirince, siyasi iktidarlar bu gelişimden kaygulandılar. Ve gençliği, siyasi bir güç olarak değerlendirmeye başladılar.

1964'ten itibaren yeni bir yol izlenmeye başlandı. İÜTB'ni parçalamaya karar verdiler. Ben 1964'te İÜTB'nin başkanlarından biriyim. Bütün öğrenci derneklerinin katılmasıyla beraber ben başkan seçildim. Ama öyle bir provokas-

Bayar ve Koraltan'la birlikte Meclisten çıkan Başbakan Menderes, yanındakilerin telkini ile Kızılay'a gitmeğe ve olanları bizzat görmeğe karar verdi. Kötü bir günü ve saati seçmişti. Yanıltılmış idi. Nitekim Ordueviinin önünden yaya olarak yürüyen Menderesi, temin edilmiş bir koç kişi önünden koşarak alkışlıyor ve Kızılaya hadiselerin içine adım adım çekiyordu. Kızılaydaki gençlik beklemedikleri bir anda Menderesi karşılarında görünce "İstifa Menderes, istifa" "Hürriyet, hürriyet" diye tempo ya başlamışlardır. Menderes'in şaşkınlığı bir kat daha artmış ve denilebilirki bir anda perişan olmuş ve büyük bir puniğe kapılmış idi. Ne istiyorsunuz, ne bağırıyorsunuz?" diye soruyor ve "İstifanı istiyoruz.. hürriyet istiyoruz" cevabını alıyordu. Perişan Menderes, yakası paçası bir yanda "Öyle ise öldürün beni. haydi öldürsenize" diye bağırıyor. Gençlik bağırıyor "Biz katil değiliz" Bu perişanlık bir müddet devam ettikten sonra Menderes İ.Şb. Müdürü Bicioğlu'nun yardımı ile bir arabaya bindirilerek hadise yerinden uzaklaştırılmış daha doğrusu kaçırılmıştır.

Muammer Taylak, Saltanat 2. Meşrutiyet ve I. Cumhuriyet'te Öğrenci Hareketleri, Bağnur Matbaası, Ankara

yona girdiler ki sanki kahvede bir kongre olmuş gibi, bir başka başkan yarattılar. Sirkülerlerle öğrenci lideri yaratmaya kalktılar. Bu olayı giderek geliştirdiler. 1966'da Adapazarı'nda TMTF'nun 15 gün süren bir kongresi bitti, Arkadan zamanın İçişleri bakanı Faruk Sükan'ın emri ile yeni bir kongre topladılar. Her kongrenin muhalifi olur. Bu demokrasinin gereğidir. Kongrelerde muhalif olması kadar doğal bir şey yoktur. Ama 5 temmuz muhalifi Adapazarı'na toplayıp yeni bir kongre oluşturdular ve dediler ki "biziz TMTF'nu temsil eden". 1966-67 yılları diyebilirim ki federasyonun esas sahiplerini bulma konusunda yapılan eylemlerle geçti. Biz sahibiyiz, siz sahibisiniz. Basıldı, alındı. Talebe birliği öyle. Onlar bastılar, biz bastık. Polis bir bizi, bir onları tuttu. Bir denge vardı toplumda. Bir demokratik dengedir o devirler. Egemenler açıktan kimseye karşı tavır koyamıyorlardı. O devirde Türkiye'nin legal, hukuki statüye sahip gençlik dernekleri, gençlik birimleri, gençlik örgütleri siyasal iktidarlar ve egemenler tarafından bu biçimde dejenere edilince, o devire göre kendisini sosyalist sayan, sosyalist olduğuna inanan bir grup insan Ankara'da Fikir Kulüpleri Federasyonu diye bir örgüt oluşturdular. Fikir kulüpleri bir gereksinmeden doğdu. Çünkü egemenler Türkiye'deki legal hukuki örgütleri bölük pörçük ederek işlemez hale getirdiler. Artık bağımsız olarak hareket etmeye olanak yoktu. Çünkü bütün dernekler iki başlı yapılmışlardı. O ortamda FKF doğdu. FKF'de sosyalist arkadaşlar, anti emperyalist arkadaşlar, ilerici -demokrat arkadaşlar vardı. Şimdi birşeyi anımsadım, çok ilginçtir. 1950'lerden önce İÜTB'nin başkanı İÜ rektörüydü, başkanı öğrenciydi. Düşünebiliyor musunuz bağımsız bir öğrenci örgütünden bahsetmenin olanağı yoktu.

FKF kurulduğu zaman, dernekler iki başlıydı. Türkiye'de hukuki yapıya sahip, gençliği demokratik anlamda destekleyen dernek kalmamıştı fazla. Bir TMGT ayaktaydı. Onun da en güçlü kanadı olan TMTF mevcut durumdaydı. FKF bu ortamda yükselmeye başladı. Önce Ankara, sonra İstanbul sonra değişik yörelerde yayılmaya başladı.

□ Sayın Nuhoğlu, isterseniz konuyu burada noktalayalım, çünkü bundan sonrası 65-68 ve 68-71 dönemlerine giriyor. Biz, dizide dönem dönem tartışmayı yararlı ve gerekli gördük, o dönemlere ilişkin düşüncelerinizi de almak üzere isterseniz, özet bir yorumunuzu alalım, nedir bu dönemde çıkardıklarınız, neler öneriyorsunuz?

■ Olur. Hemen belirteyim. Ekmek, yurt, işsizlik, okulu bitirdikten sonra iş, evlilik ve ailelerin sorunları var. Ama temel sorunu belirtmek istiyorum. Bütün bu sorunların çözümü politiktir. Gençlere politikayla uğraşmalarını öneriyorum. Sevdikleri kızdan yedikleri aşa kadar, yürüdükleri yola kadar her sorun politiktir. Politikayla uğraşmayıp kendi çıkarlarını düşünüyorlarsa, ben yarından umudu olmayan o zaman. Onlar, yarın hiçbir sorunlarını çözemezler. Bütün sorunların özü politikaya dayanır. Onun için iyi okumalarını, bilimle içli dışlı olmalarını isterim. Ama mutlaka yurt sorunlarıyla ilgilensinler. Niçin, neden sorularını hem muhataplarına, hem de kendilerine sorsunlar. Her olayın çözümü politiktir. Bugün anlamadığım bir şey var. Bu günkü yönetim diyor ki "Biz Atatürk ilkelerine uygun gençler yetiştirmek istiyoruz." Atatürk ilkeleri politik birer eylemdir. Karakterini anti-emperyalist olmak ve tam bağımsızlık belirler. Öyleyse neden gençleri politikadan uzak tutuyorlar. Atatürkçülük de siyasi bir eylemdir. Gençler politika yapmalı. Hem ülke için, hem de kendileri için politika yapmalılar. Gençler, ülkeden iyi bir gelecek bekliyorlarsa politikanın içinde olmalılar. Başka bir örnek vereceğim emperyalizm konusunda. 1977'de Ankara'daki gençler İsrail için gösteri yaptılar. Polis gözaltına aldı, 25 kadar genç. Mahkemeye çıkarıldılar. O günkü hükümlere göre yargılandılar. 8. Asliye ceza mahkemesi diyor ki "Emperyalizme karşı çıkmak bir yurtseverlik borcudur. O bakımdan bunlar, İsrail emperyalizmine ortaklaşa karşı çıkıyorsa bir yurtsever olduklarının gereğini yerine getirmek için karşı çıkıyorlar. Bu bakımdan tümünün beraatlerine karar veriyorum." Yani gençlere şunu vurgulamak istiyorum. Emperyalizm bireye düşman olduğu kadar, ulusumuza da düşman. Gençler yarın iyi bir gelecek bekliyorlarsa emperyalizme karşı çıksınlar. Ülkede kararların yalnızca bizim tarafımızdan verilmesini sağlasınlar. Ülke için biz karar verelim. Yabancılar değil. Benim önerim bu. Kendi bilim dalları dışında bol kitap okusunlar ve her türlü yayını, tabii bulabilirlerse, okusunlar. ●

TAHKİKAT KOMİSYONU

1960'da, 27 Mayıs öncesi olaylara neden olduğu öne sürülen, TBMM'de çoğunluğu oluşturan partinin, yasaları aşacak biçimde yetkilerle donatılması sonucuna ulaşan "Tahkikat Komisyonu"yla ilgili olarak, ikinci ve üçüncü bildirisini aşağıda yayınlıyoruz. Bildiriler oldukça net ve tartışmaya yer bırakmayacak düzeyde. Komisyon kendisini şöyle anlatıyor:

"Memleketin ihlâl dilmek istenilen huzur ve asayişini korumak ve vukuu teşvik edilen kardeş kavgalarını önlemek için alınması lüzumlu tedbirleri sebepleri ile birlikte tesbit etmek üzere, kurulan encümenimizin daha vazifeye başladığı ilk anda hangi ahval ve şartlarla karşı karşıya getirildiğinin büyük Türk milletine duyurulması zarureti hissedilmiştir.

"Cumhuriyet Halk Partisi il bir kısım basının faaliyetleri tahkiki memur Türkiye Büyük Millet Meclisi Tahkikat Encümeninin 2 numaralı tebliği:

Tahkikatın selameti cereyanını temin maksadı ile bütün siyasi partilerin ve bunlara bağlı teşekkül ve kolların her türlü kongreleri ve kademelerin bünyeleri içinde veya kademeler arasında tertiplenecek müşterek toplantılarla, aleyhumum siyasi mahiyetteki toplantılar ve partilerce yeni kademeler ve teşkilat kurulması, tahkikatın neticesine kadar durdurulmuştur. 18.4.1960

3 Numaralı Tebliğ

Tahkikatın selametle cereyanının temin maksadı ile tahkikata mevzu teşkil eden maddelere tahkikat encümeninin vazife salahiyetini ve bilumum karar, tedbir ve faaliyetlerine müteallik her türlü haber, havadis, beyan, tebliği, mütalaa, vesika, resim ve yazıların ve (Türkiye Büyük Millet Meclisi zabıt cerideleri hariç) bu takdirde alakalı Türkiye Büyük Millet Meclisi müzakerelerinin her türlü vasıtalarla neşri yasak edilmiştir. 18.4.1960" Tahkikat Encümeni Reisi Denizli Mebusu Hamdi Sancar - Cumhuriyet Gazetesi, 19.4.1960

Muammer Taylak, Saltanat 2. Meşrutiyet ve 1. Cumhuriyet'te Öğrenci Hareketleri, Başnur Matbaası, Ankara

Desen: Albert Birike

Nöbet

verilen bir kavgayı soluyarak yaşar
hergün duru sabahlara uyanırdık
ellerimiz hep tutkulu ve sevecen
akan bir suya benzedi ömrümüz

ama coşkun bir suya benzedi ömrümüz
ve hiç yorulmadık, savaşanlar yorulmaz
yalnızca gidenleri çok özledik
birer yol gibi gidip de dönemeyenleri

bir türlü alışamadık bırakıp gitmelere
kesip sohbeti karanlığa dalmak var ya
o anda çoğalıyor, susturulmuyor
ne varsa bizi bir araya getiren

işte o anda bir içli isyan
kimselerin duymadığı usul vedalaşmalar
kimimiz malûpus, asker kimimiz
geride hayatı devralan çocuklar

Ekim'84

A.Çağrı Çınar

Bir Demokrasi Şöleni ve Sonrası

Tahsin Güven

Atina belediyesinin troleybüs sürücüsü, troleybüsünü alıp PASOK bayraklarıyla süsleyerek seçim zaferini kutlamaya gelmişti..

"Sintagme" diye anılan Anayasa Alanı'na açılan anayollardan birinin başında, trafik akışını yönetmekle görevli trafik polisi, yeşil beyaz bayraklarla süslü binlerce araca yol gösterirken, parmaklarını "V" şeklinde açarak zafer işareti yapıyordu..

Belki de 100 yaşlarında bir kadın, belki de 7 yaşlarında bir çocuk, binlerce araç, onbinlerce insan sokaklardaydı. PASOK'un yeşil beyazlı bayraklarının arasında, zaman zaman orak çekiç amblemli kızıl KKE bayrakları göze çarpıyordu

Bu görkemli kutlamaları yol kıyısından izleyen, bir komşu ülkeden Atina'ya gelmiş bir gazeteci, hüzünlü bir coşkuyla seyrediyordu bu demokrasi şölenini..

Yunan halkı, demokrasiyi yaşıyordu...

* * *

ÖNCE DEMOKRASİ

PASOK lideri Papandreu, seçimden iki gün önce Atina'nın Anayasa Alanındaki yaklaşık bir buçuk milyon kişiye yaptığı konuşmada, öncelikle demokratik özlemlerin üzerine gitmiş, iç savaş dönemi ile 7 yıllık Cunta dönemini anımsatmıştı halka. Özellikle cunta dönemi'nin halkta yarattığı nefret duygusundan yola çıkan Papandreu, seçim sonunda kendi partisi'nin kurnayalarının bile ummadığı bir seçim zaferi kazanmıştı. Bu seçim zaferinin temelinde, hiç kuşkusuz, halkın bir kez kavuştuğu demokrasiyi bir daha geri vermeme istemi ve (bir dönem için) PASOK'a akan yüzde 3-3,5 oranında KKE oyu yatıyordu.

Papandreu, seçim kampanyası sırasında, Amerikan üslerinin kapatılacağını bildirmiş, NATO ile Yunanistan arasına "mesafe" konulacağını "ima" etmişti. Birçok militan PASOK yandaşının halk arasında yaydıkları inanç, NATO ile ilişkilerin zaman içinde tavsatılarak, gelecekte Yunanistan'ın bağlantısız bir ülke haline getirileceği yolundaydı. Papandreu, bununla da kalmıyor, Yunanistan'ın dış politikadaki çıkarlarını en iyi kendi iktidarlarının koruyabileceği konusunda halkta bir inanç yerleştirmeye çalışıyordu. Örneğin, Kıbrıs'tan sadece Türk askerlerinin değil, bütün yabancı birliklerin çekilmesinden yana olduklarını, ülkedeki KKE'nin oylarına göz kırpar biçimde vurguluyor, ya da geniş yetkilerle donatılmış (teknik değil siyasal anlam taşıyacak) bir Ege Bakanlığı kurulacağını açıklıyordu. Bu da Ege'nin Yunanistan kıyısındaki ve Yunan adalarındaki halkına gönderilen bir mesajdı ve seçim sonuçlarından mesajların hepsinin gönderildikleri kesimlere ulaştığı gözleniyordu.

MİTSOTAKİS DİYE BİRİ...

Papandreu'nun karşısında ise, Yeni Demokrasi Partisi lideri bir garip adem vardı. Bu adem'in garipliği, yalnızca partinin başına geçtikten kısa bir süre sonra partisini iktidar adayı haline getirmesinden kaynaklanmıyordu. Çok garip bir yükselişi vardı bu kişinin. Parlamentoda iki üyeye sahip bir partideyken zamanında Dışişleri Bakanlığı görevini üstlenmiş, daha sonra ittihak ettiği partiyi ele geçirerek şaşırtıcı bir yükseliş göstermişti.

Eski Cuntacılarla yakınlığı olduğu söyleniyor ve bu PASOK tarafından dağıtılan bazı fotoğraflarla belgeleniyordu. Bu gün için en önemli özelliği ise, kuşkusuz ödün vermez bir Amerikan yandaşı olmasıydı.

Türkiye ile diyalog kurulmasından yana olduğunu söylüyor, ve bunu Papandreu'ya karşı en büyük silah olarak kullanmaya çalışıyordu. Bu tutumu, Türk basınının "uyanık" bazı gazeteler'inin gözünü de boyuyordu. Öyle ya, Türkiye Yunanistan ile diyalog kurulmasını istiyor, Papandreu buna karşı önşartlar öneri sürüyor ve bunlar da "kabul edilemez" bulunuyordu. Mitsotakis ise, diyalog kurulmasından yana olduğunu "israrla" belirtiyordu. Yoksa, Yunanistan'da da bir "Türk dostu" politikacı mı zuhur ediyordu?

Oysa, Mitsotakis haba söyleyişle bir "şark kurnazı" idi. Nitekim, PASOK'tan bir gün önce Atina'da partisinin büyük mitingindeki konuşmasında, bunu ortaya koyuyordu. Papandreu'yu Türkiye ile diyalog kurmamakla bazı "baklardan" vazgeçmek ve (örneğin Türk uçaklarının Yunan hava sahasını ihlal iddialarında) suskun kalmakla suçlarken, kendisi de benzer iddiaları tekrarlayacaktı.

Yunan halkı, demokrasiyi yalnızca seçimlerde yaşamıyor.

Papandreu, Türkiye ile diyalog kurmak için Kıbrıs'taki Türk askerlerinin geri çekilmesi şartını öne sürerken, Mitsotakis bu şart olmadan masaya oturacağını bildiriyor, ancak daha sonra bu konuda "ne yapacağını" hiç açıklamıyordu. Ege konusunda da benzer tutum içindeydi. Seçimi kazanıp Türkiye ile diyalog kurduğu takdirde, masada Amerikan önerilerinin bir temsilcisi gibi olacağı kanısı, politik çevrelerde oldukça yaygındı.

Papandreu, özellikle demokrasi konusunda net bir tutum izlerken, Mitsotakis iç ve dış politikada birtakım ardniyetli belirsiz tutumlar içinde seçime yaklaşıyor, kamuoyu araştırmalarına göre de iktidara yakın bir aday durumuna geliyordu...

İŞTE KARAMANLİS...

Seçimden bir gün önce, cumayı cumartesiye bağlayan gece yarısını birkaç dakika geçe, bütün gazeteciler ayağa kaldıran ve politik gözlemcilerin kafasını allak bullak eden bir gelişme oluyordu. Papandreu'nun belki de dünya siyasal literatürüne geçecek bir politik manevrayla Mart ayında yerinden ettiği eski Cumhurbaşkanı Karamanlis, seçimlerde halkın tercihini değiştirmeyi amaçlayan bir açıklama yapıyor ve kendince ağırlık koyuyordu. Karamanlis, PASOK'un maceracı olduğunu, ülkenin "kritik ve tehlikeli" bir yöne sürüklendiğini söylüyor ve Yunan halkının seçimde düşeceği bir "yanılgı"nın bağışlanamayacağını "tebliğ ediyordu".

PASOK bunu hemen ve çok sert biçimde yanıtladı. Parti merkezi'nce yayınlanan büdiride, "Yunan halkının himayeci ve koruyucılara ihtiyacı olmadığı ve kendisi için karar verebilecek olgunluğa sahip olduğu" belirtildi.

Aslında Karamanlis'in Mitsotakis'ten pek hoşlanmadığı bilinmiyordu. Ancak eski Cumhurbaşkanı, siyasal karizmasını kendine göre "ahvenı şer" bir yönde kullanıp, kafa yapısına ve dünya görüşüne en uygun adayı iktidara getirme gibi bir saplantı içine düşmüştü. Ne var ki, bu hedef ve Karamanlis'in ağırlığı ters tepecek, PASOK ile Yeni Demokrasi Partisi arasındaki yüzde 1-1,5 olması beklenen oy farkı, yüzde 5'e sıçrayacaktı. Bunda kuşkusuz, Papandreu'yu "ülke yararına ve bağımsızlıktan yana bir program ortaya koyarsa destekleyeceğini" açıklayan Yunanistan Komünist Partisi'nin yüzde 13'ten yüzde 10'a gerileyen oyları da önemli rol oynayacaktı.

SEÇİMİN SONRASI...

Seçimleri PASOK tek başına iktidar kuracak bir çoğunlukla kazandı. Mitsotakis, yüzde 40,5 oranında oy aldı. Komünist Parti 12 üye ile, İç Komünist Parti'de 1 üye ile Meclis'e girdiler.

Seçim sonrası, muhalefet yönünden bilinen görüşler yinelendi. Mitsotakis, taraftarlarına baskı yapıldığını, Yunan radyo televizyonundan yararlanamadığını iddia etti ve "Seçimin tek kazananı biziz, çünkü oylarımız arttı" dedi.

Ancak, seçim sonrası kazanan tarafın lideri Papandreu'da belirgin bir değişim gözlendi. Papandreu, ilk basın toplantısında, kampanya sırasındaki bazı sözlerinden "ustaca" çark etmeye çalışıyordu.

Basın toplantısında, bir gazeteci, Papandreu'ya Amerikan üslerinin kapatılıp kapatılmayacağı konusunu soracak ve PASOK lideri,

— "Canım, gazeteciler neden bu işin üzerine bu kadar fazla gidiyor, anlamıyorum" diyecekti.

Papandreu, Reagan'dan "çok sıcak" bir mesaj aldığını ve "çok sıcak" bir yanıt gönderdiğini de açıklayacaktı.

Anlaşılan, Amerikan üslerinin kapatılması, NATO ile ilişkiler, batı ile ilişkiler, vesaire vesaire, bir başka bahara kalmıştı.

Doğal olarak Yunan halkının beklentileri de..

Ama Yunan halkı, bu seçimde yaptığı kararı ve bilinçli bir tercihle, demokrasiden vazgeçmeyeceğini ve onu savunacağını kanıtlamıştı.

Müzikte Tartışılmayanlar ve 'Demokratlık' Örnekleri

Hatay Dumlupınar

Müzik, sanırız tüm sanat dalları içerisinde, daha çok insana, dolaysız yoldan ulaşma sorununun en aza indiği olanı. Bunun yanısıra, gündelik yaşama katılması, onun bir parçası durumuna gelmesi açısından da aynı şey söylenebilir. Bu, müziğin bunca yıllar tartışıldığı, üzerine laf edildiği Türkiye için de farklı değil. Hatta giderek, ülkemizde müziğin kitlelere ulaşması için çok daha dolaysız yollar olduğu ve çok daha geniş boyutlarda yaşandığı bile söylenebilir. Daha çok müzik kültürüyle ilgili olmakla birlikte, batılı toplumlarda müzikle dinlenme, uykuya dalma, sabah müzikle uyanma gibi, kısacası müziğin yaşanması olgusu, her ne kadar bizde darbuka, zurna sesleriyle sabahlara kadar uyuyamama, ya da ramazanda davul sesleriyle uyanma şeklinde kendini gösteriyor olsa da. Bu anlamda, batılı toplumlarda bir müzik dinleme kültürünün ya da müzik yaşantısının varlığından sözetmek olasıyken, bizde tam tersine bir beğenisizlikten ya da "hayatın müziksizleştirilmesinden"[1] sözedilebilir. Müziğin, aşağıdaki örneklere bakarak, toplumumuzda her an yaşandığı da düşünülebilir. İçki içerken, akşam evde demlenirken, dolmuşta, kamyonda ya da gazinoda. Ancak bunların da olumlu yaşayışlar olmadığı ortadadır.

Müzik, yıllardır tartışılıyor dedik. Müziğin Türkiye'de bunca sorun olmasının çeşitli nedenleri var. Bunlardan en önemlisi müzik alanındaki resmi politikalar ve bunun doğrultusunda yıllarca planlı bir şekilde yerleştirilmesine çalışılanlar. Buraya atılanmaması gereken bir dizi etken daha var ki, bu da müzik dinleyicisi ile ilgili. Bu iki etkenin birbirleriyle yakın, hatta içiçe geçmiş olduklarını da bu arada gözden kaçırmamak gerekli.

Bu bağlamda, doğrudüşist bir müzik dinleme alışkanlığı ve kültürü yaratamamış bir toplumda müzik sorununa bir takım önyargı ve bağnazlıkların da katkısından sözedilebilir. Bırakalım genel olarak toplumun müziğe (burada daha çok batı kökenli müzikten sözediyoruz) yaklaşımını, çağdaş olma savındaki insanlarımız arasında bile bu olumsuzlukları saptamak o denli zor değil. Örnekse, bir rock müzik topluluğunun dinlenilmesinin uyutucu, zararlı, anlaşılmaz müzik dinlemekle nitelenmesi. Yine benzer şekilde, klasik müzik dinlemenin pasif olmakla, kaypak olmakla eşdeğer sayıldığı günler o kadar uzak değil. (Tüm bunların günümüzde değişen ölçütlerinden ise ileride sözedeceğiz)

Burada konuya daha bir açıklık getirmek için bir alıntı yapalım. Ünlü estetikçi Avner Ziss şunları yazıyor: "Doğrudan doğruya yararcı bir amaç gütmeyen sanatlar bile gerçekliğin kavranmasında belli bir rol oynar. Bu bakımdan müzik, tartışma götürmez bir biçimde edebiyattan ayrılır; ekonomik ilişkileri ve yaşam koşullarını göstermez o... müzik, bir halkın ruhunu ve geleneklerini, belli bir toplumsal düzenin doğurduğu duyguları ve özlemleri dile getirebilir gerçekten."[2]

Müzikten bir slogan, bir marş düzeyinde "yarar" bekleyen bu tür yaklaşımların yanlışlığı ortadadır. Ve bunlar, yukarıda da görüldüğü gibi müziğin asıl işlevinin yanlış yorumlanmasından kaynaklanmaktadır.

Oysa, kuşkuyla bakılan, küçümsenen pop müzik, üzerine düşen sorumluluğu her zaman yerine getirdi. İçinden çıktığı toplumun duygu ve düşüncelerini, özlemlerini yansıttı. Onunla karşılıklı bir etkileşim içinde oldu. Özellikle 60'lı yıllarda milyonlarca genç insanı peşinden sürükledi. Onların dinamizminin, enerjisinin ve toplumu dönüştürme özlemlerinin somut bir ifadesi haline geldi. Savaşa, sömürüye, militarizme, bir Vietnam olayına karşı, insani olanı, sevgiyi, barışı işletti. Bu anlamda, bir Beatles'in Happiness is a Warm Gun (mutluluk sıcak bir silahtır) adlı parçası, John Lennon'un "asker olmak istemiyorum anne, ölmek istemiyorum" diyen özleri ya da Pink Floyd'un, "sizin eğitiminize ihtiyacımız yok" diyen şarkısı bir söylevden ya da slogandan daha mı az şey başarmıştır?

Sonuçta bu tür yaklaşımlar, kitlelere malolabilmiş, evrensel boyutlara varabilmiş kültürel değerlere sırt çevirmek talihsizliğine takılıp kalıyor. Ayrıca bunların, evrensel müziğin asıl seslendiği kitle olan genç insanlarda ortaya çıkması, konunun üzerinde önemle durulmayı gerektiren bir diğer yönü.

Arabesk, en çok tartışılanların başında yeralıyor. Arabeskin yoz bir müzik olduğu, insanları uyuşturup, kaderciliğe yönelttiği hep yinelenen savlar oldu. Ama, müzikteki genel olumsuzluklar ve eksik yaklaşımlar burada da uç veriyor. İlk önce, arabeskin -deyim doğru ya da yanlış- salt bir müzik olayının değil, Türkiye'nin son 10-20 yıllık gündemini oluşturan toplumsal-kültürel çıkmazın bir yansıması, giderek kendisi olduğu gerçeği vurgulanmalı. Oysa, tam tersine arabesk genellikle, salt birkaç şarkıcı adına ya da "arap çalgıları ile yapılan müzik" gibi yüzeysel bazı tanımlamaların indirgenerek ele alındı. Oysa, çağdaşlık boyutlarını çoktan aşan ansiklopedicilik furyasından, çıplak ressam le gen çevrilirken, insanlara ölçütlerin ne denli 'nesnel' ve 'sanatsal' olduğu yolunda bir yutturmacaya inanmaları için de makul bir kanıt verilmiş oluyordu. (Kurul üyeleri daha sonra, kaşarı istemeye istemeye aldıklarını, Zeki Bey adına çok üzgün olduklarını söylediler.) Bunun yanında, söylemek bile gereksiz, radyo ve tv'yi ilerici sanatçılara bir daha açmamak üzere kapatan da aynı çevre değil miydi? Ancak, ilerici sanatçılar, hiçbir zaman Zeki Bey gibi sanatsal gerekçelerle

Arabeskin müzik alanındaki yanışması ise bizim asıl konumuzu oluşturuyor. Arabesk müzik, devletin radyo ve tv'sinden yasaklama görüntüsü altında gizli destek görerek bu boyutlara ulaştı. Ancak bu, o denli akıllıca yürütüldü ki, arabeskin topluma yayılmasındaki asıl sorumluluğun kimlere ait olduğu hep gözden kaçırılabildi. Orhan Gencebay, Ferdi Tayfur gibi arabesk müziğin ilk temsilcilerine radyo ve tv hep kapalı tutulurken, müziklerindeki düzey ve kalite hiçbir zaman yukarıdakiler düzeyine ulaşamayan "şantörlere" ve hunların en bayağı şarkılarına sürekli yer verildi. Diğer yandan, arabesk yasaklanıyor görüntüsü altında, arabeskin en düzeysiz örneklerini yayınlamak için adeta korsan çalışan radyolar kullanıldı. Polis radyosu, şarkı armağan etmeli programlarıyla, askerdeki akrabaya radyo aracılığıyla selam yollamalı köşeleriyle, kayıp eşya haberleriyle, "polise güveniniz, polis sizi canından çok sever, siz de onu seviniz"li 'belgeselleriyle' bunların en ünlüsüydü.

Televizyondaki, Zeki Müren'li reklamı programı. Televizyon Denetleme Kurulu tarafından "diksiyonu bozuk" gibi çok ilginç bir gerekçeyle reddedilmek şansına sahip olamadı. Eserleri yayınlanmaz ya da fon müziği olarak izinsiz yayınlanıp, hiçbir telif ücreti ödenmezken, reddedilme gerekçeleri hep politikti.

İlerici müziği hep yoksayan, dışlayan, ama, arabeske savaş açmak yutturmacalarıyla arabesk,aranjman, türkçe sözlü hafif batı müziği gibi yoz müzik örnekleriyle saatlerce yayın yapan radyo ve tv, Türkiye'nin bugünkü müzik çıkmazında en önemli sorumluluğu üstlendi. Yanlış, çağdışı değerleri körükledi, beyinlere kazıdı. Müzikal adı altında arabesk yayın yaptı, sanat konseri diye sarhoş seyirciye içkili halde şarkı söyleyen "sanat güneşlerini" izletti, halkımızın bayramlarda nasıl eğlendiğini göstermek amacıyla, bir odaya doluşmuş, yaş ortalaması 50'nin üzerinde, 20-30 kişinin birbirlerini pantolon kayışlarıyla dövmelerini ardından da çiğ köfte yemelerini gösterdi.

Arabesk üzerine diğer bir yanılgı, yine izleyici/dinleyici çevresinden kaynaklandı. Yukarıda değindiğimiz, arabesk kavramının içeriğinin tam doldurulamamış olmasında somutlanan yanılgı, bu kez arabeski değerlendirirken ve ona karşı tavır alırken ortaya çıkıyordu. Arabeskin dinleyicisi saptanırken, "arada kalmış, ne kentli, ne köylü olabilmiş insanların müziği", "dolmuş müziği" gibi artık bilimsellikten çok şüphe götürür saptamalar yeğlendi, hala da yeğleniyor. Yüzbinlerce insanı, giderek tüm toplumu ilgilendiren bir olguya "arada kalmak" ya da "dolmuşta olmak" gibi nitelemelerle yaklaşmak artık çok şey anlatmı-

yor. Sorunun çok daha karmaşık olduğu ve çok daha derin toplumsal araştırmaları gerektirdiği artık açık.

Tüm bunlarda, dünyanın başka hiçbir yerinde görülemeyecek, bize özgü garipliklere yolaçıyor sonuçta. Arabeske karşı olmak, alaya almak, küfür etmek dünya görüşünün bir gereğiymişçesine algılanıyor. Hiçbir arabesk şarkıyı dinlememiş, duymamış, bunu düşünmeyi bile kendisine yakıştıramamış insanlar, ona karşı olmakla bir "gereği" yerine getirmiş sayıyorlar kendilerini. Diğer yandan, bir dönem herkesin bu şekilde karşı olduğu arabeskin, şimdilerde -hazır demokrasi tartışmaları da varken- bazılarınca dinlenilebilmesi, demokratlığın, aydınlık kafalı olmanın bir gereği gibi rağbet bulabiliyor. Her iki yaklaşımın yanlışlığı da ortadadır. Bir arabesk şarkıdan hoşlanmanın, onda müzik adına, ezgi adına birşeyler bulabilmenin demokrasi ve demokratlıkla ne ilgisi olabilir? Bundan, arabeski savunduğumuz gibi bir sonuç çıkarılmamalıdır. Sorun, arabeske karşı olup olmamak sorunu değil, insanların dinledikleri müziği ya da sanatçıyı dinleyebilmeleri, gerçek eğilimlerinin farkına varabilmeleri ve kendi kişisel beğenilerini oluşturabilmeleri sorunudur. Bunun da müzik sorununun çözüme ulaşmasında azımsanamıyacak bir adım olacağı kuşkusuzdur. Müzikte bugün zorunluluğu daha da ortada olan, sağlıklı bir tartışma ve dialog ortamının kurulması da ancak bu ve benzeri olumsuzlukları, önyargıları aşmakla mümkündür. Tersi durumda ise, ancak, toplumsal bir olgu olan arabeski "dolmuş müziği" olarak değerlendirmek, yanlış şeyler düşünürler diye arabeski (ya da herhangi bir müziği) evde dinleyip, arkadaşlarıyla Pink Floyd ya da Vivaldi dinleyen insanlar yaratmak, bir dönem klasik müzik dinlemeyi pasifük olarak nitelendirirken, şimdi dönemin gereklerine uyup, sabahın 8'inde, CSO'nun önünde uzun kuyruklar oluşturmak, dünyada sanırız yalnızca Türkiye'de rastlanabilecek bir olayla, sanatçısına bir dönem politik misyonlar yükleyip, sanatçının da bunu yüklenmeyip, reddettiğini belirtmesiyle o sanatçıya düşman kesilen bir acayip dinleyici konumuna düşmek ve tüm bunlar bir yana müzik diye salt bir-iki türk sanatçı ya da topluluğunun yaptıklarını bilip, evrensel boyutlarda eserler yaratmış, sanatını halkın hizmetine sunup, savaşımın bir aracı haline getirmiş, bir Victor Jara'dan, bir Teodorakis'ten, bir Pete Seeger'dan habersiz olmanın eksikliğini görememek mümkündür.

Olumsuzlukları hep yaşadık, hala da yaşıyoruz. Bunları saptayabilmek, görebilmek o denli zor değil. Çözüm ise herşeyden önce, daha sağlıklı bir tartışma ortamının yaratılmasından geçiyor. (Ama bu kez müzikle uğraşan insanların da tartışmaya girmesiyle.) İki değişik anlayıştan sanatçının oturup tartışmasından, görüş alış-verişinde bulunmasından hatta ortak çalışmalarda yeralmasından daha doğal ne olabilir? Demokrasi ve demokratlık burada, bu ve benzeri birliktelikler de aranmalı. Yoksa, herkesin aynı müziği dinlemesinde ya da hiç kimsenin arabeski dinlememesinde değil.

Örnekse, hemen yanıbaşımızda. Teodorakis, Hacıdakis'le aralarındaki temel ayrımı soran Cengiz Çandar'a şunları söylüyor: "Temel ayrılığımız şudur: Hacıdakis, Yunan halk motiflerini bir hammadde olarak görüp yürümüştür. Bense, bizzat bu halk motiflerini yaratmak üzerinden yürüdüm. Ben içeriden, O dışarıdan çalıştık. Ama çağdaş Yunan müziğinin kurucuları ikimiziz. Ben halk hareketi içinde bir hücreyken, O dışarıdan seyrediyordu. Kınamıyordu ama. Böylece siyasi farklılıklarımız da oluştu. Ben halk hareketleri içinde eserler yaratırken, Hacıdakis dışarıdan izledi. Eğer ben üçüncü taraf olsam ve bana sorulsa derim ki: Teodorakis de, Hacıdakis de iyi iş yapmıştır. Hacıdakis'le birbirimizi tamamlıyoruz."[3]

Politik görüşleri taban tabana farklı ve çağdaş Yunan müziğinin birer parçası olan iki sanatçıdan biri söylüyor bunları, Hacıdakis'in de katıldığına şüphe yok. Yunan tv'sinde Teodorakis'in konserinin yayını birkaç hafta ertelenince, ilk tepkiyi de Hacıdakis göstermemiş miydi?

Çağdaşlık müziği nasıl oluşturulacak, hangi kaynaklardan ne ölçüde yararlanılacak nasıl bir senteze ulaşılacak? İlerici ve nitelikli müzik her türlü yasaklama ve baskıları aşıp, daha geniş yığınlarınasıl kavrayacak. Yoz ve yanlış içerikli müzik nasıl etkisizleştirilecek, toplumun, müziği daha içerikli ve boyutlu yaşaması nasıl sağlanacak, yeni seçenekler, arayışlar nasıl ortaya konulacak? Müziğin evrensel boyuttaki değerleri, nasıl daha çok insana tanıtılacak, salt kendi müziğimize dönük beğeni nasıl, başka halkların sevgile ini, başkaldırılarını, acılarını yansıtmış ezgilere ve sanatçılara doğru genişleyecek? Bunla Türkiye'nin müzik gündeminde hiç eskimeyen hep varolan sorunlardı, bugün de varlar. Çözüm ise, soruna doğru tanı koyabildikten sonra, daha kolaylaşacaktır. ●

1. Yılmaz Onay, Temel Sorun: "Hayatın Müzikisizleştirilmesi", Bilim ve Sanat sayı: 13, s. 43
2. Avner Zis, Estetik, Çeviren: Yakup Şahan. De Yayınevi 1984 s. 45
3. Cumhuriyet, 6 Ağustos 1984

İsveçli gazeteci ve müzik araştırmacısı KERSTIN LUNDMAN Vietnam'da uzun süre bulunmuş. Vietnam müziği üzerine araştırma yapmış birisi. Aşağıda, kendisinin sevilen Vietnamlı besteci ve Vietnam Müzisyenler Birliği yönetim kurulu üyesi VAN KY ile yaptığı söyleşiyi bulacaksınız.

Van Ky

VAN KY

"Şarkı, zamanın soluk alışıdır, zamanın sorunlarına yanıt getirmeye çalışır"

□ *Sizin için şarkı nedir,*

■ Savaş sırasında hepimiz şarkılar, türküler söyledik. Biz besteciler de aynı zamanda askerdik. Şarkılarımızla hep halkın isteğini dile getirdik. Şarkı, zamanımızın soluk alışıdır, günümüzün ve yaşamın sorunlarına yanıt getirmeye çalışır. Toplumun ve toplumsal uğraşın gelişmesiyle orantılı olarak gelişir.

□ *Şarkıların hangi konuları işlemesini istiyorsunuz? Burda da radyoda hafif batı müziği parçaları duyuyoruz.*

■ Bizim göz yumamayacağımız tek şarkı sözü, "Beni bırakırsan öldürürüm kendimi" türünden sözlerdir. Bizim toplumumuzda da bireycilik ile toplumculuk arasında uğraş sürüyor ama yukardaki tür söz, bireyciliğin çok aşınya gitmesi oluyor. İnsan yalnız bile olsa, uğruna yaşayacağı başka şeyler var, memleket, gelecek gibi... Ülkemizde bizim için sadece iki seçenek var: Ya bileğimizin gücüyle yaşayacağız, ya da sürünüp gideceğiz. Biz ikincisini seçtik. Teknik olarak eksiklerimiz büyük. Nota kâğıdı, enstrüman bile bulmakta güçlük çekiyoruz. Ama geleceğe inanıyoruz, bu güçlükleri yeneceğimize inanıyoruz.

Her tür şarkı çoğunlukla aşk konusunu işliyor. Doğru. Biz eskiden Konfüçyuscu bir ülkeydik. O zaman birbirlerini sevenlerin evlenmelerini güçleştiren, çoğu kez olanaksız hale getiren birçok kural vardı. Şimdi bunları ortadan kaldırdık. Kimse, kimseyle evlenebilmek için zengin olmak zorunda değil. Artık ayrılık şarkıları, tanımsal nedenlerle belirli süre birbirinden ayrı yaşamak zorunda kalan çiftlerin özlemlerini dile getiriyor ve geleceğe umutla bakıyor.

□ *Batılı besteciler üzerine ne düşünüyorsunuz?*

■ Beethoven ve Schubert'i burjuva müzisyenleri olarak görmüyoruz. Onları yaşadıkları devrin tarihinin ışığında değerlendirmek gerekiyor. Büyük hümanistler olduklarını unutmayalım. Beethoven'in müziği, zamanımızın zıtlıklarını yansıtıyor; insanın değerini işliyor. Bizler, Vietnam halkına bu müziği tanıtmak, onun anlamını açıklamak istiyoruz. Çünkü her ülkede güzel çiçekler bulunur. Büyük besteciler, yeryüzünün müzikal mirasıdırlar. Bu mirası değerbilirlikle işlemek bizlerin görevidir. Her tür müziğin bir yeri vardır. Batının eğlendirici hafif müziğinin de. Yoğun bir işgünlüğünden sonra böyle bir müzik türü, bizleri dinlendirir. Ne ki bu müzik türü, en önemli müzik türleri arasında değildir.

Bize savaşla birlikte gelen Amerikan müziğinin bir bölümü hiç de kötü değildi. Onların politik ve toplumsal içeriğine boşverip eğlendirici yönüne bakıyoruz. Yaratıcılık, bu biçimiyle de insan için önemli. Amerikan pop müziğindeki bireyci içeriği dikkatle inceliyoruz. Bireyin toplum içindeki yeri de önemlidir. Ne ki bizler en çok işin teknik yanı ile ilgileniyoruz; Schubert'ten de, pop müziğinden de öğreneceğimiz şeyler var çünkü

□ *Eğitimde kullandığınız belirli bir müzik teorisi var mı?*

■ Okullar için hazırladığımız bir kitap var. Tüm müzik okullarında okutuluyor. Müzik, somut yaşamı işlemelidir; aynı zamanda yaşamın koşullarını da. Başka zaman ve ülkelerden müzik söz konusu olduğu zaman bizler şöyle diyoruz. İnsanın iki taşı birbirine sürtmesi sonucu kibrit bulundu. Kıvılcımı ortalığı aydınlatmak için kullandıkça, iyi. Ama evi yakmak için ateş çıkartıldıysa, kötü. Biz de kendi geleneksel müziğimize ile sizlerin müziğini eleştiri süzgecinden geçiriyoruz. Günümüzün müziği bundan yaralı çıkacaktır. ●

Türkçesi: YARIN
ÇEVİRİ KURULU

SİLVİO RODRİGUEZ

"Ne denli masum gözükürse gözüksün şarkı hep politiktir."

Silvio Rodriguez, Küba'nın La Nueva Trova diye adlandırılan Yeni Truva müzik akımının öncülerinden. Besteleri yanında çok başarılı bir gitarist olarak da uluslararası ün yapmış durumda. 1979'da Avrupa'da yaptığı bir turne sırasında kendisiyle yapılan bir söyleşiden bölümleri aşağıda bulacaksınız.

...bana uzanan tüm eller
dost elimi tutmak isteyenler
tümü vardılar bana
ama yokum ben eğer
oturursa insan kendi kafası içinde
kapanmışsa kendinden başkasına...

ya da gülünce ancak yanım gülenler
sınırlamak isteyenler ülkyazı
onlar beni yok bilsinler

o büyük söz panayırlarında bulunmadım
benim dediklerimi hep kendi sözlerim
evet güç şeyler uğzımdan çıkan ama
neler yapılabildiğini ben de bilirim...

(Resumen de noticias-Haber özetlerinden.)

Silvio Rodriguez

Yeni Truva Müzik Akımı

Truva akımı, gitara dayanan ve kökü 1800'lü yılların ortalarında olan duygusal bir müzik türü. Afrika ve İspanya miraslarının karışımından doğmuş. Şarkı sözleri çoğu kez aşk ve doğa üzerine.

Yeni Truva akımı, geleneksel müzikten yeni uygulamalar arayan bir müzik türü oldu. Bizim ortak yanlarımız, hepimizin genç olması, aynı toplumsal süreçten geçinemiz ve aynı dış tehlike altında büyümemiz. Başlangıçta küçücük bir topluluk olan bizler, daha sonra geliştik, çoğaldık ve 1972'de bir müzik hareketi haline geldik. Bu hareket içinde yer almak için kişide belirli bir düzeyde müzik yeteneği ve şarkılarının nitelikli olması yanında, her şeyden önce yaşama karşı tutarlı bir tavır taşıması gerekir. Bugün bu hareketin içinde en az 1200 sanatçının yer aldığını söyleyebilirim.

Devrim ve sanatçı

Devrim bir gün içinde gerçekleşen bir şey değil, zaman alan bir süreçtir. Bizler devrimin getirdiği değişiklikleri, daha ilk gün gördük. Kendi doğruluğum kent olan San Antonio de los Banos'da halk bir daha hiç unutulmayacak bir coşku ve şenlik ile kutladı devrimi. Hepimiz dağdan inen sakallı insanlara hayrandık.

14 yaşındayken ben de, diğer binlercesi gibi okuma yazma kampanyasına katıldım. Okuma-yazma bilenler, bilmeyenlere öğretiyorlardı. Domuz Burnu çıkartması sırasında ben de milis olarak ülkemi savundum. ABD tehlikesine karşı tüm halk bir bütün içindeydi. 1962 de her an atom bombası tehlikesi altında yaşadık.

15 yaşımdan 17'ye dek sosyalist gençliğin dergisinde çizerlik yaptım. 1964 yılında askere alındım. İlk kez o zaman gitar çalmaya ve şarkı söylemeye başladım. Çeşitli amatör festivallere katıldım. Bunlardan birinde bir TV yapımcısının beni görüp, kamerayı bana doğrultması ile müzik yolu "profesyonelleşti!"

1969'da adı "Ses Denemeleri Grubu" anlamına gelen bir müzik topluluğu kurdum. Bu toplulukla geçirdiğim yedi yıl süresince müzik teorisini ve şarkı bestelemeyi öğrendim. En çok yaran, çok çalışkan, başarılı gitarist ve besteci *Leo Brouwer*'den gördüm

Şarkı sözlerinin içeriği

Şarkılarım, yaşadığım, algıladığım ve gördüğüm her şey üzerinedir. Evet, çoğunlukla sevgi ağır basıyor ama bu sevgi, iki kişinin birbirinden başkasını görmeyecek denli soyutlanması değil, toplum içinde yerini etkenolarak alıp, insanları sevmesi. Sevgi, tekdüze ve alışagelinmiş bir şey değil. Mutlak derinliği olan bir duygu, bir deneyim ve yaşam.

Küba'da sanatçının toplum içindeki yeri

Küba toplumu kusursuz değil ama sosyalizme giden bir toplum. Üretim ilişkilerindeki devrim, insanı baştan aşağı değiştirmiş değil Ne ki ideolojik uğraş sürüyor. İnsanın en iyiyi edinmesini isterken, sanatın yüzeyde kalan bir şey olmasına izin veremeyiz. Nitelik derecesini yükseltmek için çaba gösteriyoruz. Yeni Truva içinde bizler, şiirin önemine inanıyoruz. Şiir, müzik ile birlikte mütbiş bir silah çünkü. Ancak müziği güzelleştirerek, içeriğin görülmesini ortaya çıkarabiliriz. Ve şiirsel niteliği yükseltmek, devrim yapmaktır aynı zamanda

Bizler, yeryüzünün dörtbir yanında, bu uğraşın askerleriyiz. Sanatçılar eğitmen gibidirler ve mikrofon gibi büyük bir ayrıcalığa sahiptirler. Onunla halk batınlır da, çıkarılır da. Ne denli masum gözükürse gözüksün şarkı hep politiktir. Bir dayanışma biçimi olarak sevgiyi iletirsen, ideolojik bir katkıda bulunmuş olursun.

Bu görüşler, benim kendi görüşlerim; ülkemin resmi görüşleri değil. Ama devrimin derin çıkarlarına uygun. Ben, insanların iyiliğini ve sanatın derine inmesini -yüzeyde kalmamasını- istiyorum. Bugün Küba'da yüzeyde kalan şarkılar söyleyenler de var. Kimse onları engellemiyor. Ben buna karşı olduğumu açıkça söylüyorum.

Kültür emperyalizmi

Emperyalist müzik diye bir şey yoktur. Notalar, nerden bakarsanız bakın aynı yazılır. Tehlikeli ve emperyalistçe olan, müzik ile toplumu getirilmeye çalışılan yaşama biçimidir; müzikten yola çıkarak insanı belirli bir kılığa sokma çabalarıdır. Ne ki devrimden ötürü bizim kendi kişiliğimiz, kolay kolay saralmayacak duruma gelmiştir. Her yere yaymaya çalışan kültür emperyalizminin bizde ayağı kayıyor ve bize kendine uydurmacağına, o bize uyuyor.

Hangi sanatçıların kendisini etkilediği konusunda

Her şeyden önce, geleneksel Truva'nın sanatçıları beni etkiledi *Violeta Parra* ilk aklıma gelen ve en çok önemli olan adlardan biri. *Charles Aznavour*'dan söz etmem sizleri şaşırtmasın; şarkı söyleyiş biçimi beni çok etkiliyor. Amerikalı, emekçilerin şarkıcısı *Woody Guthrie* ve İtalyan *Lucio Battista* burada anmayı borç bildiğim sanatçılar. Saymakla biter gibi değil. *Bob Dylan* eski zamanına değinmeden geçilemez. Ne ki o, diğer birçokları gibi Kuzey Amerika toplumunca özümlendi ve eskisinin tam karşısındaki kanatta yerini aldı. Yine de ona opoitünist (fırsatçı) demek istemem.

Latin Amerika müziğinin rolü ve geleceği

Karayip müziği, başta ABD olmak üzere birçok ülkeye yayılmakta. Daha çok Portoriko kökeninden söz ediyorlar ama bu müziğin en güçlü örnekleri Küba'dan çıkmıştır. Nitekim "Salsa" adını takarak Küba adı kullanmaktan kurtuldular. *Reggae* de bir Karayip ürünü. Öyle sanıyorum, Karayip ve Brezilya müzikleri, gelecekte giderek yayılacak ve Rock'un ciddi rakibi haline gelecek.

Küba'da kültürün yeri

Kültür bize nereden gelip nereye gitmekte olduğumuzu gösterir. Halkın bilgisi ve yeteneği ile şekilleniriz. Küba'da kültürün işlevi giderek daha önem kazanıyor. Eskiden bir kültür merkezi vardı; şimdi kültür bakanlığımız var. Sanatçı, geçimini sağlamak için liste başı parçalar üretmek zorunda değil; yani ticaret aracı değil. Sanatçılar belirli sayıda konser verme koşuluyla aylık ücrete bağlanmış durumdalar; yani ekonomik özgürlüğe sahipler. ●

Türkçesi : YARIN ÇEVİRİ KURULU

Kitlenin Sesi Olarak Müzik

Gürhan Uçkan

Malvina Reynolds Foto: G.UÇKAN

Pete Seeger

Jan Hammarlund Foto: G.UCKAN

Kadın 76 yaşındaydı. Ak saçları, sahneye yönelik spot ışıkları altında parlıyor, kalın göz bükleri ardına gizleyemediği sıcak gülümsemesi, salonun en arkalarından bile görülüyordu. Mikrofonun önüne konmuş sandalyeye basarak, dizine oturttuğu gitarını çalıyordu. Önceleri sesi basbayağı yaşlı bir kadın sesi olarak geldi kulağıma Sonra değişmeye başladı her şey. Kadın gençleştikçe gençleşti, güzelleştikçe güzelleşti. Olmayan bir orkestranın sesi eşlik etmeye başladı. Ya da bana öyle geldi. Kadın anlatıyordu:

"Ilep aynı küçük kutular,
içinde doğduğunuz, büyüdüğünüz.
çocuklarınızı üniversitede
okuttuktan sonra
getirip içine tıktığınız,
hep aynı olan küçük kutular"

Sözünü ettiğim, bu anımdan bir buçuk yıl sonra ölen (1978) Amerikalı sanatçı Malvina Reynolds. İçinde doğduğu büyüdüğü toplumu uzun yıllar bekledikten sonra artık dayanamayarak kıyasıya eleştirmesi ve özgün besteleriyle, kendi yazdığı sözlerle yerden yere vurması ile kitlelerin sevgisini, resmi makamların öfkesini üzerinde toplayan bir anneanne, bir anne; kısacası yaşlı bir kadın.

"Ve bu doktodar, avukatlar,
işadamları
hep aynı küçük tuğlalardan
yapılmış
hep birbirinin aynı olan insanlar
hep golf oynayıp, martini içenler
tümünün çocukları var okula giden
yazları tatil kamplarına gönderilen
ve ardından üniversiteye yazdırılan
orada küçük kutulara
yerleştirildikten sonra
birbirinin tıpkısı olarak çıkan
delikanlılar
derken iş yaşamına atılan, evlenen
ve sonunda
birbirinin aynı küçük kutulara
yerleşen..."

Birden aklıma bambaşka bir ülkenin, bambaşka bir kadının geliyor: Şilili Violeta Parra (1917-1967). Halkını, elinde gitarı ile meydanlarda başkaldırmaya çağıran, yaşamı süresince her türlü yokluğu ve baskıyı çeken bir kadın. Yoksul bir evin, tamtakır mutfağındaki esarete başkaldıran yorulmaz bir kavgacı.

Bakın nasıl sesleniyor Papa'ya:

"..Alırken elimizden özgürlüğü
bir de oturup özgürlükten söz
ederler,
biz cehennem acısı çekerken
boyuneğmemizi söylerler...
Ne diyor yüce Papa
Roma'daki koltuğundan?
Elindeki güvercini
kopandarken boynundan?"

Sanatçı tarih boyu sanatı ile halkın sesi olmayı bilmiştir. Müzik, en yaygın ve sevilen sanat dalı olduğu için, hiçbir sınır tanımadan ülkeden ülkeye gezmiş, kulaktan kulağa, ağızdan ağıza yayılmıştır. Birbirinden çok ayrı koşullar altında da olsa şarkıcılar, doğruya ve ileriye dönük olanlar, kitlelerin sesi olma işlevini yerine getirmişler, getirmektedirler.

Woody Guthrie (1912-1967) Amerikan toplumunun yeni tarihini seslendirmiş, çağımızın en büyük halk ozanlarından biri. Daha sendika sözcülüğünün bile polis dayağı ve işten atılma demek olduğu yıllarda Amerikan işçisine, tarım emekçisine elinde gitarı olarak gitmiş, defalarca tutuklandığı ve dayak yediği halde onurlu bir yaşama olan özlemini dile getirmekten ve hakların alınması için haykırmaktan vazgeçmemiştir. 1941'de kendisi gibi bir başka büyük halk ozanı Pete Seeger ile "Almanac Singers" adlı müzik topluluğunu kuran Guthrie, tüm ABD'yi dolaşarak sendikal savaşıma güç kattı. Amerikan adaletinin yüzkarası olarak tarihe geçen "Sacco ve Vanzetti" olayını (1927) seslendirerek günümüze armağan etti. Kavga arkadaşı Pete Seeger, bu gün de sürdürüyor kitlenin sesi olma işlevini.

Victor Jara'nın öyküsünü burada yinelemek gereksiz. İşte Şili, işte diktatörler ve işte gitar!.. Zamanımıza baktığımızda değişen fazla bir şey yok. Alınan haklar çoğaldıkça, hakları kısmak isteyenler çoğalıyor. Kitle ezildikçe, kitlenin sesi yükseliyor. Bir ülkede çıkmaz hale geldikçe -geçici olarak- başka ülkeden o ülke için çıkıyor aynı ses. Bu nedenle değil mi yeryüzünün bir ucundaki baskıya, taa öbür ucunda karşı konuyor ve ilerledikçe teknoloji, küçüldükçe yeryüzü. Nâzım'ın dediği gibi, "bize şarkılarımızı söylettirmiyorlar," yine de, birçok ülkede. Yaşamını yurdundan uzak sürdürmek zorunda bırakılan Uruguaylı şarkıcı ve ozan Daniel Viglietti, konser vermek için geldiği İngiltere'de terörist gibi karşılanıyor ve bir günden fazla oda hapsi gördükten sonra, gerisin geriye gönderilebiliyor. Bunu yapan ne Şilili diktatör, ne de İranlı gerici. ABD'nın kara listesinde adları bulunan birçok sanatçı, Amerikan halkından çağrı üzerine çağrı aldıkları halde, ülke kapılarından içeri girmemişlerdir. Amerikan anayasasının kendine verdiği görüş belirtme özgürlüğü hakkını kullanmak isteyen Harry Belafonte, Güney Afrikalı ırkçıları kınamak için Beyaz Saray'ın önündeki parkta her şarkı söylediğinde tutuklanıyor. Bir zamanlar ezilen halklardan yana olduğu için polis baskısından başka bir resmi ilgi görmeyen Amerikalı sanatçı Joan Baez, Polpot rejiminin sorumlularını destekleyip, bağımsız Vietnam halkına karşı tavır alınca, aşırısız, ülkenin neredeyse kültür büyükelçisi gibi el üstünde tutulabiliyor.

Olaylar ne denli garip gözükseler de, o denli açıklar. Bugün nükleer tehlike karşısında Yeni Zelanda ve Avustralya gibi Batı yanlısı ülkelerin yöneticileri bile "Artık yeter," derlerken, barış eylemlerinin öncüleri, en kötü davranışlara layık görülüyor. Guthrie'nin McCarty devrinde söylediği "This Land Is My Land" (Bu ülke, benim ülkem), Seeger'in grev gözcülerliyle omuz omuza söylediği "Where Have All the Flowers Gone" (Tüm çiçekler nerededer?) ve büyük insan Martin Luther King'in yüzbinlere söylettiği "We Shall Overcome" (Zafer Bizim Olacaktır) şarkılarını, şimdi Brüksel'de, Londra'da, Viyana'da, Amsterdam'da, Kopenhag'da ve Roma'da milyonlarca insan tek bir ağızdan, barışı korumak ve savaş çılgınlığına son vermek için söylüyorlar. Cuntacılar tarafından demir parmaklıklar ardına kapatılmak istenen Teodorakis'i dinlemek için binlerce insan geceyarılarından başlayarak bilet kuyruğuna girebiliyordu. Ülkesinde özgürlüğü kısıtlı ve sağlık durumu kuşku verici durumda olan sanatçılara, dayanışma içinde olan başka ülkelerin sanatçıları gümbür gümbür bağırarak sahip çıkabiliyorlar...

Yani artık, sanatçı kitlenin sesi oldukça, kitle de onu bağrına basıyor. İster ak saçlı yaşlı tayze olsun, ister incecik sesli genç kız; ister hiç kimsede görülmemiş gürlükteki sesi ile kulaklarımızdan çıkmayan adam olsun, ister elleri çizmelerle ezilen genç adam, tümü bir daha sönmeyecek bir alevin kıvılcımları olma işlevini yerine getirmişlerdir. Bu alevi söndürmemek, kitlelerin elindedir. Ve işte bundan ötürü yeryüzünün her köşesinde milyonlarca insan, sokakları ve meydanları dolduruyor ve "karanlıkların aydınlığa çıkması için" uğraş veriyor.

İsabel-Aluge! Parra Foto: G. UCKAN

Daniel Viglietti

Fotoğraf: GÖRHAN UÇKAN

Uruguaylı şarkıcı ve ozan DANIEL VİGLİETTİ'yi okurlarımız 15. sayımızdan (Kasım-82) tanıyacaklardır. Viglietti'nin göçmenliği sürüyor; ama inancında ve kararlılığında hiçbir azalma yok. Halen Fransa'da yaşamakta olan ozan ile Hollandalı yazar Pedro van der Lee'nin yaptığı söyleşiyi okurlarımıza sunuyoruz.

DANİEL VİGLİETTİ

"Önemli olan insanın gerçekten ve inancından göç etmemesidir."

□ *"Ne zaman müziğe başladınız?"*

■ Annem piyano çalardı; babam da gitar çalmaya uğraşır, caz dinlemeden yapamazdı. 1957 yılına girdiğimizde, hangi tür müzik üzerine eğileceğimi bilemiyordum. Müzik Konservatuarına gittim ama, klasik müzikten çok halk müziği ilgimi çekiyordu. Giderek kendim beste yapma gereksinmesini duymaya başladım. İlk şarkılarım, sevda, doğa ve insanlar üzerineydi. Ne ki Uruguay'ın gerçekleri katılaşmaya başlayınca, benim de şarkılarım gerçek üzerine yazıldı, bestelendi. Ayrıca önüme, daha önce varlıklarının bilincinde olmadığım birçok sorun çıktı. Gerçek bana, bunca zaman az ya da çok uyuyan orta sınıfa ait olduğumu gösterdi.

□ *"Şarkılarının içeriğinin bilinçli bir gerçekçiliği bulmasında rol oynayan özel bir olay var mı?*

■ Benim için, aynen benim neslim için olduğu gibi, Küba Devrimi'nin çok önemli bir yeri var. Küba kültürü, başta *Nicolas Guillen* olmak üzere, beni çok etkiledi. Irkçılık ve eşitsizlik konularında gözlerimi onun şiirleri açtı. Uruguay'lı sanatçı *Yupanqui*'nin şarkılarının da etkisiyle bu şiirler, bendeki bilinçlenmenin temelini oluşturdular.

Domuz Burnu çıkartmasından sonra bilinçlenmem çok radikalleşti. O andan itibaren şarkılarım, toplumsal gerçekleri çok daha kesin bir biçimde işlemeye başladı. O zaman, *Hombre de Neustra Tierra* (Yeryüzümüzün insanı) adlı yapıtımı tamamladım. Ayrıca tiyatro ve sinema için müzik yapıyordum.

Tam bu arada, ikinci bir çarpıcı olay yaşadım. 1967'de Küba'da yapılan "Birinci Protesto Şarkıları Festivaline" katıldım. Bu olay, beni iki ayrı düzeyde sarstı. İnsanın yapmaya çalıştıklarına, benzerini yapmakta olan çok sayıda sesin katılmasının yarattığı çok yönlü şarkı ve onun sunuluşundaki zenginlik bunlardan ilki; ikincisi ise devrimini gerçekleştirmiş halkta gördüğüm coşku ve yaratıcılık.

Değişmiş bir Uruguay'a değişmiş bir insan olarak döndüm. Ülkemde 1968 yılı, önemli bir dönüm noktası oldu. Arjantin'de birçok küçük konserlere katıldım. Bunların küçük salonlarda olmasını, diktatörün gözüne çarpmamak için yeğ tutuyordum. Öyle sanıyorum ki Arjantin halkına epey yeni mesajlar iletebildim.

□ *"Uruguay'da sansür ne şekilde belirginleşiyordu?"*

■ Politik ve kültürel kavga, daha çok Montevideo'da doruklaşıyordu. Kitle iletişim araçlarındaki sansür, en çok göze çarpan sansür biçimiydi. Uruguay televizyonundaki son şarkılarımı anımsamadan edemiyorum. Tam *A Desalambrar* (Tüm telörgüleri yıkın) adlı şarkımı söylüyordum ki yayını kestiler. Radyoya gelince; 21 ayrı radyo istasyonundan salt ikisi arada bir benim ve benim gibilerin parçalarını çalıyordu. Ne ki giderek kontrol daha da sıkılaştı. Bugünkü duruma geldi ki bu da salt sanatçının değil, şarkının da zorunlu göçmen olması demek. Bildiğim kadarı bugün bizim şarkılarımız, sır tek belleklerde dolaşıyor.

□ *"Şimdi politik bir göçmensiniz. Bu durum sizi nasıl etkiliyor?"*

■ Vatanı terk etmek zorunda kalmak, sanırım herkes için bir boy ölçme demek. Öyle bir boy ölçme ki bu, çok kişi için başaramamak, acı çekmek, yokluk yaşamak ve boşluk demek. Bu durumu insanın bir meydan okuma olarak kabul etmesi ve kesinlikle trajedi ya da melodram olarak nitelememesi gerek. Tüm şaşkınlık, korku ve kararsızlık içinde bizler, durumun olumlu yönlerini görmek zorundayız. Vatanı terk etmek, insanın kendi kendini terk etmesi anlamına gelmemeli. Böyle bir şey insanın tümüyle yenilmesi demektir, geçici değil. Önemli olan insanın gerçekten ve inancından da göç etmemesidir. Tıpkı duygumuzdan ve sevecenliğimizden olduğu gibi. Belki bu sözler biraz basma kalıp geliyor ama gerçek olan, bu geçiş sürecinin çok tehlikeli ve sert olduğudur.

Şunu da unutmayalım: insan belki vatanında kalmıştır ama birçok şeyden yine de göç etmek zorunda bırakılmıştır: Onurlu bir yaşamdan, alınterinin karşılığını veren bir iş sahibi olmaktan ve inancına göre davranmaktan!...

□ *"Günümüzde sanatçının işlevi nedir?"*

■ Benim görüşüme göre sanatçının en önemli işlevi yaratıcılığını canlı tutmaktır. Kendimden örnek vereyim; yurtdışına çıkınca önceleri yaratıcılığım durgunlaştı. Yazmayı azalttım ve yazdıklarımı da beğenmedim. Bunca ölüm, işkence ve saldırı sürerken sanatçının sesini duyurması güç bir şey, ama olanaksız değil. Şimdi vereceğim yeni şeyler var olduğunu düşünüyorum. Bilmiyorum belki kendimi kandırıyorum...Yine de şarkı, halkın ortak duygularını ve yaşadığı olayları dile getirmeyi sürdürüyor.

□ *"Zorunlu göçmenlerin durumunu işleyen yeterince şarkı yapılmıyor. Bu konuda ne diyorsunuz?"*

■ Bu tür şarkılar için yeterince malzeme var. Yine de az sayıda şarkının zorunlu göçmenliği işlemesinde, bu kavramın kalıcı bir şey olarak kabul edilmesine karşı olunmasının rol oynadığını sanıyorum. Sanki zorunlu göçmen sanatçı özel bir kategoriye alınmak istemiyor.

Bunda rol oynayan bir başka etken ise, sanatçının şarkıları ile her tür insana ulaşmayı yeğ tutması. Evet, benim en yakınlarım hep zorunlu göçmen ama ben şarkılarımla Meksikalılara, Almanlara, Fransızlara, İspanyollara, Cezayirlilere... de seslenyorum. Tüm bu insanlara tek bir şarkı, tek bir dize ile ulaşılabilir. Yaratmak ve kitlelere ulaşabilmek, bizlerin içinde patlayan bir gerçek durumunda. Şarkıyı yazarken, "Acaba anlarlar mı?" diye bir önyargı içinde değiliz kuşkusuz. Ne ki yine de bir çeşit "getto müziği" yazmak da istemiyoruz.

□ *"Sizlerle dayanışma içinde olan sanatçıların sayıları giderek artıyor. Bunlardan birkaçını söyler misiniz?*

■ Anglosakson müzik için de hazır şarkıcıların bizler için önemi büyük. Kuzey Amerikalı *Phil Ochs*'u anımsıyorum. Başta Uruguay ve Şili olmak üzere, tüm Latin Amerika'yı tanımıştı. Uruguay polisine değin deneyimi de oldu. Birkaç gün tutuklu kaldıktan sonra yurtdışına atıldı. Phil Ochs, ABD'nin göbeğinde bizlerle dayanışma kavgası verdi. *Bob Dylan*'ın Şili için 1974'de konser vermesini o sağladı. İsveç'ten *Jan Hammarlund* Fransa'dan *Serge Reggiani, Yves Montand, Maxime Le' Forestier, Colette Magny*, Meksika'dan *Judith Reyes*, İspanya'dan *Raimon*. Ve bu arada, hiç kuşkusuz, *Pete Seeger*. ●

Atahualpa Yupanqui

Türkçesi: YARIN ÇEVİRİ KURULU

WOODY GUTHRIE

"Woody Guthrie"

Desen : ANTONIO FRASCONI

Bilmek İstiyorum

Bilmeliyim ahbap, bilmek istiyorum
Nereye gitsem her yanımda aç insanlar
Dostlarım yoldaşlarım bana soruyorlar
Bilmeliyim, evet, bilmek istiyorum

Neden doğru dürüst bir işim yok?
Oysa bu eller ekmenin, biçmenin, sürmenin ustası.
Yasalarınız neden beni yerimden yurdumdan kopardı?
Bilmeliyim ahbap, bilmek istiyorum.

İşe yarar ne iş yaptınız şimdiye kadar
-Beni soymaktan öte- sorarım size.
Kaçıp saklandığınız evleri bile size ben yaptım
Hem neden, kimden kaçıyorsunuz, bilmek istiyorum.

Bizi hapisanelerde çürüten sizlersiniz,
Hastaneleriniz, tımarhaneleriniz tıklım tıklım
Polisleriniz neden vuruyor sendikalı işçileri?
Açık konuşun beyler, bilmek istiyorum.

Neden iş bulamıyoruz, boşta geziyoruz?
Neden ekmek alacak paramız yok, neden?
Neden hepimiz açlığa mahkum olduk?
Soruyorum beyler, çünkü bilmek istiyorum.

Türkçesi: GÜNEY GÖNENÇ

Zülfü "Günlü mesaj inanm

□ Ben söyleşiye Sanat Olayı dergisinin Şubat '81 sayısında yayımlanan bir yazınızdan bir bölümü anımsatarak başlamak istiyorum. Orada "Kendini yalnız ve anlaşılmaz hissettiğin bir yerde, sana çok uzak ama kitleye kendini kanıtlamış bir adam senin gibi düşündüğünü, seninle bir olduğunu anlatmaktadır şarkılarında. O artık sana en yakındır; senin sırdaşın, sana en çok benzeyen, seninle bir olandır." diyorsunuz. Bu tümceden, bireyin sanatçıya bakışını açımlamanızın yanısıra, sanatçıya da bireye, giderek toplumla karşı bir sorumluluk yüklediğinizi çıkarıyorum. Buradan hareketle, genel olarak sanatın, özel olarak da müziğin toplumsal işlevi, sosyolojik boyutu üzerine neler söyleyebilirsiniz?

■ Sözünü ettiğiniz bu konu John Lennon üzerine bir yazıdandı. Sanatçının dinleyici ile özdeşleşmesi olgusuna dayanıyor ki, bu bütün dünyada söz konusu sanıyorum. Yani pop müzikten arabeske kadar kitle önüne çıkan sanatçılardan, İspanya'daki boğa güreşçilerine kadar, etrafında az ya da çok bir hayranlık boyutunun oluşması, dinleyici/seyirci kitlesinin tutkuyla bağlanması bir özdeşlik olayından kaynaklanıyor. Şöyle söyleyelim: Eğer Türkiye'deki birey, Türkiye'deki geçerli düzen içinde, gazeteleri kupon kesmek için alıyor, piyangoya, çekilişlere katılıyorsa ve bütün hayali bir gün televizyon reklamlarında gördüğü insanlar gibi olmaksa, bundan öteye gidemiyorsa diş gücü, imgelemi, özdeşleşeceği sanatçı elbette ki şu günkü koşullar içinde parlamış, öne çıkmış sanatçı olacak. Oysa biz, deyim yerindeyse, bir alternatif sanat oluşturuyoruz. Daha doğrusu birtakım kültürel değerlere eleştiriler getiriyoruz. Bu eleştiriler bazen yazı, bazen türkü, bazen film yoluyla olabilir ama bunlardan da önemlisi, tavrımız değişik. Bu tavır şöyle bütünleşiyor: Diyelim ki, TRT'nin bir programındaki dizeysizliklerde, Türkiye'nin geçmişten kaynaklanıp geleceğe uzanan kültürü içinde bir yozluk olduğunu gören bir dinleyici buna katılmayan, bunun alternatifini oluşturan sanatçıyla özdeşlik kuruyor. Diyor ki, "bu da benim gibi düşünüyor, benim duygularımı temsil ediyor." John Lennon meselesinde de öyleydi. Beatles, biliyorsunuz genç insanların yaşamında giyiminden konuşmaya kadar devrim yaratmış bir grupti. Topluluğun üyeleri kendilerine birtakım amaçlar seçtiler. John Lennon, dünyada barış için, kardeşlik için, Vietnam savaşına karşı, nükleer savaşa karşı çok önemli mesajlar olan bir sanatçıydı. Ve O'nun öldürülmesinde kitle de kendisinin bir yanlarının öldürüldüğünü duyumsadı. Yalnız, ben bu ilişkinin bu kadar direkt olduğuna inanmıyorum. Deminden beri söylediklerim kuşkusuz gerçek. Ama sanatın bir işlevi daha olduğu kanısındayım. Bu da doğrudan işlevinin yanısıra, daha dolaylı ve daha uzun vadeli bir ilişki. Bunu şöyle açayım, biz şu anda burada oturmuş konuşuyoruz. Bir terminolojimiz var, bir platformumuz var, üzerinde konuşabileceğimiz bazı değer yargıları var. Bu birikimi yaşama süreçlerimizde edindik. Bu bizi nasıl oluşturuyor? Çocukluğumuzda ya da gençliğimizde okuduğumuz kitaplar, din de içinde olmak üzere, aile yapıları, baba çocuk ilişkisi, kültürel ortam... Bütün bunlar bizi oluşturmuş bir birikim ve bugün bu biçimde konuşmamızı sağlıyor. Demek ki, yirmi yıl önce yazılmış bir şiir bizim bugünümüzü de etkiliyor. Bu sadece bizim ömrümüz içine sığan şeyler de değil. Türkiye'nin yüzlerce yıllık birikimi de bizi biçimlendiriyor. Daha da geliştirirsek, dünya kültürünün geldiği nokta bizi biçimlendiriyor. O halde sanat olaylarının böyle uzun vadeli etkileri var. Yani üçyüz yıla, beşyüz yıla dayanan etkileri olduğu gibi, yirmi yıl içinde, on yıl içinde sonuçu alınabilecek etkiler de söz konusu. Ben hiçbir zaman gündelik mesaja inanmadım. Bugün bir türkü yapacağım, şu mesajı vereceğim, insanlar bunu dinleyecek... Yarın ne olacak? Onun için bana geliyor: Sanat insanın dünyayla olan ilişkisinde, toplumla olan ilişkisinde daha değişik boyutlar geliştirmek işlevini yürütüyor. Zaten yaptıkları işte kalite yaratmış insanları da bu yüzden benimsiyoruz. Diyelim ki Fellini'nin bir filmini seyrediyoruz. Fellini'nin verdiği bir mesaj bizi çok fazla ilgilendirmeyebilir. Örneğin, Roma Roma filminde İtalya'daki papalık kurumuyla alay eden o defile bizim gerçeğimiz değil, biz bunu yaşamıyoruz. Ama işini yaparken gösterdiği ustalık, incelik, geliştirdiği biçimler bizi etkiliyor. Dolayısıyla bize dünyayla ilişkimizin nasıl olması gerektiği konusunda bazı ipuçları veriyor. Sanatın propaganda ve ajitasyon alanında kullanıldığı da oluyor. Bazı parti ve kurumlar, bazı devletler sanata böyle bir işlev yüklerler. Yani, sanat bizim düşüncelerimizi halk yığınlarına kabul ettirecek, onları coşku halinde tutacak ve biz, insanları mobilize edebileceğiz. Ben böyle birşeye de hiçbir zaman inanmadım. Benim inandığım sanat birikimidir. Ajitasyon bir rahatlatma, bir boşaltmadır. Oysa ben tam tersine, birikime inanıyorum.

Birikim de, bize kalite duygusu verildiği, bizde içkin bir değer yaratıldığı zaman oluşuyor. Şöyle bir örnek vermek istiyorum, 1982 yılı Şubat ayında Paris'te Sarbonne'da bir toplantı yapıldı. Mitterand'ın, Mitterand'ın danışmanı Jack Attali'

Livaneli
k
a hiçbir zaman
adım"

Konuşan: Gürsel AKSEVEN

nın ve kültür bakanı Jack Lang'ın düzenlediği büyük bir konferansta bu. Panelin konusu kültür ve gelişmeydi. Kapanış konuşmasında Mitterand'ın söylediği çok önemli birşey var. "Dünyada şöyle sanılır" dedi "insanların siyasi iktidarlar tarafından ekonomik gereksinimleri karşılanacak, kanınlan doyacak, insanlar yaşayacaklar, ondan sonra da sanatla uğraşacaklar. Çünkü eğlenecekler. Ve bir tantezi gerek. Ben bunun tersine inanıyorum. Sanat ve kültür bizim ilişkilerimizi belirlediği için toplumdaki organizasyonu da belirliyor. Dolayısıyla fabrikalarımızı, gündelik iş hayatımızı, gündelik ilişkilerimizi, politikalarımızı, yani hayatın her alanını ekonomiye kadar belirleyen bir boyutu var." Gerçekten, ben de buna inanıyorum.

□ Ülkemizde müziğin gelişimi açısından, müzik türleri arasındaki sınırların kaldırılması, bir sentezin yapılması gerektiğini; arabeskin de el yordamıyla da olsa bunu yapmaya yönelik gerekli bir çıkış olduğunu söylüyorsunuz daha önceki söyleşilerinizden birinde. Arabeskin kültür birikimine katkıları var mıdır? Müzikalite açısından konumu nedir? Lumpen kültüre dayalı yapılar sanatsal işlev yüklenebilirler mi?

■ Ben arabesk üzerine görüşlerimi ilk olarak 1979 yılında Cumhuriyet gazetesinde yayınlanan "Yunus Emre'den Ferdi Tayfur'a" adlı yazı dizisinde açıklamıştım. Arabesk karşısında benim başından beri tutumum şudur: Biz kültürel olayları suçlamak, yasaklamak, aklamak durumunda değiliz. Sanat mahkemelerine kesinlikle inanmıyorum, sanat savcılarına, sanat avukatlarına da. Bir olgu var. Bunu araştırmak, incelemek ve bu konuda bazı düşüncelere sahip olmak gerek. Arabesk konusundaki görüşlerimi kısaca belirteyim. Türkiye'de geçmiş dönemlerdeki değişik toplumsal yapıların yansıması olarak birbirine değmeyen, birbirine paralel bile olmayan ayrı sanat türleri, kültürleri vardı. Bunları en kaba biçimiyle söylersek, İstanbul saray çevresinde oluşan emperyal kültür, anadolu kültürü -anadolu kültürünü tek bir çizgi olarak alamayız, kendi içinde çeşitli bölümleri var ama şimdilik tek bir kültür olarak ele alalım- bir de tanzimattan sonra gelen batı kültürü. Bunlar uzun bir süre birbirlerine değmeden geliştiler. Örneğin Osmanlı kültürü senteze dayalı bir kültürdü ve bütün dünya kültürlerine açıktı. Zaten o zamanlar bir ulusallık kavramı olmadığı için arap, fars balkan ve batı kültürünü alabildi. Enstrümanlarını aldı, kendi müziğinde kullandı. Mutfağından, müziğinden, giyim tarzına kadar hiçbir kompleks duymadı dünyayla ilişkiye girerken. Sadece bir tek kültüre kapalıydı o da anadolu kültürü. Yani bu kadar yüzyıl içinde ne bir saz girdi Osmanlı'ya ne halk şiiri girdi, ne halk dili girdi. Köçekçelerle, sirtolarla -ki sirtakilerdir- balkan kültürüne anadolu kültüründen daha çok açıktı. Fakat bu aynmlar yapay kaldı artık. Kendi içinde kurulmuş yürüyen bu değişik sentezler, şehirlere göçle ve zaten hiçbir zaman tam olarak oluşmamış Osmanlı aristokrasisinin yıkılmasıyla birden karıştı. Herşey birbirine geçti. Gazinolarda, saray içoğlanı geleneğinden gelen Bülent Ersoy'la Urfa barakından söyleyen İbrahim Tatlıses'i yanyana çıkıp neredeyse aynı şeyleri söylerken görmeye başladık. Bu bağlamda çağdaş bir sentez gerekiyordu. 20.yüzyıl Türkiye'sinin bu karşaşasının bu geçişinin bir dili olması gerekiyordu. Ve bu dil de bütün unsurları kapsamalı, bütün mirasımıza sahip çıkmalıydı. Fakat bu, TRT ve diğer resmi kuruluşlar tarafından engellendi. Halk bu durumda el yordamıyla kendi sentezine gitti. Yani sazı elektro yaptı, onun yanına keman koydu, başka şeyler ekledi ve daha ritmik, kendi yaşam koşullarına uygun bir müzik türü geliştirme yolunu tuttu. Yalnız, bu bilinçli bir müzik türü geliştirmi değildi. Bunun müzikte gerekli bir girişim, bir atılım olarak sayamam. Arabesk olayının yaygınlığı daha çok şehirlerdeydi, gecekondularda, minibüslerde falan yayıldı. Bu bizim aydınımızı şoka uğrattı. Çünkü ister istemez bütün kültürler içiçe geçmek, bir potada erimek zorundaydı. Arabesk artık geçmek üzere. Kendimden bir örnek vereyim. Türkiye'ye son dönüşümden sonra gördüğüm bir olgu var. "Leylim Ley" gibi on yıllık ya da "Karlı Kayın Ormanı" gibi yedi sekiz yıllık parçalarım birdenbire bazı çevrelerce benimsenmeye başladı. Bugün aşağı yukarı yirmi-yirmibeş solist bu parçaları söylüyor. Bunlar arasında o kadar değişik türde söyleyenler var ki. Örneğin Nuri Sesigüzel ve İbrahim Tatlıses var. Leman Sam, Taşkın Sabah gibi gece kulübü türünde söyleyenler var. Nilkhet Duru, Sezen Aksu gibi Türk hafif müziği sanatçıları var. Hiçbir ortak şarkıları yokken, "Leylim Ley" hepsinin söylediği ortak parça haline geldi. herbiri kendi türünde söylemeye başladı. Yıldırım bizde elit kültür, popüler kültür tartışmaları yapılır ama şu anda ilginç bir gelişme, ilginç bir olgu yaşanıyor. "Leylim Ley" on yıldır elit kültürün malıydı. Şimdi ise popüler kültüre dönüştü.

□ "Aldırma Gönül" için de benzer bir gelişimi yaşadı diyebilir miyiz? Bir dönem...

■ Hayır. "Aldırma Gönül" başından da elit bir kültür olayı değildi. Daha başında halka yansımıştı. "Leylim Ley" türü bir gelişim ilginç. Diğer ülkelerde edindiğim deneyimler bunun bilinçli bir şekilde yapıldığını gösteriyor. Yakından bildiğim Yunan müziğinden örnek vereyim. Bu sorunları Teodorakis'le, Hacıdakis'le, Faranduri ile de çok tartıştık. Orada da aynı şeyler yaşanmış ama orada Yunan radyo televizyonu böyle yasaklamacı olmadığı için; devlet kurumları sanatçılarına daha sıcak daha sıcak daha sevecen baktığı için başka türlü gelişmiş. Rebetica'dan geliştirmişler müziği Teodorakis ve Hacıdakis. Rebetica, 1920'lerde İzmir'den göç eden yunanlıların yarattığı bir müzik türü. Önce şehir varoşlarında başlıyor, buzuki denilen alet icat ediliyor -o zamana kadar yok buzuki- ve bunu alıp üfliyorlar bütün teknikleriyle, bütün batı müziği armonileriyle. Fakat Türkiye tabii yunanlılara bakarak çok daha geleneksel bir toplum. Yenilikler kolay benimsenmiyor. Çünkü kendi kafamızın içindeki sansürler bugün bizim yakındığımız dış yasaklamalardan daha etkili oluyor. İlerici de olsak, aydın da olsak kafamızda tabular, yapılabilecek ve yapılamayacak şeyler kategorileri var. O yüzden klasik türde herhangi birşey yaptığınız ve bunu sürdürdüğünüz zaman bir yere otuttuluyorsunuz. Oturtulduğunuz yer sizi belirliyor ve herkes rahatlıyor. Yani, bu buradadır, tanımı yapılmıştır, etiketi üzerine asılıp dolaba konmuştur, iki tamam. Fakat benim başıma geldiği gibi bir dolaptan öbürüne geçersen yerini belirlemekte zorluk çekiliyor. O zaman büyük bir tepki başlıyor. Ve bu tepki de, sandığının aksine, buna en az tepki duyması gereken, en aydınlık, en ilerici çevrelerden geliyor... ●

Gençliğin Uluslararası Coş

Gençlik festivalleri; demokrat ve ilerici düşünceleri paylaşan dünya gençlerinin en önemli, en geniş katılımlı ve kendi halklarının safında ulusal bağımsızlık, barış, demokrasi ve ilerleme hedefleri için verilen savaşımın en güzel göstergelerini oluşturan olaylardır. Kültürel çalışmaların, sanat ve spor gösterilerinin yer aldığı bu günler, gençliğin bir sonrakini heyecanla beklediği güzelliktedir.

Bir gençlik festivali düzenleme düşüncesi, ikinci dünya savaşının bitiminde, 1945 Kasımında Londra'da toplanan 63 ülke gençlik temsilcilerinin Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu'nu kurmayı kararlaştırdıkları "Dünya Gençlik Konferansı" günlerinde oluştu. İlk festivali düzenleme onuru da, savaş sırasında nazi işgaline karşı unutulmaz 17 Kasım direnişini gerçekleştiren Çekoslovak gençlerine, öğrencilerine verildi.**

Savaşın enkazının henüz kaldırılamadığı o günlerden bu yana yapılmış olan onbir festival de, gençlerin dil, din, inanç, düşünce, renk ayrımı tanımaksızın kaynaştıkları, bağımsızlık, barış, demokrasi istemlerini coşkun biçimde sergiledikleri dünya çapında gösteriler oldu. Herbir festival, bir uluslararası deney aktarımı ve bir sonraki için daha iyi bir hazırlanma yarışına dönüştü.

1947 Prag, 20 Temmuz-17 Ağustos; "Gençlik barışa, uluslararası işbirliği ve ülkelerinin yeniden inşası yoluyla yardım eder." İşte Birinci Dünya Gençlik Festivali.

17 ülkenin gençlik temsilcilerinin oluşturduğu 17 bin kişilik coşkun gösteri. Festivalin dünyaya yayınladığı çağrı, "barış ve demokrasi"ydi.

1949 Budapeşte, 14-18 Ağustos; "Gençler birleşin! Sürekli barış, demokrasi ve halkların ulusal bağımsızlığı ve daha iyi bir gelecek için ileri!" İşte festivallerin geleneksel leşmesi için alınan kararın en güzel kanıtı, İkinci Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali.

90 ülkenin 12 bin delegeyle temsil edildiği, soğuk savaş rüzgarlarına karşı halkların "hayır" diyen seslerini getirmiş olan gençlerin büyük barış eylemi. Bu festival, tarihe, batı ülkelerinin gençlerine çıkış izni vermemeleriyle ve gençlerinin ne pahasına olursa olsun katılma yollarını bulmalarıyla geçmiştir.

1951 Berlin, 5-19 Ağustos; "Gençlik barış, ulusal bağımsızlık ve daha iyi bir gelecek için birleşti." Üçüncü Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali.

Bu kez, savaşın en çok tahrip ettiği kentte, Berlin'de 104 ülkenin gençlerinin 26 bin delegesi toplandı. Öncekilerden farklı olarak, Berlin'de festival öncesi oluşturulan dayanışma fonu yardımıyla üçüncü dünya ülkelerinden ilk kez kitlesel katılımı gerçekleştil. Gençler yeni bir savaşa asla evet demeyeceklerini tüm dünyaya duyurdular.

1953 Bükreş, 30 Temmuz, 14 Ağustos; "Barış ve dostluk için, "Dördüncü Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali

Kore savaşının sürdüğü, üstelik de yayılma tehlikesinin yükseldiği günlerde yapılan festival doğal olarak savaşa karşı gerçekleştirilmişti. 111 ülkeden 30 bin gencin katıldığı ve daha ileri amaçlar için etkin işbirliği kararlarının alındığı bu festival, gençliğin, dünya barış hareketine çok daha etkin katılımını, insan hakları ve demokratik özgürlükler için verilen savaşımları, ilerici gençliğin dünya çapında çok daha kitlesel birleşme amaçlarını gözler önüne sermişti.

1955 Varşova, 30 Temmuz, 14 Ağustos; Beşinci Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali.

İlk kez Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu ve Uluslararası Öğrenci Birliği üyesi olmayan gençlik kuruluşlarının katıldığı bir ortak eylem gerçekleştirildi. Bu dünya gençliğinin birliği için çok önemli ve ileri bir adımdı.

Festival, öncekilere göre çok daha yoğun çalışmalara sahne oldu. Nükleer bir savaş karşısında yapılacakların barış içinde birlikte yaşama koşullarının tartışıldığı, kararların alındığı festival, dünya için, barış yolunda ciddi bir soluk oldu.

1957 Moskova, 28 Temmuz, 11 Ağustos; Altıncı Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali.

137 ülkeden 34 bin gençlik temsilcisinin katıldığı festival, katılımın engellenmesine karşı verilen mücadelelerin zaferiydi. Barış ve dostluk için çağrıları tüm dünyaya yayılırken, buna karşı durulamayacağının da gençlerce gösterilmesi ve belki de savaş rüzgarlarının durdurulması önemini taşıyordu.

Festival, barış içinde birarada yaşamanın gerekliliğinden yaşama geçirilmesinin güzel bir örneğiydi.

1959 Viyana, 26 Temmuz, 4 Ağustos; "Barış ve dostluk için," Yedinci

Humma

Uzaklık ve kırağısı günlerin
Kilitledi tomurcukları, açamadım dudaklarını.

Özlemlerin ayışığı indi güzel yüzüne
Ayışığı, dağılmış bir sırada gülüşün yine.

Ayrılık yolları kapadı iri bir anahtarla
Araya iklim girdi —başka birşey yok!—

Yıldızlar ne kadar uzak dışarda
İnsandan başka herşey gece

Günler ışık geçirmeyen siyah camlardır burda
Derin bir nefeste fırtına kabarır içinde.

Kendi fırtınasında boğdurmak istiyor bunlar adamı
Eğin başlarınızı
Morarmış cesetlerimizi taşıyın diyorlar kucaklarınızda.

Bitmeyen sorular ayakta tutuyor bedeni
Koltuk altları kanatlanmış dal
Salıncaklar kurup sallandıkları çocukların.

Görüyorum. Özlemlerin ayışığı indi güzel yüzüne
Gülüyorsun. Burdan, acıdan daha net görülüyor sevinç.

Gözler kapalı da olsa, çok uzaklara bakabiliyormuş insan.

Muzaffer Kale

ku Günleri: FESTİVALLER

Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali.

122 ülkenin 18 bingenci tarafından temsil edilen 1200 gençlik örgütünün katılımıyla gerçekleşen festival silahlanmaya karşı ve barış yanlısı bir toplu gösteriye dönüştü. Barış içinde birarada yaşama istekleri yeniden, yeniden dile getirildi.

1962 Helsinki, 29 Temmuz, 6 Ağustos; Sekizinci Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali.

Gelenekselleşen bir festivalin, engellenmeyen delegelerce gerçekleştirilen bu sekizincisi, 137 ülkeden, 18 bin genç tarafından temsil edilen 1500 öğrenci ve gençlik kuruluşunun katılımıyla yapıldı. İlk kez Birleşmiş Milletler ve UNESCO temsilcileri de resmen festivalde yeraldılar.

1968 Sofya, 26 Temmuz, 6 Ağustos; Dokuzuncu Gençlik ve Öğrenci Festivali.

142 ülkeden 20 bin gencin katılımıyla yapılan festival, ikinci dünya savaşının trajik olaylarının yaşandığı kentlerden, Hiroşima, Belgrad, Stalingrad'dan gençlerin de sembolik olarak birarayagelmesiyle gerçekleştirildi.

Festivalin temel ilgi alanı, Vietnam halkının bağımsızlık ve birleşme için verdiği savaşa uluslararası destek verilmesi ve dayanışmanın yükseltilmesi çabalarıydı.

Yüzlerce politik, kültürel, sanatsal, sportif etkinlik gerçekleştirildi. Irkçılığa, sömürgeciliğe, faşizme karşı dünya gençliğinin birlikte, elele yürüteceği çalışmalar tartışıldı.

1973 Berlin, 28 Temmuz, 5 Ağustos: "Barış ve dostluk için anti emperyalist dayanışma," Onuncu Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali.

140 ülkeye yükselen katılım, 25 bin gencin biraraya gelmesiyle somutlanıyordu. Festival tarihinin ikinci önemli gelişimi sağlandı. Bu tarihe kadar festivallere katılmayan ya da katılmak istemeyen gençlik örgütleri de ilk kez ve daha sonrakilere de katılma isteğiyle festivale geldi. Festivalin tüm etkinliklerine etkin biçimde katıldı. Böylece, festival, dünya gençlerinin barıştan yana, demokrasiden yana tüm örgütlerinin elele verdiği ve renk, inanç ayrımı gözetilmediğinin tüm dünyaya kanıtlandığı politik bir eylem oldu.

1978 Havana, 28 Temmuz, 5 Ağustos: "Anti emperyalist barış, dostluk, dayanışma için," Onbirinci Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali.

145 ülkenin iki bin gençlik örgütünü temsileden 18 bin 500 gencin Castro'nun "Dünya gençliği Küba senin evindir" diyerek başlattığı festivale katılımıyla gerçekleşti.

Festival, festival tarihinin güzel bir bileşeni oldu. Gençlerin, on festival içinde dile getirdikleri sorun ve istemlerin, gerçekleştirdikleri etkinliklerin hemen tümünün yer aldığı biçimde gerçekleşti. Gençliğin barış içinde birarada yaşama amacından kesinlikle vazgeçmeyeceğinin ve daha iyi bir yaşam için birlikte olma azimlerinin toplu dile gelişiydi. ●

* Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu (WEDY), bugün dünyanın tüm ülkelerinden çeşitli düşüncelerdeki gençlik örgütlerinin üye olduğu ve Birleşmiş Milletler'de daimi delegeyle temsil edilen yığınsal örgüttür.

** 17 Kasım, aynı zamanda Uluslararası Öğrenci Birliği (IUS)'nin de kuruluş yıldönümüdür.
10-17 Kasım arası da "Dünya Gençlik Haftası" olarak Birleşmiş Milletler örgütü başta olmak üzere tüm dünyada kutlamalarla geçer. Son günü olan 17 Kasım da, hervil, "Öğrenci Günü" olarak kutlanır.

YARIN ARAŞTIRMA BÜROSU

12. FESTİVAL MOSKOVA'DA

1985 Moskova, 27 Temmuz-3 Ağustos; "Anti emperyalist dayanışma, barış ve dostluk için," Onikinci Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali.

1985, İkinci dünya savaşında faşizme karşı kazanılan zaferin 40.yılı; 1985, Hiroşima ve Nagazaki'ye atılan atom bombasının 40.yılı; 1985, Avrupa Savunma ve İşbirliği Sonuç Anlaşması'nın imzalanmasının 10. yılı; 1986, Birleşmiş Milletlerin oluşturulmasının 40. yılı ve 1985 Dünya Gençlik Yılıdır.

1985 yılında yapılan festival işte tüm bu yıldönümlerinin çakıştığı bir yılda yapılmasıyla festival tarihinde apayrı bir yer tutmaktadır. Düzenleme Komitesi'nin de, beş yıldabir yapılmaya başlanan festivali iki yıl geciktirerek 1985'e getirmesi tüm bu önemli yıldönümlerinin birlikte ve daha bir coşkulu anılması içindir.

Festival, Gençlik Yılının "katılım, gelişme, barış" ilkelerini temel alan ve 130'u aşan alanda etkinlikler düzenleyerek, festivalin daha yetkin ve ileriye dönük geçmesini amaçlamıştır. Bu 180 konuyu şu anabaşlıklarda toplamak olasıdır: Barış ve silahsızlanma, nükleer savaşı önleme; emperyalizme karşı dayanışma; gençlik ve öğrenci hakları; ekonomik işbirliği, gelişme, yeni ekonomik düzen; savunma ve işbirliği...

Festival çalışmaları onbeş ayrı merkezde yürütülüyor. Bunlar yukarda sözünü ettiğimiz ana bölümleri inceliyor, işliyor. Ayrıca, genç kadınların hakları, çalışan gençler özel merkezlerde ele alınıyor.

Öğrencilerin yoğun desteğini çeken, öğrenci hakları, öğrencilerin toplumsal konumları, okumuş işsizler, eğitimde reformu ve demokratikleşme, üniversitelerin özerkliği konularıysa festivalin ilginç merkezlerini oluşturuyor.

Kültür ve spor programıysa; dayanışma konserleri, klasik ve pop müzik konserleri, folklor gösterileri ve sportif yarışmalarla festivali renklendiriyor.

Bilindiği gibi, festivaller, ülkelerde gençlik örgütlerinden bağımsız hazırlık komiteleri aracılığıyla kutlanıyor ve bu komiteler de, festivale temsilci gönderen gençlik kuruluşlarının delegeleriyle oluşturuluyor.

Festivale bölgesel ve uluslararası düzeyde örgütlerde gençlik ve öğrenci birliklerinden büyük çoğunluğu da doğrudan katılıyor.

Festivalin yapılacağı on günü hazırlayan, öncesinde ülkelerde ayrı ayrı yürütülen etkinlikleri yönlendiren, önerilerde festivali bir anlamda bir yıldır kutlayan Düzenleme Komitesi Süreldi Komisyonu 34 ülkenin gençlik temsilcilerinden oluşuyor.

Fransa/Koordinatör Sekreter, SSCB/Düzenleyen Ülke, Macaristan/Mali İşler, Cezayir, Angola, Arjantin, Bulgaristan, Şili, Kongo, Küba, Çekoslovakya, Ekvator, El Salvador, Etopya, F.Almanya, Finlandiya, Demokratik Almanya Cumhuriyeti, Yunanistan, Gine, Hindistan, İtalya, Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti, Lübnan, Nikaragua, Filistin, Polonya, Portekiz, Porto Riko, Romanya, Güney Afrika-Amirkal Gençlik Örgütü, Suriye, Vietnam, Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti, ABD

Bütün Afrika Öğrencileri Birliği (AASU)/ Avrupa Konseyi Ulusal Gençlik Komiteleri (CENYC)/Uluslararası Liberal ve Radikal Gençlik Federasyonu (IFLRY)/Uluslararası Sosyalist Gençlik Birliği (IUSY)/Uluslararası Öğrenci Birliği (IUS)/ Latin Amerika Kıtasal Öğrenci Örgütü (OCLAE)/ İskandinav Gençlik Merkezi (NCY)/Bütün Afrika Gençlik Hareketi (MPY)/Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu (WFDY)/

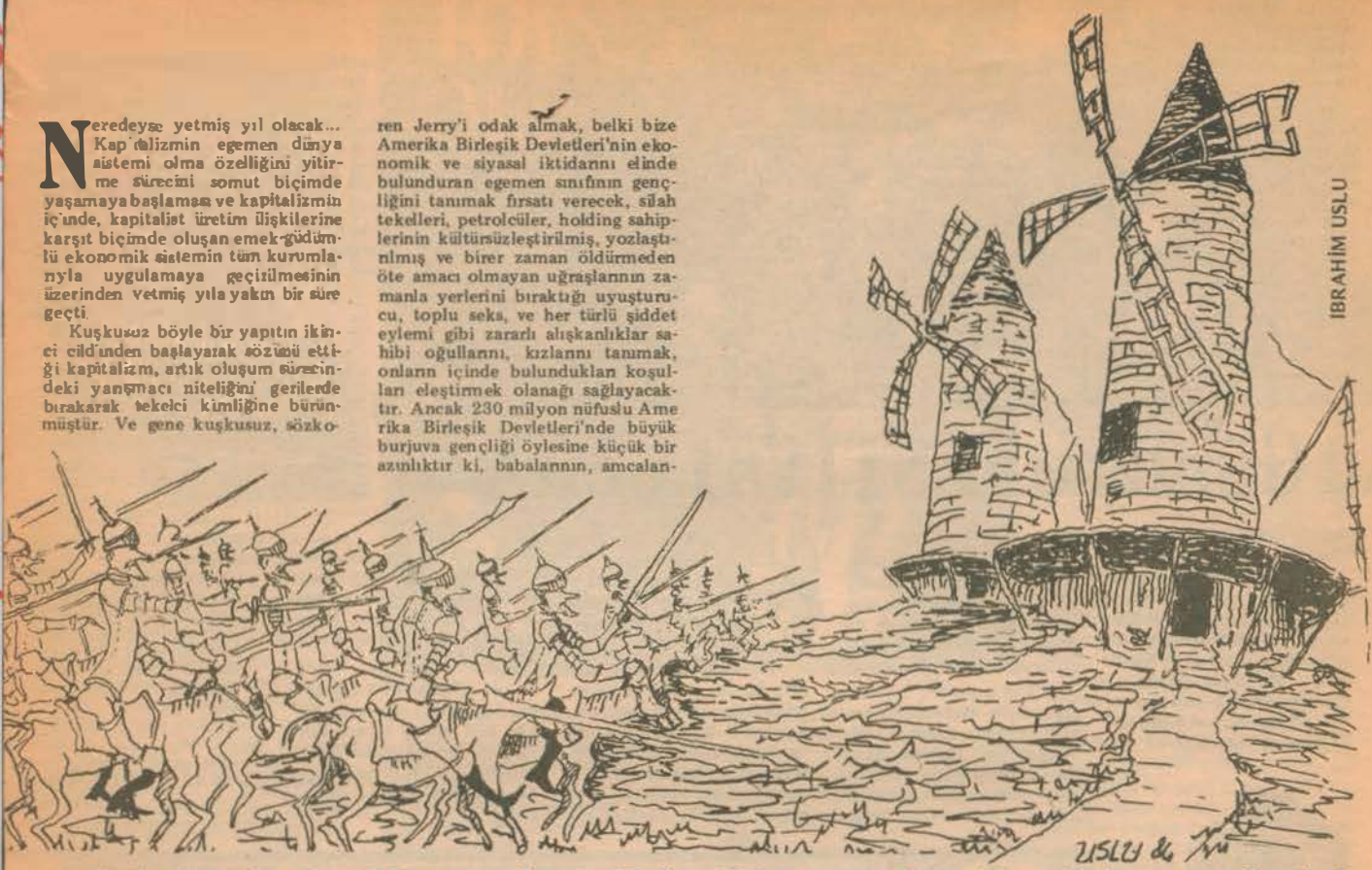

Bunalan Bir Sistemin Çarklarındaki Gençlik: ABD ÖRNEĞİ

Nergis Algün

Neredeyse yetmiş yıl olacak... Kapitalizmin egemen dünya sistemi olma özelliğini yitirme sürecini somut biçimde yaşamaya başlaması ve kapitalizmin içinde, kapitalist üretim ilişkilerine karşıt biçimde oluşan emek-güdümlü ekonomik sistemin tüm kurumlarıyla uygulamaya geçirilmesinin üzerinden yetmiş yıla yakın bir süre geçti.

Kuşkusuz böyle bir yapıtın ikinci cildinden başlayarak sözünü ettiği kapitalizm, artık oluşum sürecindeki yanşmacı niteliğini gerilerde bırakarak tekelci kimliğine bürünmüştür. Ve gene kuşkusuz, sözkonusu sistemin altyapıyı aşıp, ustyapısal kurumlarıyla da kendini gösterdiği, siyasal ve sosyal yaşamı da neredeyse ekonomik yaşamı kadar kesin bir etki altına aldığı toplumlara verilecek en iyi örnek Amerika Birleşik Devletleri olacaktır.

İşte bugün Amerikan toplumuna, yaşam biçimine bakılırken, gözönünde tutulması gereken ilk şey, ülkenin bu örnek konumudur. Tüm diğer kapitalist ülkelerin bir "ideal" gibi gördüğü, Üçüncü Dünya ülkelerinin kimi zaman hayranlıkla, gıpta ile ne yediğini, ne giydiğini, ne dinlediğini çok iyi bilecek kadar yakından izlediği Amerikan gençliğine toplumbilimsel bir açıdan yaklaşmanın ilk koşulu da, tekelci kapitalizmin bu ülkedeki ekonomik, siyasal ve sosyal varlığını, gelişkinliğini gözden ırak tutmamaktır. Kendisini bu kadar iyi izleyen kapitalist ülkeleri, "Federal Almanya'da elektrik var mı?", Üçüncü Dünya'yı "Bolivya Afrika'da değil mi?" sorularıyla anlamaya çalışan, Sosyalist ülkeleri ise anlama güdüsünden, meraktan tümüyle uzak bir tutum ve "demir perde" gibi anlamsız bir sözcük çerçevesinde "çok iyi" kavrayan Amerikan gençliğinin evrensel yalnızlığını, kopukluğunu, bunalımını incelemek için gereklidir bu.

Elbette, Amerikan gençliğine yaklaşılması gereken bir başka şey de genelleştirilmiş bir gençlik tanımına saplanıp kalmaktansa, toplumun sınıfsal yapısını irdeleyerek, gençliğin de sınıflı bir topluluk olduğunu akılda tutarak hareket etmek olacak.

Ancak bu iki önkoşulu gerçekleyen bir inceleme nesnel olabilecek, yaldızlı bir Amerikan gençliği imgesindeki yanılsama payını açık biçimde ortaya koyacaktır.

Büyük kentlerden banliyölere

Amerikan gençliğini incelerken Teksas'lı petrol zenginl babasının Miami'deki villasında tüm gününü sukayağı yapıp, parti vererek geçiren Jerry'i odak almak, belki bize Amerika Birleşik Devletleri'nin ekonomik ve siyasal iktidarını elinde bulunduran egemen sınıfının gençliğini tanımak fırsatı verecek, silah tekelleri, petrolcüler, holding sahiplerinin kültürsüzleştirilmiş, yozlaştırılmış ve birer zaman öldürmeden öte amacı olmayan uğraşlarının zamanla yerlerini bıraktığı uyuşturucu, toplu seks, ve her türlü şiddet eylemi gibi zararlı alışkanlıklar sahibi oğullarını, kızlarını tanımak, onların içinde bulundukları koşulları eleştirmek olanağı sağlayacaktır. Ancak 230 milyon nüfuslu Amerika Birleşik Devletleri'nde büyük burjuva gençliği öylesine küçük bir azınlıktır ki, babalarının, amcalarının yani kendi sınıflarının yarattığı, devamı için çabaladığı koşullarda, bu gençlerin ne gibi olumsuzluklar içine düştüklerini incelemek işe biraz ironi katmaktan öte bir yarar sağlamaz. Kaldı ki bu mutlu azınlık gençleri çok geçmeden "önemli" bir miras devralacakları için, anne babaları tarafından burjuva eth'k'nin çeşitli kurumları çerçevesinde "Yola getirileceklerdir". İşte bunun için Jerry'nin anlık ve bireysel bunalımı, ne Amerikan gençliğinin, ne de bu gençlik üzerine bir incelemenin sorunsalı değildir. Sorunsal, Jerry'nin ileride üstleneceği patronluk görevi bağlamında kendisini bile bunalıma iten koşulların süregenliği için çaba gösterecek olmasıdır.

İşte bu nedenle, Amerikan gençliğini tartışırken, büyük burjuvaziyi bir nesne değil, bir etken, bir özne olarak aklımızın bir köşesine koyup, küçük burjuvazi diyebileceğimiz alabildiğine geniş bir orta sınıf ve 70 milyonluk bir işçi sınıfı üzerinde durmak istiyoruz. Böylelikle, Jerry Miami'de kalıyor, biz de gözlerimizi büyük kentlerle banliyölerin anlamlı çelişkisine çeviriyoruz...

Michelle onyedisinde bir genç kızdır. Üç milyon nüfuslu Chicago kentinin zenci mahallesi olarak tanınan bir bes'minde, yedi kişilik ailesi ile birlikte yaşar. Ev olarak kullandıkları hurdası çıkmış bir otobüstür. Ağabeysi Michael onu iki yıl önce, kent dışındaki araba mezarlığından çıkarıp getirmişti. O zamanlar Michelle gebeydi. Şimdi bir çocuğu var. Adı Willy. Babası belli değil. Çünkü Michelle eskiden iş tutardı. Sonra kazayla gebe kaldı ve bir türlü düşüremedi çocuğu. Üstelik çalışmaya da ara verdi zorunlu olarak. Ve Willy sakat doğdu. Ağabeysi Michael ailenin en büyük çocuğu, Willy'i saymazsan tek erkeği. Michael'ın kaç yaşında olduğunu kimse tam bilmiyor ama herhalde 25 in üstünde değildir. Ayda 280 dolar kazandığı bir işte çalışıyor. Kent dışındaki besin fabrikalarından birinde. Chicago'da yedi kişilik bir ailenin barınabileceği en kılçük evin kirası ayda 200 dolar. Bu nedenle otobüsleri çok değerli bir varlık onlar için. Michael kendisine "genç" diyenlere kızıyor. Neden acaba? Oniki, ondört ve onbeş yaşlarında üç kardeşleri daha var. Özellikle iki büyük oğlanın boğazları iyi, yiyorlarda yiyorlar. Neyse ki el çabukluğu var, aşınıyorlar bir şeyler, ama yetmiyor, yedi kişiyi doyurmak güç. Oniki yaşındaki Sheila, dokuzuncu sınıfta okuyor ama hep en kötü notları alıyor. Okulda marıyuana içmeye de şimdiden alıştı. Michael'ın bu aralar canı sıkkın, patronuyla kavga etmiş. Elini makineye kaptıran arkadaşına sigortası ödenmediyse sana ne? Neden gidip patronuna çıkışıyorsun? Michael'ı anlamak güç.

Michelle bugün sabahtan kiliseye gitti, ama dua etmek için değil. Eline üç büyük kap aldı. Kilisiden dağıttıkları çorbadan alıp eve götürecek ama en az bir saat beklemesi gerek. Kuyruk öyle kalabalık ki...

Bu arada, sakın gidip Michelle'in omuzuna dokunayım demeyin. İrkilecektir Kocaman, korku dolu gözlerle bakacaktır size. Chicago kentinde, Michelle gibi yan aç, yan tok yaşayan 890 bin kişi daha var. Bunların yanın milyonu 25 yaşının altındaki gençler. 25 bini aşkın insan, eski otomobillerde, otobüslerde yaşıyor, kiliselerin önünde yemek kuyruğuna giriyorlar. Michelle'in yaşında binlerce gençkız vücudunu satıyor birkaç dolar için. Ağabeysi Michael gibi onbinlercesinin emeği sömürülüyor, sigortalan, fazla çalışmaları ödenmiyor. Michelle tüm bunları görüyor, yaşıyor çevresinde. Sıradan bir Amerikan genci o, ya da nüfusu 50 milyona yaklaşan işçi gençliğin içinden herhangi birisi. Michelle yalnız değil, ama gidip omzuna dokunsanız yine de irkilecektir.

Amerikan gençliğinin bu alt sınıfı, Michelle'ler, Michaellar daha niceleri, kapitalist sistemin ta 1832'lerde, endüstri çalışanlarının altında bıraktığı 18 yaşından küçüklerden oluşturduğu yıllarda başlattığı emek sömürisinin kurbanları. Amerikan işçi sınıfı, gençliği, bu sömürünün en yoğun biçimiyle karşı karşıya sürdürüyor, teknolojide "alıp başını gitmiş" bu "ileri" ülkenin büyük kentlerindeki "boğaz tokluğu" motifiyle sınırları çizilecek denli ilkel yaşantısını.

●

Bu arada Jerry su kayağı yap-

maktan sıkıldı, deniz kenarındaki villasının önünde bir parti vermeye başladı arkadaşlarına. Kulakları sağır edici bir müziğin çaldığı "çılgın" bir parti...

Bizse Chicago'dan ayrılıp bir başka Orta-batı kenti olan Minneapolis'te mola verelim. 400 bin nüfuslu ve bir sanat merkezi kimliği taşıyan bu kentte de, Friedman'ın ekonomik modeline örneklik eden Chicago'dakine benzer görüntülerle karşılaşmak olasıdır. Oysa biz artık Amerikan küçük burjuva gençliğini tanımak isteğimize göre, Minneapolis'in göl kenarındaki banliyölerinden birine, örneğin Edina'ya uzanmak daha iyi. Derken 17 yaşındaki bir gençkızla tanışsak ve adı Caroline olsa bu genç kızın.

Caroline lise son sınıf öğrencisi. Babası Honeywell şirketinde çalışıyor. Annesi ortaokul öğretmeni. Üç kardeşi, iki köpeği, bir kedisi ve bir kuşu var. En değerli varlığı vişne çürüğü rengi arabası. Bir de erkek arkadaşı. Punk tipi saçları olduğu için annesiyle babası biraz yadırgıyorlar George'u, ama aslında iyi çocuk, punkçılarla da pek ilgisi yok. Caroline okuldan sonra çalıştığı hamburgercide kazandığı paranın önemli bir bölümünü giyime yatırıyor, sonra benzine, birazını da üniver te için biriktiriyor. Onlar, o ve üç kardeşi, iki ayaklarının üzerinde durmaya başladıkları günden itibaren birer birey olduklarını öğrendiler. Bu yüzden arabayı kullandıkları sürece, benzin parasını kendileri öderler. Tümüyle bağımsızdırlar, hiçbir yaptıklarına karışılmaz, yeter ki para tutsun elleri. Caroline bu durumdan boşnut, gerçi annesiyle konuşmak isteyip de bir türlü zaman bulamadıkları konular oluyor ama, neyse. Okulda durumu iyi, ABD ekonomisinin iyi işlediğini, Vietnam savaşında haklı olduklarını ve Sovyetler'in KAL 007'yi düşürmekle "savaş yanlısı" politikalarını ortaya koyduklarını biliyor. Bunları iyi bilmesinin ötesinde başka hiçşey öğrenmesi pek gerekmiyor. Okul hemen hiç ilgilendirmiyor onu. Edina'nın heyaz ve birbirinin aynı görünüşlü gençlerle dolu sokaklarını turlamayı seviyor. Siyahların bulara girmesi yasak. Caroline'in annesi "ırkçılığa karşı" olduğunu ancak zenciler in "farklı" olduğunu da kabul etmek gerektiğini söylüyor. Bir de cuma gecesi partilerini seviyor Caroline. Her cuma, Edina'lı gençler, saat 10 dolaylarında başlayan bu partilere doluşurlar. Minnesota eyaletinde 19 yaşından küçüklerin içki almaları yasak olduğu için, 20 yaşında bir arkadaşa altı yedi kasa bira ısmarlanır. Ve evlerin bodrumlarında sabaha kadar tenekelerce bira, pakellerce sigara, mariyuana varsa o da, içilir. Bütün gece pek az konuşulur, pek az dansedilir. Çalışın bir müzik çalar: "Ölüler ülkesinde, en iyisi uyumak, la, la, la..." Ertesi sababa şiş gözlerle kalkılır ve hamburgerciye, kızarmış patatesleri kutulara yerleştirmeye gidilir. Caroline arasıra, yani pek seyrek düşünür, bazen yatağında İsa'ya da sorar ya pek yanıt alamaz, neden bunca sıkıcıdır bu yaşam? Neden böylesine boştur dünya?

●

Bu arada Jerry ve arkadaşları da kumsaldaki partiyi, evin bodrumunda sürdürmeye karar vermişlerdir. Bnyuneğişin müziği sürüyor durpikap ta, göz gözü göremeyecek kadar dumanlıdır hava...

Toplumsal ve evrensel yalnızlık

Amerika Birleşik Devletleri'nde oyun, öğrenim, çalışma gibi toplumsal süreçlerin içine girmeleriyle birlikte, birer "birey", ya da yanş atı kimliği kazanır gençler. Kapitalizmin çarkları arasında sıkışıp kalmamak için yanşmak, başkalarının önüne geçmek, para kazanmak, maddi çıkarları bireysel çabalarla gözetmektir gençliğe öğretilen. "Her koyun kendi bacağından asılır", "İnsan birey olarak doğar, birey olarak ölür" sözleri ilkokulların duvarlarına yazılacak kadar çok benimsenir. Burjuva ahlakı, iyi birey olmayı öngörmektedir. Toplumsallık bireysellikle, evrensellik ulusallıkla çürüt lmek istenir.

Jerry'nin babasının ve babası gibilerinin, dizginlerini ellerinde tuttukları tüm üstyapısal kurumlar gibi eğitim de tekelci kapitalizmin ilkeleriyle, burjuva etikiyle biçimlenir. Bir kültürsüzleştirme, beyin yıkama aklın gelişme yollarını tıkama organına dönüşür eğitim kurumları. Gençler ya Michelle gibi emek sömürüsüyle biçimlenmiş yaşamlarında, fırsat eşitsizliğinin bir sonucu olarak eğitimden yararlanamaz, ya da Caroline gibi kısır, kalıplaşmış ve gerçeklerden kopuk bir eğitim yoluyla düşünce sömürüsünden paylarını alırlar.

Amerikan gençliği kapitalizmin günümüz koşullarında giderek yoğunlaşan bunalımına koşut olarak, giderek daha "tutucu" bir kimlik kazanan eğitim politikası tarafından yalnızlığa itilmektedir. Anlamı ve amacı bireyin toplumsallaşması, toplumsal bilinç, ulusal ve evrensel kültür edinimi olan, olması gereken eğitimin, bu yolda adımlar atması tekellerin işine gelmez. Toplumsallaşmanın oluşturabileceği bir toplumsal birlik, dayanışma, bir sınıf anlayışı sonın çıkaracaktır. Emeği sömürülen bir işçi, olayın bireysel değil sınıfsal içerik taşıdığını kavrarsa, bu işverenin zararına olacaktır. Uluslararası ilişkileri daha iyi tanıma, Amerika Birleşik Devletleri'nin "en iyi, en ileri," ülke olduğu yolundaki inançlara gölge düşürebilecektir. Evrensel bilincin gelişmesi, yu günün birinde Amerika Birleşik Devletleri'nin silah dışsatımının hiç de evrensel barışa hizmet etmediği gibi bir düşünce uyandırırsa silah tekelleri ne yapacak?

Tüm bu olasılıkları gözönünden ayırmayan egemen sınıf, Amerikan gençliğini bilinçli bir kültürsüzleştirme politikasına kurban etmekte, yaşamak için para kazanucak bir işin, TV gibi bir eğlencenin, bir de birbirinden farklı olduğu öne sürülen binlerce din kurumundan birinin varlığıyla genç yaşamları sınırlamaktadır. ABD'de bir genç liseden mezun olduğunda araba kullanmayı bilmiyorsa bu, ayıp karşılanır, ancak aynı gencin Türkiye'nin adını duymuş olması bile şaşırtıcı bir bilgillik göstergesidir!

Kapitalizmin yapısal nitelikleri olan sömürü ve saldırganlık, bireysellik ve ulusallık kapsamındaki gerekçelerle gençliğe kabul ettirilmek istenir. Onlara tanıtılan düzen, en iyi ve değişmez olanıdır. Bireysel ve ulusal çıkarların gözetilmesi ancak, bu düzenin süregenliği içinde olasıdır. Bu bağlamda sömürü ve saldırganlığın da haklı gösterebileceği kılıflar bulmak pek güç değildir zaten.

Sistemin bunalımı ve gençliğin arayışları

Anlatımın başından beri sözetti-

ğimiz gibi kapitalizm, sömürüye dayalı düzenin sonunun yaklaştığının bilincindedir. Giderek artan bunalımı içinde, düzenin kalıcılığını sağlamak amacıyla, toplumun geleceği olan gençlere kendi ideolojisini benimsetmek zorundadır. Bunun yolu da topluma/evrene karşı kayıtsızlıkla başlayıp, sistemi besleyen bir tüketim özlemi ve her türlü düzen-karşıtı savaşımın kökünü kibrit suyu sıkacak ve bireysel kurtuluş, bunalım felsefesinden geçer. Gençler, özellikle de küçük burjuva gençliği, Caroline gibi "neden böylesine boş bir yaşam bu?" sorularının ötesine gidemeden, anlamsız, bir dizgede yaşanblarını sürdürürler. Başkaldırma güdüleri ya tümüyle köreltilmiş, ya da varoluşçuluk, hippilik, punkçılık gibi çok çeşitli biçimleriyle etkisizleştirilmiş, giderek gene bir boyuneğişe dönüştürülmüştür.

Tüm insancıl değerleri doğası gereği bir "meta" olarak gören kapitalizm, sözkonusu bunalım ortamının yaratılmasında kitle iletişim araçlarından en geniş biçimde yararlanır. 50 milyon kişinin serbestçe silah taşıdığı ülkede, gençler şiddet öğeleriyle bezeli, kanlı, vurdulu, kırdılı filmlerle beslenir. Okullarda mariyuana gibi uyuşturucuların kullanılmasına tam anlamıyla göz yumulur. Edina lisesinin müdürü, "nasıl olsa alışkanlık yapmıyor, öldürücü etkisi yok, bırakınız biraz yükselsin şu gençler" diyerek bu tutumu açıklayabilir. Gençliğin istediği sistemin bunalımcılığından kurtulmaktır oysa. Eh, bunun iki yolundan biri sistem karşıtı savaşım vererek, değiştirme çabası göstermek ise, diğeri de ayaklarını yerden kesip, bir uyuşturucu yardımıyla yükselmek olmalı. Sistemin sürmesini isteyenlerin yeğlediği de ikinci yoldur işte.

Amerikan gencinin yaşamında "metalaşma" sürecinden en çok payını alan olgulardan biridir cinsellik. Amerika Birleşik Devletleri'nde her yedi saniyede bir kadının ırzına geçiliyorsa ve cinsel suçların büyük bölümünü 25 yaşının altındakiler işliyorsa, sorgulanması gereken gençlik değil, bu metalaşma sürecinin kendisidir. Seks filmleri, seks dergileri, striptease gösterileri sarmıştır her yanı. Seksin kârlı bir iş olduğunu gören şirketler, bunların satışını artırmak için çabalarlar. Giderek daha çok seks filmi, daha çok seks dergisi sürerler piyasaya. Yapbozlara daha çok şiddet, daha sapık unsurlar katmayı da unutmazlar. Ve sonra ABD'de porno film çeviren çocuk sayısının yılda 300 bine ulaştığı öğrenilir. Köşebaşlarında üç dört yaşında çocukların ırzına geçilir. Chicago'lu Michelle 17 yaşında, babasının kim olduğu belirsiz sakat doğmuş bir çocuk sahibidir.

Ve gene aynı ülkede nüfusun yüzde 98'i tanrıya inanır, yüzde 60'ı düzenli olarak kiliseye gider. 14-15 yaşlarına erişen "iyi hıristiyan" gençleri İsa'nın gelip onlara görünmesini beklerler. Hangi sınıftan olurlarsa olsunlar, genç beyinler din yoluyla da uyuşturulmaktadır. Zaten çağdışı bir eğitim vermekte direnen okullarda, Başkan'ın isteğiyle evrim teorisinin öğretilmesinden vaz geçilebilir. İlkokullarda dua dersi zorunlu kılınabilir rahatlıkla.

Jerry'nin iyi bir mirasyedi. Caroline'in düzene dönemini uydurmuş sıradan bir birey, Michelle'in ise sömürüye sessizce boyun eğen bir insanı olarak yetişmesi istenmektedir. Bunalımı aşınanın, sonu gelmemenin tek yolu olarak görülmektedir bu. Gençliğin din, uyuşturucu-seks gibi ters etkili çözümler aradığı bunalımı ise, sistemin içinde bulunduğu durumun yansımasından başka bir şey değildir.

●

Buraya kadar, sınıflı bir topluluk olarak ele aldığımız Amerikan gençliğini, sistemin birer sonucu olan olumsuzlukları içinde tanıttık. Gençliğin ırkçılıktan, kültürsüzlüğe, yabancılaşmaya kadar birbirine bağlı tüm sorunlarının sistemin birer yaratısı olduğu açıktır.

Ancak ortaya çıkan görünümün "olumsuz" olması yanında "umutsuz" olduğu da düşünülmesin. Bizim burada verdiğimiz örnekler, umutsuz bir bakışın değil, çoğunluğu tanıtmaya yönelik bir incelemenin genel örnekleridir. "Umut" dediğimiz şey ise, Michell'in, Michael' ın içinde bulunduklan nesnel koşullarda, tüm olumsuzlukların göbeğinde oluşur, gelişir. Michael'ın sigortası ödenmeyen arkadaşının hakkını bireysel değil, toplu arayacağı günlerin tüm güçlüklere karşın geleceğini bilmektir umut. Sistemin en ağır bunalım sürecini yaşadığı şu günlerde, bu bunalımın en büyük kurbanlarından biri olan Amerikan gençliğinin toplumsal savaşımda yerini alacağından kuşku duymamaktır. Nasıl ki Jerry, eninde sonunda sistemi savunan bir kişi durumuna gelecekse, ABD'nin 70 milyonluk işçi kesimi ve bunun içindekigençlik de hergün kapitalist üretim ilişkilerini yaşayarak, kendisinin sistemle çelişki içinde olduğunu kavramaktadır. Öte yanda, giderek varlığını daha çok duyuran bir nükleer savaş tehditine karşın, yanıtlarını savunan gençlerin, tüm barış güçleriyle evrensel dayanışması da gelişmektedir. Bu dayanışma içinde kuşkusuz, dünyadan habersiz kılınmak istenen Amerikan gençliğinin de katılımı ve yeri vardır, daha da genişleyecektir. Nitekim, Colombia ve New York üniversitelerinde okuyan binlerce gencin, ırkçı Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Botswana'ya müdahalesini hemen ertesi gün yoğun biçimde protesto etme duyarlılığını göstermesi, ilkenin büyük kentlerinde yönetimin silahlanma, yayılma ve eşitsizlik politikalarını kınama amaçlı yürüyüşlere özellikle üniversite gençliğinin giderek artan bir katılım göstermesi, 18 yaşındaki Kendall Logan adlı bir gencin çıkıp her dizesi barış dokulu şiirlerden bir kitap oluşturması, sınırlı ve genel bir incelemede yeralacak kadar yaygın örnekler olmasa da, yoksanamayacak önemli çabalardır.

Evet, Amerikan gençliğine girişte sözünü ettiğimiz önkoşulları gerçekleyen bir yaklaşımla baktığımızda, "coca-cola" reklamlarındaki güleryüzlerden başka görünümlerle karşılayabiliyoruz. Ancak, bu ölçütler çerçevesinde yapılan her incelemede, "umutluluk" da tarih bilinci ve tüm olumsuzluklara karşın gelişerek süren ilerici çabalarla, güçlenen, bir "yarına gülümseyerek bakış" biçiminde genel bir koşul olmalıdır.

Unutmayalım ki, Yirminci Yüzyıl Tarihi'nin kalın ciltleri vardır. Bu ciltlerde örnek verilen yalnızca ABD'deki kapitalist gelişme değildir. Bilinçli bir okuma, tüm ülkelerin tıklanının ve doğal olarak gençlerinin de eninde sonunda benimseyecekleri örneklerin gözümüzden kaçmasına fırsat tanımaz. İşte umut da orada başlar asıl...

●

Derleyen: GÜLGÜN TEZCAN

Afrika'da Öğrenciler Acıyı ve Geleceğin Umutlarını Birlikte Yaşıyorlar

Birçok ülkedeki öğrenci hareketlerinin doğuşunu ve gelişimini dolaylı ya da dolaysız etkileyen ortak unsurlar vardır. Bunlar, ulusal ve uluslararası durumu, yaşam ve çalışma koşulları, demokratik ve ilerici güçlerin durumu, vb. gibi etmenlerdir. Bu özellik Afrikalı öğrenciler ve onların hareketi için de kuşkusuz geçerlidir.

ULUSLARARASI DURUMUN AFRİKA'DAKİ YANSIMASI

Barış, bağımsızlık, demokrasi için kazanılan sayısız zaferler, barışçı ve ilerici güçlerin insanlık adına kazandıkları başarılar emperyalizme karşı mücadeleyle birbirini destekleyen gelişmelerdir.

Bu mücadelenin en acılarla dolu olanlarından Afrika da, bu süreçte ABD ve yandaşı ülkelerin saldırgan tutumlarına hedef olmaktan kurtulamamıştır. ABD, dünya çapında sürdürdüğü silahlanma yarışına Afrika'yı da katarak sürdürüyor. Kıtadaki askeri üslerini yaygınlaştırıp modernleştirmeye önem veriyor. Doğaldır ki, bunları yaparken, bir yandan da bölgede kendisine daha "yakın" yönetimler oluşmasına "katkıda" bulunuyor.

Reagan'ın çokönem verdiği "yıldızlar savaşı"ndan bu gelişmeler sonucunda "geri kıtanın" etkilenmemesi düşünülemez. Nükleer savaş, yıldızlar savaşı vb. gibi tehditlerle birlikte bu kıtada Afrikalı halk ve öğrencilere karşı başlayan ve pek de masum olmayan ilgi, dikkatleri çeker ölçülere ulaşıyor.

Kapitalizmin içinde bulunduğu uluslararası krizle birlikte emperyalizmin giderek artan saldırganlığı siyasal, askeri ve ekonomik alanlardaki ilişkilerde ciddi hasarlara yol açıyor. Emperyalizm Afrika kıtasındaki gerginlikleri artırıyor ve Afrika yönetimlerinin gelişimlerini baltalarak, yerlerini yeni sömürgeci olanların almasını sağlamaya çalışıyor. Pekçok ülke hükümetleri IMF ve Dünya Bankası'nın denetimi altına girmeyi kabullenmekle, Ulusal kaynaklarını çokuluslu şirketlere satarak halklarının geleceğini ipotekliyorlar, bu yolla tüm olası gelişim yollarını kapatıyorlar. Zorlamacı bir politikanın yerleşmesi son çözümlemede yalnızca toplumsal tabakaları etkiler ve dolayısıyla Afrikalı öğrencinin yaşama ve eğitim koşullarına da yansır.

Bunların baskıcı yönetime karşılıkları, çokluklu karşı çıkan diğer toplumsal tabakalarla birlikte onlara karşı da ortaya konulan baskıcı bir tavır, ve bununla birlikte ortaya çıkan halk karşıtı uygulamalara; ilerici partilerin kapatılmasına, demokratik hak ve özgürlüklerin çiğnenmesine, öğrenci derneklerinin yasaklanmasına ve öğrenci militanlarının tutuklanmasına yol açar. Doğallıkla uzlaşma yanlısı olamayan yeni sömürgeci Afrika yönetimleri bu yolla ne içte ne de dışta olumlu bir yere kavuşmazlar ancak bu da yeni sömürgeci yöneticilerini pek ilgilendirmez.

TOPLUMSAL HAREKETİN AYRILMAZ PARÇASI OLARAK ÖĞRENCİ HAREKETİ

Afrika ülkelerinin bilinen bir olgusu da gençliğin sayısal gelişimi ve önemidir. 1975'den 1980'e dek, Afrika nüfusunun yıllık artış hızı yüzde 2,8 olarak tahmin edilmekteydi. Gene 1975'de, Afrikalılar, değişik eğitim düzeylerine göre şu şekilde sıralanıyorlardı: İlkokul yüzde 83,6 , ortaokul yüzde 14,8 ve yalnızca yüzde 1,6'u yüksek düzeyde. 1980 istatistikleri yüzde 10,8 in orta öğrenim ve yüzde 2.8'in yüksek öğrenim gördüklerini bildiriyor. Bu araştırma sonuçları ile ve

YUNANİSTAN ÖĞRENCİ HAREKETİ: ULUSAL ÖĞRENCİ BİRLİĞİ

Yunanistan'da öğrenci hareketinin ulusal adı, "Ulusal Öğrenci Birliği"dir. Ulusal Öğrenci Birliği, okullarda seçimle oluşturulan öğrenci yönetimlerinin ulusal düzeydeki merkezi örgütlenişidir.

Bu ansiklopedik bilgileri artanşımızın nedeni, geçtiğimiz Mart ayının son günlerinde "okullarda seçimle oluşturulan" yönetimler için yapılan seçimlere değinmek içindi.

Mart ayında basınımıza da haber biçiminde yansıyan ve yazık ki, ilgi toplayamayan bir habere şimdi değinmemizin nedeniyse, ülkemiz basınında da şaşkınlıkla karışık ilgi uyandıran genel seçimlerin kamuoyumuzda yaratığı ilgidir.

Yunanistan'da askeri cuntanın yıkılışından buyana başta Atina Politeknik okulu olmak üzere tüm okullarda öğrenciler belli bir gün saptayıp seçim yaparlar. Seçim öncesi, tıpkı genel seçimlerin bir küçük örneği gibidir. Bir ay öncesinden başlayan propaganda süresi son onbeş günde hız kazanır, son haftaysa okullarda tek konu seçimler olur.

O gün, her öğrenci sandık başına giderek yönetiminde görmek istediği adaylara ve daha da önemlisi adayların oluşturduğu listelere yani gruplara oy verir. Sayım yapılır okul yönetimleri belirlenmiş olur. Bu sonucun ulusal yansımasıyla YUÖB'nin belirlenmesidir. Kısacası en çok oy alan grup YUÖB yönetimine de gelir.

Okullardaki öğrenci yönetimlerinin yetki sınırları, "sınırsız"dır. Öğrencilerle ilgili tüm etkinliklerin karar alma sürecine birinci elden katılır. Tüm öğrencilerin üyesi olduğu büyük birer demek konumundaki bu öğrenci birlikleri bölgesel ve ulusal düzeyde de öğrencilerle ilgili konuların tartışılmasına katılır, belediyeler ve hükümet düzeyinde, "yasal" bir konumla söz sahibidir.

Bu birliğin ve birlik için her yıl yapılan seçimlerin bu yıl ilginç bir değişikliği söz konusuydu. Bu aslında genel seçimlerin bu denli çekişmeli geçeceğini de en azından üç ay öncesinden göateren bir gelişmeydi.

1985 seçimlerine kadar, öğrenci birliklerine önem vermeyen ve seçimlere de geçiştirme düzeyinde katılan Yeni Demokrasi Partisi ve onun gençlik içindeki yandaşları, ilk kez bu yıl örgütlü, dişe diş bir savaşım içinde seçimlere katıldı. Sonuçta YDP'nin ülke düzeyindeki konumundan daha geride olmakla birlikte önemli ölçüde oy aldı, üçüncü gençlik grubu oldu.

Seçimlerin değişmez sonucu bu yıl bir kez daha yinelendi ve KNE yandaşı gençler en çok oyu alarak (yüzde 33 dolayında) en büyük grup olarak okul yönetimlerinin çoğunda ve YUÖB'ndeki yönetici konumlarını sürdürdüler. PASOK yanlısı gençler de ikinci düzeydeki konumlarını korudular.

Seçimler öncesinde, aynen genel seçimlerinde olduğu gibi, ve basınımızın da yadırgadığı biçimde "hiçbir olay" çıkmaksızın serbest propaganda yapıldı, afişler asıldı, mitingler düzenlendi. Tek aynm tüm bunların da üniversitelerde gerçekleşmesiydi. Seçim broşürleri dağıtıldı, bildirilerde gruplar birbirlerini "acımasızca" eleştirdi, suçladı. Ama seçim günü tüm bunlar bitmiş ve öğrenciler iradelerini belli etmiş oldular. Bir dönem daha yönetime gelenler öğrencilerin sorunları ve istemleri için uğraşı verdiyorlar. Bir yandan da cunta dönemi'nin büyük Politeknik olaylarının yıldönümüne hazırlanıyorlar. Bu 17 Kasım'da da, her yıl olduğu gibi içlerinde başbakan ve bakanların da bulunduğu, politik parti yöneticilerinin yer aldığı ve belki de ilk kez bu yıl cumhurbaşkanının da bulunduğu en az bir milyonluk bir kitle, o yıllara ve o yılları kendisine yaşatanlara, ardındaki güçlere olan bıncını ve kinini dile getirecek

● aysel tütüncü

üstü eğitim görenlerin her zaman okuyan nüfus içinde son derece küçük bir oran tuttuğunu gösteriyor. Bir insan, yalnızca eğitimini sürdürürken "öğrenci" kimliğini taşır. Yani öğrencilerin toplumsal yerleri belirgin, saptanmış değildir. Çünkü bir yanıyla geldiği toplumsal sınıfa, diğer yanıyla da eğitimin onu hazırladığı gelecekteki toplumsal konuma bağlıdırlar. Farklı toplumsal yapılarıyla, politik düşünceleriyle, geçici toplumsal konumlarıyla; öğrenciler karmaşık bir toplum grubu oluştururlar ve bu da kuşkusuz, onların politik dönüşümlerini açıklamaya yeter.

Bu özellik Afrikalı öğrenci hareketi tarafından, pek çok savaşım çeşidi arasından yaptıkları seçimin anlaşılmasını sağlayabilir. Onların yöntemleri işçilerinkinden önemli ayrılıklar gösteriyor. Bunda işçilerin sözgelişi bir grev sırasında üretimi durdurabilmelerinin getirdiği büyük güç de önemli rol oynar ve kuşkusuz öğrenci hareketi böylesine temel bir güçten yoksundur. Ancak Afrika'da, öğrenci hareketi toplumlarının yapılarından kaynaklanan biçimde çoğu ülkede "öncü" hareketler olmuşlardır. Yani "büyük gücü" elinde tutan kesimle ilişkilerini geliştirici biçimde düzenleyememişlerdir. Bu olumsuzlukları da gösteren konumları, öğrencilerin ve onların derneklerinin, Afrika demokratik hareketinde çok önemli yer almalarının sonucunu getirmiştir. Öğrenciler ve içinde bulundukları toplumlarda yaşanan krizler ve güçlüklerin birbirine olan bağlantısı, pekçok Afrikalı öğrencinin, onların derneklerini ve kıtadaki diğer ezilmiş tabakaların çekmekte olduklarını açıklayacaktır. Çünkü kaderlerini halklarınkiyle birleştirmeyi seçen öğrenciler için, demokrasi günden güne yeni sömürgeciliğin baskısı altında çökmektedir. Ülkeli halklarıyla birleştikleri ve temel gıda maddeleri ve taşıt ücretlerinin birkaç artması karşısındaki açıkça tavır aldıkları için, Fas'lı öğrenciler üzerinde yoğunlaşan baskılar halâ anımsanmaktadır. İdealleriyle ve halklarının umutlarını öne koyan rejimlerin yerini, kapitalist dünyaya giderek daha fazla bağlanan devletlerin aldığı Afrika'da benzeri örnekler pek çoktur.

Afrika'nın yeni sömürge ülkelerinin yöneticileri, bunalımın tüm dünyada var olduğu türünden geçiştirmelerle, ülkelerinin bunalımlarından, açmazlarından derin biçimde etkilenen öğrencilerin sıkıntılarını göz ardı ettirmeye çalışıyorlar. Demogojik yaklaşımlarla öğrencilerde Afrika'nın kötü durumdaki köylülerinin yaşamları arasında koşutluklar göstermekten, yöneticiler özel bir zevk alıyorlar, ama bu da, bu kıtanın öğrencilerinin yaşam koşullarının "toz pembe" olmadığının kanıtını oluşturuyor.

Toplumun gereksinmelerine yanıt vermeyen bir eğitim sistemiyle, çok az sayıda öğrenciye yirmi yıl öncesinin rakamlarıyla verilen burslarla, 20-25 kişilik olarak yapılmış çalışma odalarına en az iki katı öğrenci doldurmakla, eğitim aracı yokluklar, yurt, sağlık, beslenme sorunlarıyla, spor, tatil vb.nin lüks olarak görülmesiyle ve tüm bunların da ötesinde kültürel ve ideolojik sömürgecilikle savaşmak durumundalar. Bu sorunlar ve koşullar altında da Afrika'nın öğrencileri ve onların örgüteri boğulmaktalar.

Afrika öğrencilerinin halklarının sıkıntılarını birebir yaşar durumları ve sorunun temelinin yeni sömürgecilik uygulamaları olması öğrenci hareketinin, ülkelerinde demokratik haklara karşı girişilen saldırıların, akademik baskılarla öğrencilere yansımasına karşı duruşu, yönetimlerin sahte gerekçeler altında öğrencilere ve öğrenci hareketlerine saldırılarını yoğunlaştırmasını getirmektedir. Üniversiteler tatil edilmekte öğrenciler okullardan atılmakta, öğrenci dernekleri kapatılmaktadır. Nearobi Üniversitesinde, geçtiğimiz dönemde öğrencilerle güvenlik güçlerinin çatışmasında en az bir öğrenci öldürülüp ve pek çoğu yaralanırken, Kahire Üniversitesinde de öğrencilere gaz bombaları atılıyordu. Kuşkusuz yalnızca ikisini örneklediğimiz bu olaylar, Afrika öğrenci hareketinin ve derneklerinin hangi koşullarda bulundu ğunu acı bir biçimde gözler önüne getirmektedir.

Öğrencilerle, akademik personel ve çalışanlar arasında oluşan en küçük eylem birliği ve birlikte davranma isteği bile, Afrika'nınyeni sömürgeci yönetimlerini büyük kuşkulara düşürüyor. Akademik istemler doğrultusunda oluşan bu birlikleri, yönetimler varlıklarına doğrudan saldırı biçiminde algılıyorlar.

Liberya Üniversitesi de, yeni sömürgeci yönetimlerin bir başka taktiğinin güzel bir örneğini verdi Öğrencilerin geleneksalleşmiş ve gerçek örgütlenmeleri olan derneklerini yerine, kendisine bağlı küçük bir grubun oluşturduğu yeni birliği geçirmek istedi. Bu, asıl niyetin ve amacın açık gösterisiydi.

Afrika'nın yeni sömürge yönetimlerle yönetilen pekçok ülkesinde halkın ilerici ve bağımsızlıktan yana istemlerini yönlendiren ilerici partilerin olmayışı, Afrika öğrenci hareketinin en önde duran sorununu oluşturuyor. Buna, çok kötü yaşam koşullarından gelen öğrencilerin biran önce okullarını bitirme hedefini önlerine koymaları da eklenince, yaygın ve kitlesel olması gereken öğrenci hareketlerinin ve onların yönetimlerinin yerine küçük burjuva teorileriyle yönetilenlerinin konması getiriyor. Buysa öğrenci hareketi için önemli olumsuzluklara neden oluyor.

Afrika'ya ve Afrika'daki bağımsızlık hareketlerine karşı amansız bir saldırı içinde bulunan emperyalizmin varlığının beraberinde duyulması Afrika öğrenci hareketinin, yalnızca öğrencilerin haklarıyla ve sorunlarıyla uğraşmaktan ülkelerinin kazanımlarını korumaya götürdüğü bir gerçektir. Bugün öğrenci hareketlerinin Angola, Etopya, Mozambik'de ülke yönetimlerinin, Namibialı ve Güney Afrikalı öğrencilerin SWOPA ve ANC önderliğindeki savaşımları; haklarının ve Afrikanın geleceği için büyük önem taşımaktadır. Bu önem, belki de Afrika'nın geleceğinin belirlenmesinin önemidir. ●

Abidin Öğretmen'e

mektup yazmış kızın
ilk öğrendiği harflerle
Aynen aktarıyorum bir deşiir var sana
"En güzel sensin
en iyi sensin
en şirin sensin
senden başka güzel yok"

ve diyor ki;
okullar açıldı babacığın
ilk öğretmenim sana benziyor
ama senin gibi gülemiyor
artık havalar da soğuyor
paltonu sırtına al
o günkü gibi gömlekle çıkma
kapıya

Dindirememiştik kanını
başındaki yaralar sızlıyor mu hala
gönder de annem yıkasın
öyle
gömleğindeki kanla
gidemezsin ki okula...

Zeki Gürarslan

okuma notları...

SPARTACUS
ARTHUR KOESTLER
Roman. Kuzey Yayınları
Aralık 1984. 308 s.

Spartacus'ün yazarı Arthur Koestler roman yazmaya başlamadan önce gazetecilik yapar. İspanya iç savaşında muhabir olarak yer alan Koestler Franko'nun adamlarının eline düşer bir süre sonra. Ardından gelenlerse zindan, işkenceler, idam mahkumu olarak ölümün beklendiği günlerdir. Eğer Koestler kendinden iki bin yıl önce yaşamış Spartacus'e böylesi zaaflar, şüpheler, hayal kırıklıkları, kısaca bir yaşam, bir felsefe verebilmişse, onu yeniden yaşatabilmişse, bunda o günlerin katkısı yadsınamaz sanırız.

Koestler'in bu romandaki büyüklüğü, tarihte bireyin rolünü ve toplumların gelişim yasalarını böylesi ustalıkla verebilmesindedir. Ve bunları o günlerin Roma'sında Spartacus'ün yaşamında öylesine somutlamıştır ki okuyanı hiçbir şekilde rahatsız etmemektedir.

Koestler öncelikle Roma'nın içinde bulunduğu durumu gözler önüne serer. İşte bir kahramanının söyledikleri: "Dağıtım sistemi berbat,ekonomik sistem dünyanın gelişmesine ayak uydurmamış, eski şekillere saplanıp kalmış, ergeç yıkılacak. Bize yeni bir düzen gerek! Bir yüzyıldan beri düşünen herkes açıkça görüyor bunu. Fakat bu fikri, ifade edildiği her yerde yok etmeye çalışıyorlar, bem de hangi kafanın içindeyse o kafayla beraber."

Her şey en iyi gladyatör okulundan 60 kişinin kaçmasıyla başlar, olaylar gelişir. Artık yetmişbin kişidirler. Yetmiş bin esir. Ve Güneş Şehrini kurmaya girişirler. Topraksızların mülkü, vatansızların vatanı, esirlerin özgür şehri olmasını istedikleri şehir. Oysa "Güneş Şehri daha kurulur kurulmaz, düzenin, dünyanın dört bir tarafında ördüğü ağın görünmez ilmikleri arasına girecek ve bu ağdan bir daha kurtulamayacaktı."

Güneş Şehri için erkendir henüz. Spartacus tüm bunların bilincine varmıştır. Yenilgi kaçınılmazdır. Ama gene de gitmesi için yapılan önerileri kabul etmez ve sonuna kadar kalır. Kalışını da şöyle açıklar Romalı Komutan Krassus'a: "Sonuna kadar dayanmalı. Menziller arasındakibağı kopamamak için, beni benden sonrakine bağlayan zincirin bir halkasının eksik kalmaması için, sonuna kadar gitmek lazım. Kural böyle, neden öyle olduğu sorulmaz. Krassus'un anlamadığını görünce masanın üstünden kupayı aldı, şarabı son damlasına kadar içti ve gülümseyerek "Artıkbırakmamalı, dedi. Benden sonrakine temiz kalsın." Spartacus'ü okumanızı öneririz. Roma İmparatorluğu ve Spartacus'un serüvenine ilişkin verdiği bilgiler için. Bireyin tarihi nereye kadar belirleyebileceği konusunu düşünmeye ittiği için.

□ NESRİN HOCAOĞLU

YAŞAM YOLU
ANTON S.MAKARENKO
Çeviren: Şemsa Yeğin
Payel Yayınları

Eğitimci ve yazar Anton S.Makarenko tarafından 1925-1935 yılları arasında yazılan "Yaşam Yolu" adlı kitap gerçek bir deney olan Gorki ve Zerjinski topluluklarını anlatmaktadır. Henüz kurulduklan yıllarda Sovyetler Birliği'nde ve dünyada ilgileri üzerine çeken bu topluluklar 1917 öncesi ve iç savaş koşullarında toplum dışına atılan suçlu ve kimsesiz çocuklardan oluşmaktadır. Anton S.Makarenko bu toplulukların ilk kurucu ve yöneticisidir. Kurulan ilk toplulukçocukluk ve gençliği çok güç koşullarda ve hemen hemen her işte çalışarak geçer, bu nedenle kendi geçmişlerini anımsatan, büyük yazar Gorki'nin adını alır ve onurla taşır.

Kitabın değeri sadece tarihsel özelliğinden kaynaklanmamaktadır. Yaşam Yolu günümüz eğitim biliminin temel konuları olan "Çocuk eğitimi", "Gençlik", "yeni insan tipinin yaratılması" gibi konularda görüş ve deneylerle doludur. Yazıldığı dönemde Sovyetler Birliği'nde bu konuların yoğunca tartışıldığı, araştırıldığı dönemler di.

Makarenko'nun uygulamaya çalıştığı eğitim sisteminin temel amacı "bireyin toplumsallaşması"dır. (Eğitim sistemimiz ise tam terai bir süreci "Toplumun bireyselleşmesi"ni yaratmıyor mu?) Bencilliğe sonuna kadar karşıdır ve topluluk "daha iyi bir yaşam için savaşırken yavaş yavaş kişisel çıka arın herkesin çıkarlarıyla kanşacağını" savunmaktadır.

Makarenko'nun insana ve yaşama bakışı sıcak ve sağlamdır. "Kusurlu olan insanlar değil, aralanndaki ilintilerdir"

"Yaşamın güzel olması gerektiğine, onun bütün güzel şeylerin kökeninde bulunduğuna inanıyorum. Yaşamı olduğu gibi seviyorum. Yaşam, kılgısal olmadığı, ölçüt olarak bencilliği aimadığı, uğraşıp didinmelerden, tehlikelerden, acılardan, düşüncelerden, doğa karşısındaki bir tür övünç ve bağımsızlıktan oluştuğu için güzeldir.. Yaşamı sevdiğim için yaşıyorum, geceyi, gündüzü seviyorum, uğraşıp didinmeyi seviyorum, insanın büyüme sini doğayla boğuşmasını, özellikle de kendi doğasıyla boğuşmasını seyretmeyi seviyorum"

İki cilten oluşan ve bir eğitim destanı olarak tanımlanan bu kitap mutlaka okunmalı.

□H. UYGAR

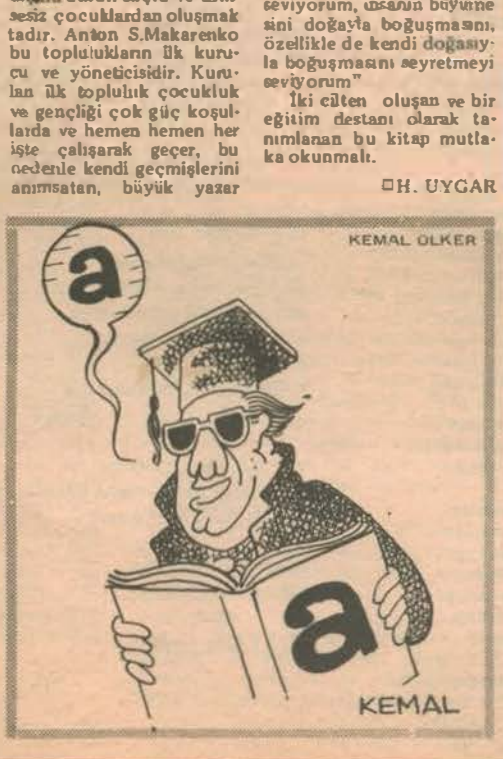

şiir penceresi

Yaşamın Bilgisine Ulaşım: İk ve Şiir

Penceremizin bu yazısını dergimize gönderilen şiirlerde çok sık karşılaştığımız, aynı kökene dayalı iki önemli yanlıştan hareketle, şiir-yaşam ilişkisi ve bağlı olarak şiir-bilgi konusuna ayırdık. Her ay gönderilen yüzlerce şiir üzerinde yaptığımız değerlendirmelerde —şiirin diğer sorunları yanısıra— şiirle yaşam ilişkisinin bilgisel düzeyde sağlıklı olarak kurulamamasından kaynaklanan iki önemli ortak özellik görülmektedir.

1- Ya, yaşama ilişkin bir bilgi —bilimsel olsun, olmasın— estetize edilmeden, imgeye dönüştürülmeden olduğu gibi şiire aktarılmakta ve şiir bir bütün olarak bu yolla kurulmakta;

2- Ya da, gerçekliğin doğru ve bütünsel bilgisine varılamamış olmaktan kaynaklanan bir eksiklikle, yaşamla bağı kurulamamış soyut ve bulanık şiirler yazılmaktadır.

Bilindiği gibi şiir, yaşamı ve yaşam içinde insanı kavramanın, daha iyiye, güzele ve doğruya ulaşmamanın en duyarlı, inceltilmiş araçlarından biridir. Sanatın diğer dallarında olduğu gibi şiirin de süzülüp damıtıldığı ana kaynak yaşamdır. Şiire giren herşey doğrudan yaşamla ilgilidir ve her zaman yaşam şiiri önceler. Bu nedenle şairin, şiirini oluşturan bu büyük kaynağı bilmesi doğal bir zorunluluktur. (Kuşkusuz bu bilmede, yaşamın tarihsel ve toplumsal boyutlarıyla kavranması en doğrusu ve yetkinidir.)

Yaşamın bir alanında uzmanlaşmış kişi için diğer alanlarda yaşamın sunnesine yardımcı olacak bir bilgi yeterken, şair için bu, bütün hakkında daha yoğun, derinliği olan bir bilgiyi gerekli kılmaktadır. Çünkü O, doğumdan ölüme insana ilişkin tüm konularda söz söylemek gereğini duyacaktır. Bunu da tüm yaşamsal olgularda ilişkilendirebileceği sanatsal imgelerde yapacaktır. Şairin, bilmediği için konu sınırlamasına gitmesi nasıl düşünülemezse, yetersiz ve yanlış bilgilerle yetkin ürünler vermesi de beklenemez.

Ancak, kuşkusuz hiçbir zaman salt bilgiyle şiir yazılamaz ve hiçbir sanat yapıtı yalın bilginin boy gösterdiği bir alan değildir. Bilindiği gibi, şiir, bilimsel düşünceden farklı olarak soyut kavramlarda değil, imgelerle düşünce yürütme işidir. (Tam karşılamasa da bir yanlış anlaşılmayı da göze alarak buna "görüntülerle düşünme" diyelim.) Çünkü insanın çevresi ile ilişkisi her zaman somut olup, soyut-mantıksal biçimde değil imgesel biçimde kavranıp verilebilir ancak.

Sanatsal imgeler ise doğası gereği duygusal bir bileşeni içerir, insanın duyarlığına dönüktür ve her zaman coşkusal bir tepki uyandırır. Bu nedenle bilgi ve düşünce ögesinin, şairin iç dünyasında duygulan ile kaynlarak ayrıştırılmayacak biçimde imgelerle iletilmesi esastır. Gerçek şiirde biz bu ögeleri, şiirin iç bütünlüğünden, imgelerin iç dünyamızda yaptığı yankılanmalardan, uyandırdığı çağrışımlardan, ses ve ritmlerin yüreğimiz üzerinde bıraktığı izlerden çıkarınız, çıkarmalıyız.

Yaşamsal olgu ve nesnelerin imgeye dönüştürülmesine gelince, bu, şairin bilgi ve deneyim birikiminin yanısıra esas olarak yeteneği ve duyarlığının derinliği ile doğru orantılıdır. Yukarda değinildiği gibi sanatsal imgeler duygusal bir bileşeni —içsel bir yaşanmışlığı— içerirler ve her zaman yaratıcı düşüncenin, sanatçı fantazisinin bir ürünüdürler. Şair imgeyi çeşitli söz sanatlarıyla elde edebileceği gibi dilin en yalın araçlarıyla belirtilebilen görsel ayrıntıları ustaca seçerek de elde edebilir. Ancak burada dikkat edilmesi gereken, imgelemenin, insanı çevresinden ayırmaya, ona bencil, soyut bir di ya yaratmaya eğilimli bir yeti olduğudur. Şair yalnız bu doğal itilim ve içgüdüsel gücün oyununa kendini kaptırırsa hiçbir zaman yetkinliğe ulaşamaz. O nedenle şairin imgelemi sürekli olarak usun ve gerçekçi düşüncenin yasaları tarafından denetlenmelidir.

Sonuç olarak, unutulmamalıdır ki, bir başına bilgiyle şiir yazılamaz. Yaşamın ve insanın bilgisine ulaşamamak ise bizi dünyaya bulanık bakmak durumunda bırakır. Bu da dünyaya biraz daha bulanıklık taşımaktan öte bir işe yaramayacaktır. Oysa şiirin amacı da, diğer sanat yapıtları gibi, dünyamıza açıklıklar getirmek, dünyamızla ilgili herşeyi apaçık kılmaktır.

●YARIN

Tartışılan Bir Kanun ve Birkaç Saptama

ERHAN CÖMERT

Geçtiğimiz ayın ilk haftasında "Polis Vazife ve Selahiyet Kanunu'nun kimi maddelerinin değiştirilmesi ve kimi maddeler eklenmesine ilişkin tasarı gündeme geldi ve yıllardır olmadık biçimde kamuoyunun ilgisi içinde, büyük çatışmalarla geçti.

Tasarı için çeşitli yorumlar yapıldı:

Teoman Evren (Türkiye Barolar Birliği Başkanı):"Tasarı bir polis devleti kurmaya yönelik adımdır ve tasarı getireceği sonuçlar bakımından son derece tehlikeli nitelik taşımaktadır... Bu yasadan sonra polisin yargısal denetimi hiç mümkün olmayacaktır."

Gwyn Morgan (AET Ankara temsilcisi): "Bu tasarı yasalaşırsa, Türkiye-AET ilişkilerine adeta öldürücü bir darbe iner. İkili ilişkiler en az 5 yıl için dondurulur, ikili ilişkilerin canlandırılmasına ilişkin girişimler tümden rafa kaldırılır.

Vehbi Baturman (HP milletvekili):"Hoşgeldin Hitler. Bu tasarıyla ancak SS birlikleri kurulur."

Rahşan Ecevit (DSP kurucularından): "İnsan hakları ve demokrasi açısından, bu yasa tasarısının ilerde tutar yanı yok. Bu yasa Anayasa'nın 17-23. maddelerinden kaynaklanıyor. Anayasanın bu bükümleri değişmedikçe, herhangi bir iktidar, sokak terörünü önleme bahanesiyle, sürekli terör'e dayanan bir yönetim kurabilir."

Tasarıyı savunan Başbakan Özal ise "12 Eylül sonrası otorite askerin elindeydi. Sıkıyönetimin çok büyük yetkileri vardı. Bizim polise verdiğimiz yetkiler bunun onda biri bile değildir. Sıkıyönetimin kaldırılması durumunda ortaya çıkacak otorite boşluğunu doldurmak lazımdır" demektedir.

Anayasa'nın 122. maddesine göre, sıkıyönetim "anayasanın tanıdığı hür demokratik düzeni veya temel hak ve özgürlükleri ortadan kaldırmaya yönelen ve olağanüstü hal ilanını gerektiren hallerden daha vahim şiddet hareketlerinin yaygınlaşması veya savaş hali, savaşı gerektirecek bir durumun başgöstermesi, ayaklanma olması veya ülkenin ve milletin bölünmezliğini içten veya dıştan tehlikeye düşürebilecek şiddet hareketlerinin yaygınlaşması sebepleriyle ilan edilir"

Buradan vanlacak mantıklı çıkarım şudur: Sıkıyönetim'in varlığı bu yukarıda saydığımız nedenlerden ötürüdür. Dolayısıyla bu nedenlerin ortadan kaybolması, sıkıyönetimin kaldırılmasını gerektirir. İşte bu noktada Özal'ın tasarıyı savunan sözleri kendi içinde çelişiyor ve demogoji ortaya çıkıyor. Şöyle ki: Sıkıyönetim, anayasanın ilgili maddesinde sayılan nedenlerden ötürü ilan edilmişti. Sıkıyönetimin kaldırılması bu nedenlerin de ortadan kaldırıldığını gösterir. Öyleyse sıkıyönetimin boşluğu doldurularak bu otorite neye, kime karşı kullanılacak? Ya da: Yeni tasarıyla sıkıyönetim'in boşluğu doldurulmak isteniyor. Böylece de sıkıyönetimi doğuran nedenlerin ortadan kalkmadığı savunulabilir. Öyleyse sıkıyönetim neden kaldırılıyor?

Özal'ın mantığını anlamaya çalışalım. "Sıkıyönetim amacı devlet güvenliğine yönelmiş 'belli tehlikeleri' önlemek olduğuna göre, özgürlük kısıtlamaları da bu amaca yönelik olacaktır. Buradan çıkan sonuç şudur ki, temel hak ve özgürlükler düşünce açıklamaları, dernek ve sendikalarla öteki kitle örgütlerinin yasal çalışmaları, şiddet hareketleri niteliğini taşımayan tüm hak arama ve kullanma girişimleri ve çalışmaları, sıkıyönetim kanununun dışında kalmak zorundadır. Çünkü bu tür çalışmalar, olağan yönetim biçiminin içinde kalan demokratik hak ve özgürlüklerin kullanılmasından ibarettir. Anayasanın olağanüstü haller için koyduğu hükümler, olağan hallere uygulanırsa, bu, anayasaya ters düştüğü gibi, demokratik rejimin de ortadan kaldırılması sonucunu doğurur."

Bu yazıda, tasarının içeriği ve maddelerine girilmedi. Çünkü yıllardır ilk kez mecliste olan "birşey" halka bu denli yansıdı ve insanlar konu hakkında bilgilenebildi. Sanırız halkın çoğunluğu "kanunu" ve getirdiklerini bilmektedir. Bu yazıda olayın özüne ilişkin birkaç saptama yapılmaya çalışıldı. Kısaca birkaç daha belirtilirse: Bu yeni ya da bir ilk girişim değildir. "Kanun, yargı denetimini, idarenin herhangi bir değerlendirme ve nitelemesine yer bırakmayacak derecede, yalnız maddi olayların tesbiti ile yapılabilecek kadar kolay bir hale getirmişse (idarenin) takdir yetkisi yoktur. Bunun dışında ise idare, kanun belli bir açıklığa sahip olmadığı için, her türlü yargı denetimi dışında kalacakşekilde takdir yetkisine (dolayısıyla hareket serbestisine) sahip bulunacaktır." Nitekim yasaların belli bir açıklığa sahip olmamaları yüzünden idare elini kolunu sallaya sallaya hukuka aykırı işlemler yapabilmektedir. Oysa idare takdir yetkisini kullanırken gerekli araştırmaları yapmak ve varolan durumu kanaat yaratıcı delillerle kanıtlamak zorundadır. Özellikle kolluk güçlerinin ve yargının uygulamalarında bu önem kazanır. Bu, bize hukukun ünlü 'masumluk karinesi'ni anımsattı; bir kimsenin suçlu olduğu ispatlanmadıkça, o kişi masumdur. Oysa Özal ve (iş) arkadaşlarının gözünde 'bir kimse suçlu olmadığını ispat etmedikçe, suçludur', hatta masum olduğunu ispat etse bile suçludur. Barış Derneği ve DİSK yargılamaları sürerken sarfettiği sözler bunu göstermektedir. Ve işte düşünün, mahkeme sürerken Özal'ın yasalara ve hukuka aykırı suçlaması, Polis Görev ve Yetki Yasası tasarısı gibi girişimlerle daha da güçlenecek olan hareket serbestliğiyle (ve bu sayede) ne yönde ve neler yapılabileceğini gösteren bir uyarıdır.

İlk büyük miting

● Yazı ve Fotoğraflar:
alper fidaner cem devecioğlu

19 Haziran Salıların erken saatlerinde İstanbul Saraçhane meydanı hareketlenmeye başlamıştı. Alanda hazırlıklar sürerken miting için İstanbul dışından gelen kalabalık grupların ilki SODEP Ankara Örgütü oldu. Diğer il ve ilçe örgütleri de mitingin başlama saati olan 14.00'e kadar üç ayrı koldan yürüyerek Saraçhane'ye geldiler. Alanda çok yoğun güvenlik önlemleri alındığı dikkat çekiyordu. Mitingi izlemeye gelen onbinlerce kişi Cevayiş kordonu altına alan polislerce teker teker arandı.

2 Rıdvan Şu, Zülfü Livaneli ve Sezen Aksu'nun parçaları sanatçılarının mitinge katılmasına izin verilmediğinden bantlar yayınlandı. Bu arada miting atmosferi de yavaş yavaş coşkuya dönüşmeye başlamıştı. Demokrasi ve erken seçim isteğini belirten sloganlarla birlikte "Zindanlar Boşalsın, Genel Af" özellikle öne çıkıyordu. "Yoksulluk Kader Değildir", "Düşünce Suç Olamaz" gibi pankartlar taşıyarak alana gelen Eminönü İlçe Örgütü büyük ilgi topladı.

3 Taşınan pankartlar ve atılan sloganlarda gençlikle ilgili istemler de yer alıyordu. "Katılım, Gelişme, Barış", "Parasız Eğitime Son" "Eğitimde Özgürlük İstiyoruz", "YÖK'e Hayır" pankartları taşıyan gençler Türkan Akyol'un üniversitelerin durumu konusundaki görüşlerini destekliyorlardı. Türkan Akyol konuşmasında Türkiye'de ekonomik sorunlar içinde kadınların durumuna da değindi.

4 SODEP Genel Başkanı Erdal İnönü mitingin son konuşmacısıydı. İnönü'nün tam anlamıyla demokratik düzenin sağlanması için anayasa değişikliği ve erken seçim istedeği, mitinge katılan tüm izleyicilerden büyük destek gördü. Saraçhane meydanına toplanan 50 bin kişi 35 dakikanın üzerindeki konuşma süresi boyunca yerinden ayrılmayarak, coşkuyla tek bir ağızdan haykırdı: "DEMOKRASİ"!

EÜ Tıp Fakültesi Öğrenci Derneği Kurucuları: KAYGIMIZ DEMOKRASİ

Dernekleşme sürecinde 5. basamağı oluşturan E.Ü.Tıp Fakültesi Öğrenci Derneği'nin kurucu üyeleriyle YARIN dergisi olarak bu bağlamda söyleştik. Konuya açılım getirmesi dileğiyle.

Kurucu arkadaşlar, dernek için başvurularının önemini şöyle özetlediler: "Çıkış noktamız, bir seçenek sunmak. İnsanı kendi haklarına sahip çıkmasına yabancılaştırmanın karşısında olmak. Öğrenci gençlik düzleminde öğrenci derneği kendi içinde demokratik işleyişe sahip böylesi bir kurum. Öğrencilerden gelen bu ilk adımda son biçimini alan çoğunluğun kararı geçerli olacaktır. Unutmamalı ki biz burada öğrenci olmaktan doğan meslekse sorunların çözümü, söz sahipliği için örgütleniyoruz. Bu anlamda öğrenci derneği, seçeneğini demokratik bir yapı oluşturarak sunar. Bunun dışında siyasal bir işleyiş gütlemez. İşleyiş, tüzükle de belirlenmiştir. Tüm üyelerce benimsenmiş, denenmiş, doğruluğu, yerinde olduğu görülmüş tavırdan, kararların yeni baştan tartışılması ise yeninde saymaktır, derneğe zarar getirir. Bunun önlenmesi demokratik merkeziyetçilikle olur. Dernek içi demokratik bir merkeziyetçilik sağlandığında ise tartışma konusu o andan sonra alınacak kararlar ve bunların yürütülmesinin nasıl olacağıdır.

AYŞE ■ Merkeziyetçilik ilk bakışta demokrasi ile ters düşüyor gibi görünebilir. Belirli bir çoğunluğun istemi üzerine seçilmiş olsa da sonuçta herşey tek bir kişi ya da kurula kalıyor gibi görülüyor. Bu, ağırlıklı merkeziyetçilikte gerçekten böyledir. Ancak bizim savunduğumuz demokratik bir merkeziyetçiliktir. Belirli amaçlar doğrultusunda yapılan çalışmalarda kargaşaya meydan vermemek ve işleyişi düzenlemek için bir merkez gereklidir.

AYNUR ■ Bazı arkadaşlarım diyorlar ki; dernek katı merkeziyetçi bir hale gelebilir. Olayları böyle dışardan izlemek yerine kararlar alınırken ve alınmadan da gerçek özerk ve demokratik üniversiteler için çabalar, girişimler, tartışmalar başlayacaktır. Yakınmaların iletilmesiyle kalınmayacak, çözüm yolları üzerinde tartışılacak, seçenek sunulacak."

YARIN □ Dernek içinde demokratik işleyiş nasıl olacak?

HAKAN ■ Demokratik işleyiş, seçimle görev vermeye, seçimle görevden almaya, aynı zamanda üyelerin aktif çabalarına dayalı katılımdır. Her görüş ve karar tartışılır, oylanır. Öğrenci kitlesinin kendi hak ve çıkarlarını ilgilendiren kararların alınmasında söz sahibi olması, yönetime ve denetime demokratik katılımı zorunludur. Dernek içi demokrasiden bunu anlıyoruz. Ve bunu sağlamak için tüzük çalışmalarında dikkatli davrandık. Çalışmaların yönlendirilmesi ve işleyişi, bütünüyle, genel kurulda seçilmiş yönetim kuruluna bırakılmıyor. Ana çalışma birimleri ve bunlara bağlı alt çalışma birimleri oluşturulacak. Bununla öğrencilerin aktif olarak çalışmasını gözetiyoruz. Bu birimlerde görev almak isteyen öğrenci başvuracak, çalışacak. Yapılacakları da kendisi saptayacak. Çalışmaları ise genel kurulda üyelerce seçilmiş olan yönetim kurulu onaylayacak.

□ Peki herhangi bir konuda üyelerden bir bölümü diğer bir bölümünden ayrı düşünürse, işleyiş ve alınan kararlarda bu farklılığın önemi ne olacak?

NEJAT ■ Öğrenci derneğinin amaç olarak benimsediği konular, tüm öğrencilerin haklarına sahip çıkılması, sorunların çözümlenmesidir. Bu sürecin gerçekleşmesi için öğrencilerin birlik olmaları, dayanışma içinde bulunmaları gerekir. Üyelerin bazı konularda çelişmesi dernek içi demokratik işleyişte sorun yaratmaz, tersine, ortak sorunlar üzerinde alınacak kararlarda, herhangi bir öğrenci kitlesinin dışlanmayarak değişik görüşlerin gündeme gelmesini ve alınacak kararların çok yönlü bir tartışma sonucu sağlıklı olmasını getirir. İşte bu tartışmalar sonucunda önce katılmaları, izleyici kalmamalarını diliyoruz.

□ Sizce öğrenci derneğinde kitleselliğin önemi ne?

AYŞE ■ Burada önemli olan derneği kurmak değildir. Nitekim yedi kişinin bir araya gelmesiyle dernek kurulabilir. (Tabii normal koşullarda) Asıl önemli olan derneğe demokratik bir işleyiş kazandırmaktır. Demokrasinin sözcük anlamından da anlaşılacağı gibi bu da ancak geniş kitlelerin katılımıyla gerçekleşir. Katılmak, öğrenciler için demokratik bir hak olduğu gibi, onların toplumda demokrasiye işlerlik kazandırmak için uygulamakla sorumlu oldukları bir görevdir.

ALP ■ Ben, kuruluş aşamasında bizim okuldaki öğrencilerin ilgisine, katılımına değinmek istiyorum. Daha kuruluş aşamasında geniş bir tabanın bizi desteklemesi (ve denetlemesi) bürokratik sorunları daha kolay karşılayabilmemizi getirdi. Çalışmalarımız bundan sonra da bu bütünlük bağlamında sürmeli.

□ Okulunuzda katılım bu denli olmasaydı, siz yine başlatır mıydınız?

AYNUR ■ Hedeflediğimiz düzeyde katılımı sağlayamazsak -ki bunda yurt genelinde yaşanan yılgınlık verici örnekler etken olacaktır- boş bir adım atmış olacağımızı sanmıyorum. Çünkü yapılan vardığını duyurmalıdır, sınırlara karşı hakkını arayışbr. Ve örnek olacaktır.

IŞIL ■ Demeğin amacı kavrandıktan sonra bence katılım çok fazla olur. Madem sorun kendi sorunumuz ve biz buna çözüm getireceğiz.

□ Son olarak değinmek istediğiniz birşey var mı?

NEJAT ■ Umutla başladık işe. İzin verilmemesi, tümden yadsınması için bir gerekçe yok. Anayasal hakkımız olan öğrenci derneklerinin kurulması Türkiye'de demokrasiye giden yolda önemli bir adım olacak. Türkiye'de başvurmuş olan beşinci derneğiz. Diğer fakültelerde de bu girişimler somutlanırsa, talep artarsa yerleşmesi, vadık kazanması daha hızlı olacak. Kuşkusuz bu konuda öğrencilerin çabası yeterli değil. YÖK ve anayasanın bu konudaki çelişkisi ve uygulamanın nasıl olacağı yolunda barolardan yorum ve destek bekliyoruz. Başından da. Kimi siyasi parti panellerinde bu hak gündeme geliyor. Onların da desteği gerekli□

Kültür Merkezi mi, Kültür Engelleme Merkezi mi?

İzmir Atatürk Eğitim ve Gençlik Merkezi, Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı'na bağlı merkezlerden biri. Burası, gençlerin işlerinden ve okullarından kalan zamanlarını, daha üretken daha yararlı kılmak için çalışmalarını sürdürdükleri, daha doğrusu engellere karşın sürdürmeye çalıştıkları bir yer. Yöneticilere göre yalnızca "öğrenme ve beceri geliştirme" sözkonusu merkezde. Bu nedenle tüm yıl boyunca çalışanlar ürünlerini sergileyemiyor. Böyle bir tutum da, katılan üyelerin her yıl toplu gruplar halinde uzaklaşmalarına neden oluyor.

Son aylarda eklenen "keyfi" uygulamalar sonucunda çalışmak neredeyse olanaksız hale geldi. Uygulamaların Gençlik Merkezi yönetimini de aşıp, mülki amirlikten kaynaklandığı söyleniyor. Yeni bir kararla saat 17'den sonra çalışma yapmak yasaklandı. Oysa çoğu gencin ayırabildiği zamanlar, saat 17 sonrası.

Engellere bir örnek de, 17 Mayıs-10 Haziran tarihleri arasında açılan karikatür sergisi. Sergiyi 62 karikatürle gerçekleştirmeğe çabalayan 15 kadar çizer, yapıtlarını asacak pano bile bulamadılar. Salonun kapısı genellikle kilitli tutulduğundan sergi pek fazla izlenemedi.

Gençler kafalarında oluşan "kültür merkezi mi, kültür engelleme merkezi mi" sorusuna işleyişle yanıt getirilmesini istiyorlar.□

Peşin Ödemeyen Yurttan Atılır!

Yurtların boşalma zamanlarına rastlayan Haziran-Temmuz ayları beraberinde öğrencilere yeni sorunlar getirdi. YARIN İzmir bürosu bu bağlamda İzmir'deki üç yurdun (Zübeyde Hanım Kız Öğrenci Yurdu, İnciraltı Ö.Y. ve Bornova Ö.Y.) temsilcilerinden oluşan üç öğrenciyle görüştü. Temsilcilerin açıklamaları şöyle:

"Kredi Yurtlar Genel Müdürlüğünün belirlediği, Yurt İdare ve İşletme Yönetmeliği'nin 17.maddesine göre, 85-86 öğretim yılında yurtta kalmak isteyen yurt öğrencilerinin, Haziran, Temmuz, Ağustos, Eylül aylarını kapsayan 7200 TL yi, bu aylarda yurtta kalmadıkları halde vermeleri gerekmektedir.

İstenilen toplu parayı yatıramayan öğrencilerin yurtla ilişiği kesilecek ve müdürlerin de teker teker yaptıkları konuşmalarda belirtilikleri gibi gelecek öğretim yılında yurda alınmaları zorlaşacaktır. Bunun yanısıra okul harçlarının da haziran ayı içinde yatırılması zorunluluğu öğrencilere ikinci bir yük getirmektedir.

Bazı yurtlarda tümüyle "keyfi" denilebilecek uygulamalar da görülmektedir. Sözgelimi, Zübeyde Hanım Kız Öğrenci Yurdunda ek olarak ekim ücreti de peşin alınmaktadır. İlgili yönetmeliğin 12.maddesine göre, öğrenci izleriki aylara ait yurt ücretini 'isterse' peşin ödeyebilir.

Temsilciler, öğrenciler adına bu ücretlerin alınmamasını en azından taksitler halinde alınmasını istiyorlar□

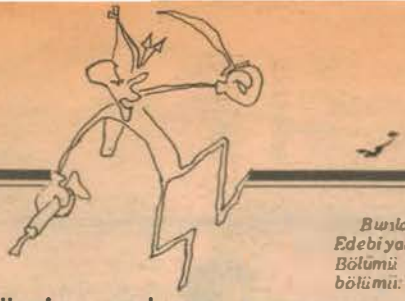

Çizgiler: NURHAN SERİN

ÜNİVERSİTELERDE "TÜRKLÜK"

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nden geçen (46) sayımızda söz etmiştik. Türk-İslam Felsefesi Kürsüsü başkanı Nihat Keklik'in son incileri'ni de bu sayımızda duyuralım...

● Sevgili çocuklar siz küçüksiniz, ekonomiyle, zammış, Amerikaymış boş verin, sizin uğraş alanınız değil, bırakın bunlanuğraşanlarvar

● Çocuklar dünyanın en haklı ve doğru yolu islamdır. Sizi bu yola katılmaya çağırıyorum.

● İslam sünge ve bayrağını çekinmeden kullanın.

● Unutmayın çocuklar dünya hala türkten korkuyor, bunu unutmamalıyız.

● Çocuklar bizim sınırlarımız çok genişti, koruyamadık. Belki bu topraklarımız bir gün gene bizim olacak

● Size kitap okumanızı söylemiştim.Bir arkadaşınız da utanmadan koltuğunun altına bir kitap sıkıştırmış. Düşünüyorum.. bilmem ne.. ne vurun. Bu kitaplar kötü kitaplardır. Bunlar felsefeyle alay ediyorlar.

***

Bunlar da Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü Türk Dili Sorularının bir bölümü:

● "Biz imparatorluklar kuran bir milletiz. Dilimizde arapça Farsça kelimeler yanında İngilizce Fransızca, Latince v.s. kelimeler de vardır. Ancak biz bu kelimeleri bin yıla yakın bin zamandan beri konuşa, konuşa türkçeleştirmiştik. O kelimeleri yazı dilimize de konuşma dilimize de yerleştirmiştik. "Kitap" akıl mesela gibi kelimeleri dağdaki çoban biliyor ve kullanıyordu. Çankayadaki cumhurbaşkanı da türkiye dışındaki türkler de...

(...)

Yunus türkçesinde ısı, sahip demekti. Şimdi biz sahipsiz çocuk yerine "ısızız veya ısız çocuk"mu diyelim. Usu her zaman akıl yerine nasıl koyabiliriz. Uslu çocukla akıllı çocuk aynı anlama mı geliyor? Her akıllı çocuk uslu olabilir ama her uslu çocuk akıllı mıdır. Tımarhanelik delilerin bile uslu uslu otuduğunu çok görmüşüzdür. ama onlann akıllanmalan için tımarhanenin yolunu tutmuşuzdur.

Soru: metni noktalama ve imla bakımından doğru bir şekilde yazınız. (Alıntı Yavuz Bülent Bakiler' in Üsküpten Kosova'ya adlı kitabından)

A.Ü. TIP FÜKÜLTESİ'NDE BAŞARI ORANI "MÜTHİŞ" ARTTI

YÖK. başkanı üniversitelerde başan oranının artığını söylüyor. Yaklaşık 40 bin öğrencinin, bu yıl sonuna kadaratılmasının beklendiği ülkemizde oldukça üğünç ve o kadar da ciddiyetten uzak bir söz. "Başan oranının artmasına" yönelik en "garip" olaylardan biri de herhalde bu yıl AÜ Tıp Fakültesinde yaşanmakta

Son dört yıl içerisinde not sisteminin beş kez değiştirildiği fakültede en son değişiklik bu öğretim yılının bitmesi'ne bir ay kala yaşandı. Yeni sisteme göre vizelerden yüzde 40'ın altında alınan her notun yüzde 40'a farkı vize toplammdan düşülecek, smavlarda 4 yanlış 1 doğruyu götürecekti. Böylece afır altında not alma "hakkına da" sahipsiniz. Ayrıca "komite" sistemine geçildi. Buna göre finalde tüm dersler birlikte hesaplanacaktı. Örneğin; 1. sınıfta yedi dersten beşi tek, diğer ikisi de tek sınav halinde yapılıyor. Hepsi birlikte hesaplanıyor ve kalmanız tüm derslerden birden kahyorsunuz

Ancak sonuçta "umduklarının" da üstünde öğrenci kalınca bu sistemin 1. dönem için uygulanmayacağı açıklandı. Buna rağmen 1. sınıftan 67, 2.sınıftan 43, 3.sınıftansa 70 kişi toplam 180 kişi "vizesiz" olarak sınıfta kaldı. Tabii bunun bir de finaller sonrası var...

A.Ü. Tıp Fakültesinde öğrenciler iyi bir doktor olabilmek için değil sınıf geçebilmek için çalışmaya zorlanmaktalar. Amaçlanan buysa gerçekten başanyorlar. YÖK başkanı istediği kadar "üniversitelerimizde başan oranı, yükseliyor!.." desin.□

CEZAEVİ GÖRÜLMÜŞTÜR MÜDÜRLÜĞÜ

"...BASIN TARAFINDAN ESGEÇİLMEKTE"

Size her üç kişiden birisinin, dostunun ve akrabasının da içinde olduğu "içerlerden" birinden sözedeceğim. Burası ismiyle de özel olan Çanakkale cezaevi. Sizin de bildiğiniz gibi burası en iyi "içerlerden" biri olarak görülüyor. Burada son olarak hakanlık emridir denilerek, benzer cezaevleri ile yazışmak yasaklandı, ailelerle yazışmalara da kağıt sınırlaması getirildi. Dışardan gelenlerin getirdikleri kitap ve benzeri her türlü yayın alınmamaya başlandı. Yaşam ve beslenme konulan ise sayfalar dolusu yazılara konu olacak nitelikte. Bir de iki üç yıldır bir toplu isyan ve işkence davası sürüyor. Önceleri basında çıkmasına karşın uzun süredir (malum önemli haberlerin olmasından dolayı) basın tarafından es geçilmekte.■

● a.şendil
çanakkale cezaevi

ABDULLAH ORHAN

"GİDEN BAHARDAN, GELEN YAZDAN SÖZETMEK VARKEN..."

"Merhaba

Sizlere yazmayalı yaklaşık bir yıl gibi bir zaman oluyor. Burada bizim açımızdan iyi yönde bir değişim oldu diyemem. Sizlere ilk yazdığım sıralarda "tek tip" elbise giymiyordum. O zamanlar bu konumumuz dolayısıyla çeşitli ihtiyaçlarımızdan mahrum bırakılıyorduk; cezası biten insanlar salıverilmiyor, ailelerle görüştürülmüyor, havamızdan, yememizden içmemizden akıl almaz kısıtlamalar yapılıyordu. Hakkımızı aradığımızda ise "tek tip" elbise giymeniz öneriliyordu. Yeterli besin alınamadığı için vücudumuz tam olarak işlevini göremiyor, romatizmalar, mide hastalıkları ve hemoroid türünden hastalıklara yakalanıyorduk. Bu koşullar şimdi de sürüyor. Tahliye olamayanlar arasında ben de varım. Aradan geçen süre içinde arkadaşlarla bir değerlendirme yapıp 'tek tip' elbise giymeye karar verdik.

Yeni konumumuz dolayısıyla bir takım haklarımız geri verildi. (...) ancak hala tahliye olamıyoruz. Zaten buraya geldik geleli tahliye veremedik.(...) Elbise giyeli yaklaşık yedi ay olmasına karşın cezası bitenler hala buradayız. Ve ben de ondokuz aydır buradayım. Burada fazladan yatıyorum.

Bir de yemek sorunumuz var ki bu sorunu dile getirmekten bıktık usandık. Adalet bakanlığına bir çok kez dilekçe ile başvurmamıza karşın bir sonuç alamadık. Bu konuda idarenin de yapabileceği bir şey yok.

(...)

Size mektup yazmaya başlayınca hep bu sorunlar kafamı dolduruyor. Hiç de hayal edip de iyi şeyler yazmak gelmiyor içimden. Giden bahardan, gelen yazdan sözetmek varken, yeni yeni kitaplardan konuşmak varken illa da bu sorunlar yığını seriyorum gözlerinin önüne

(...)

Şimdilik kaydıyla hoşçakalın."■

● mehmet öz
özel tip kapalı cezaevi
C/2 kğs. bartın

• fotograflar : edison de castro maciel

ÜÇ DAKİKALIK PROPAGANDA

1 SANTİAGO-ŞİLİ/Saat 13:00. *Önceden kararlaştırılan bir sokak köşesinde bir grup gazeteci ve fotografçı, birbiriyle ilgisiz gibi toplanıyor. "Yeraltı" basını da orda. Ağızdanağıza yayma yöntemiyle, ordunun "savaş divanına" karşı bir gösteri yapılacağı duyurulmuş durumda.*

2 SAVAŞ DİVANI, *"muhtemel sol teröristleri" ölüme mahkum eden bir çeşit askeri mahkeme. Beş kişi yargılanmak üzere ve bunlardan üçü için askeri savcı ölüm cezası istiyor. Ölüm cezası, verildikten 24 saat sonra yerine getiriliyor.*

3 SAAT 13:05, *bir grup kadın -sözkonusu kişilerin yakınları mı?- beliriyor. Birkaç rulo afişi, kaldırımda açıyorlar, zamklayıp duvara yapıştırıveriyorlar. Anında yok oluyorlar. Afişlerde, "Şililer, kurtarın bu insanları!" ve "Canları söz konusu, kurtarın!" yazıyor.*

4 FOTOGRAFÇILAR *derhal kameralarını doğrultup peşpeşe resim çekiyorlar. Az ilerde iki trafik polisi, bir kez olsun başlarını bile çevirmeden trafiği yönetiyorlar. Şili'de polisler, birbirlerinin iş sahalarına kesinlikle girmezler.*

5 13:08, *askeri polis jiplerle geliyor; ellerinde otomatik silâhlar var. Ama daha önce, saçlarına ak düşmüş yaşlı bir kadın afişlerin çoğunu yırttı bile. Pinochet yanlısı ve "yurtsever" bir vatandaş. (Böyleleri halâ var!) Askeri polis, kimseyi yakalayamadan gidiyor. Afişler yırtık ve kıvrık olarak yerde yatıyor. Yoldan geçenler, durulayıp ne yazdığını okumaya çalışıyorlar.*

6 KAÇ KİŞİ *gördü bu gösteriyi? On? On iki? Ya da on beş? Bunun için kadınlar özgürlüklerini tehlikeye attılar. Değer miydi? Şili'lere göre bir kişi için bile değer..* □

Dünya Barış Konseyi'nin Çağrısı

Dünya Barış Konseyi geçtiğimiz ay yayınladığı bir bildiride, egemenliği ABD'nin eylemleri yüzünden tehlikede bulunan Nikaragua ile dayanışma hareketine hız verilmesini istedi. Bilindiği gibi ABD, Nikaragua'ya karşı ilan edilmemiş savaş yürütüyor ve bu ülkeye ticarı ambargo uyguluyor.□

Aruba Adasında Bir Dolara Rafineri Satışı

Aruba adası son günlerde birdenbire ajans haberlerinde sıkça yer almaya başladı. 190 km karelik yüzölçümü ile Aruba, Karaibler'deki en küçük adalardan birisi ve Hollanda antillerinin bir parçası. 70 bin nüfusu var.

Adanın birdenbire gündeme gelmesinin nedeni, adanın tek ekonomik etkinliği olan petrol rafinerisi, uluslararası Exxon şirketi tarafından kapatılıyor. Rafinerinin, adanın tek ekonomik etkinliği olarak ada nüfusunun yüzde 40'ının geçim kaynağı olmasının yanısıra adadaki diğer tüm etkinlikler de rafineriye bağlı. 60 yıl önce kurulan rafineri şimdiye değin turizm de dahil olmak üzere diğer ekonomik etkinliklerin gelişimini durdurmuş.

Exxon adaya ucuz iş gücünü sömürerek bölgenin en büyük hidrokarbon monopolünü oluşturmak üzere gelmişti. O yıllarda bu gün olduğu gibi, adada emeğe ödenen para Venezuella'dakinin kat kat altındaydı. Exxon'un 60 yılda elde ettiği kârı düşünmek olanaksız. Buna karşın ada yoksulluktan, eğitimsizlikten, azgelişmişlikten kurtulamadı. Exxon şimdi petrol fiyatlarında kar etme, teknolojik sorunlar gibi daha bir çok kar getirici nedenlerden dolayı adadaki rafineriyi kapatıyor. Başka bir önerisi ise inanılmaz gibi görünse de rafineriyi Aruba'ya bir dolar karşılığı satmak. Böylece rafinerinin oldukça yüksek olan işletme giderlerinden kurtulacak ve rafinerinin ürettiği petrolü satın alacak, pazarlayacak ve kârını sürdürmüş olacak. Rafineriyi satmamasının nedeni ise: ABD kanunlarına göre bu tür özel mülkiyetlerin hibe edilmesi yasak.□

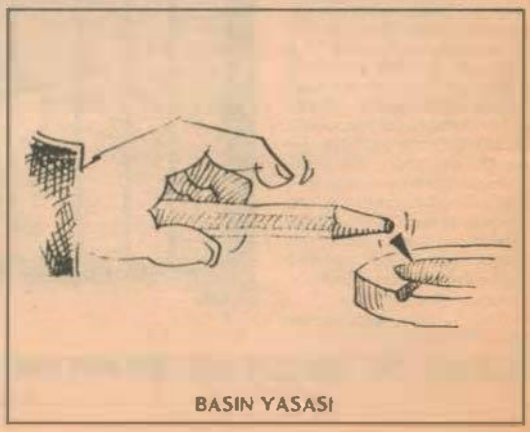

BASIN YASASI

Fotoğraf: SERAP BALCI

"Evlerimizi Yıkıyorlar"

İkinci boğaz köprüsünün yapımı nedeniyle Çevre Yolunun yapımı için Rumeli Hisarüstü'ndeki gecekondular yıkılıyor.

20 yıldır bu mahallede oturan gecekondu halkı olayı şöyle anlatıyor:

"Bu evleri 1965'te dişimizden, tırnağımızdan artırdığımız paralarla yaptık. 20 yıldır elektrik, su paralarını yatırdık, vergilerimizi ödedik. Buna rağmen tapumuz olmadığı için evlerimizi yıkıp başka yer göstermiyorlar. Tapu tahsis belgesi alabilmek için Yeminli Teknik Büroya hane başına 17.000.- (on yedi bin) TL. ödedik. Ama birşey alamadık. Cumhurbaşkanına, başbakana, belediye başkanına, İmar ve İskan Bakanlığına dilekçe verdik. Henüz bir sonuç alamadık. Sanyer Belediye Başkanlığı'ndan kovalandık. Afganlılara yer verilirken, Araplara toprakların satılırken niye bize yeni bir yer verilmiyor"

"Bundan sonra ne olacak?" Mahallehalkından biri,bu soruyu şöyle yanıtlıyor: "Evlerimizi terketmeyeceğiz."

Ne villamız vardır, ne apartman
Evler damgalandı kalmadı zaman
Böyle gider ise halimiz duman
Nasıl anlatayım Hisarüstü'nü

Dursun Çapraz

GENÇLİK YILINDA SİYASAL SUÇLUMUZ GENÇLİĞİN KENDİSİDİR

Biz yargılanan ve mahkum olanlardan öte Türkiye'de siyasi suçlu olduğunu ve bunların peşin yargılamalarla elinin kolunun bağlandığını söylüyoruz.

Gençliksiz bir 'gençlik yılı' düzenlerken gençliğe BARIŞ'ı bile çok gören, gençliğin yalnızca cinsel ve manevi sorunlar olabileceğini bunların dışında ekonomik, demokratik, ve kültürel sorunlarının olabileceğini yadsıyan, 1940'ların 1950'lerin bahanını, yani kendi gençliklerini bir daha anımsamaya çalışanlar, 1980 öncesi siyasal-toplumsal ortamda kendilerinin hiç suçu yokmuş gibi, gençliği siyasal suçlu ilan etmişler. Onu toplumsal yargılamayla kendi başına bırakmışlar, her türlü etkinliğini ortadan kaldırmışlardır. Kahvede kumar oynayan bir genç normaldir, ama sakın konuşuyor, tartışıyor olmasın, maçlara giderek deşarj olan bir gençlik normaldir, ama sakın kırlara, sinemaya pastaneye gitmesin amaçları başkadır.

Gençlik yılında bir numaralı siyasal suçlumuz yine gençliğin kendisidir.

Dilin siyasal bir işlevi olmamasına karşın insanlar arasında anlaşmayı sağlayan bir araç olduğu için belidi çevrelerce siyasal amaçlı olarak kullanılacağı kesindir. Bu siyasal kullanım yığınların bu sisteme katılmalarını sağlayan eski düşünüş biçimlerinin korunmasını sağlamlaştırmayı amaçlamaktadır. Bu yüzden genel olarak eğitim özel olarak da dil ikinci siyasal suçlulardır. Bir üçüncü siyasal suçlumuz da yalnız mahkum olarak kalmıyor idam hükmünü bekliyor. Bu gün eldeki istatistiklere göre yüzbini içerde olup ölüm saatini bekleyen suçlu KİTAP'tır. Dışarda elini-kolunu sallayıp dolaşmasına rağmen okuyanın elinde bulunurca birden yasak oluveren azılı bir suçludur kitap.

Her halde geriye sadece 'yıl' kalıyor.

● ferda ilter

Orwell'in Kehaneti Gerçekleşiyor!

George Orwell'i tanımayanımız hemen hemen yoktur. "1984" romanıyla geleceğin toplum düzenine ilişkin bazı kehanetlerde bulunan ve büyük tartışmalara yolaçan Orwell'i.

Geçen yıl, "1984" bizde de çok okunmuş ve Orwell'in kitabında geçen, çağımızın baskıcı, bireyi ezici, özgürlüklerin yok edildiği, totaliter toplumunun hangisi olduğu üzerine uzun uzadıya tartışmalar yapılmıştı. Ancak, yıl sonu geldiğinde bile henüz bir "kararo" varılamamıştı.

Şimdi yıl 1985 ve Orwell'in kehaneti artık hiçbir şüpheye yer bırakmayacak şekilde gerçekleşiyor. ANAP'ın hazırlayıp, meclise sunduğu ve kabul ettirdiği "Polis Vazife ve Selahiyetleri Kanun Tasarısı" ile, Orwell'in kehanetleri öngörüldüğünden onyıllar sonra gerçek oluyor.

1984'ün gerçekleştiği ülkenin vatandaşı olmak bizi tarifsiz mutluluğa boğarken, tek üzüntümüz her işte olduğu gibi bu işte de geç kalmış olmamız. 1 yıl gecikmiş olmanın burukluğunu yaşarken, şu sözü de anımsamadan edemiyoruz: Kime niyet, kime kısmet.. □

● kadir ender

Sayın Doktorlar,
Eczacılar, Ecza Deposu Yöneticileri ile
Sayın Halkımıza Duyuru:

TC Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ruhsatına sahip

Novalgin®
(ağrı kesici)

bütün ticari şekilleri
tamla, süpozituar) piyase
Bundan böyle d
Novalgin, 60 yılı aş
100'den çok ülkede sat
ovalgin (tablet ve damlas
her eczanede raha

Hoe
Türk-Hoechs

Yasaklanan İlaç Piyasada Satılıyor!

SSYB tarafından Novaljin ampul preparatlarının tehlikeli ve hatta öldürücü yan etkileri olduğu için yasaklanması kararından ilaç tekelleri rahatsız oldu. Hoechst firması 11 Haziran tarihli Cumhuriyet gazetesi'ne kararı tanımadığını anlatan çeyrek sayfalık bir ilan verdi. Hoechst'in ilanı birkaç gün önce gazetede çıkan SSYB'nın yasak kararının kapladığı yerin yaklaşık üç katını işgal ediyor. İlan aynen şöyle:

"Sayın Doktorlar, eczacılar, ecza deposu yöneticileri ile sayın halkımıza duyuru:

TC Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı ruhsatına sahip Novaljin (ağrı kesici) bütün ticari şekilleriyle (tablet, ampul, damla, süpozituar) piyasada bol miktarda mevcuttur. BUNDAN BÖYLE DE MEVCUT OLACAKTIR. Novaljin, 60 yılı aşkın süredir, 100'den çok ülkede satılmaktadır. Almanya'da Novaljin (tablet ve damla reçetesiz olmak üzere) her eczanede rahatlıkla bulunabilir.

Hoechst"

Avrupa Konseyi'nin, İnsan Hakları Komisyonu'nun vd. kuralları çınlasın. Bakanlık bir ilacı öldürücü yan etkileri olduğu ve ölümlere yol açtığı için yasaklıyor ve ilaç firması bu kararı karşı tam çeyrek sayfa gazete ilanı verip, "ilacımız piyasada bol miktarda mevcuttur. Bundan böyle de mevcut olacaktır(!) " diyor. Özgürlüğün bundan genişi düşünülebilir mi? Hiç bir devletin yasalarında 'ilaç tekellerinin üretiği ilaçlar etkisiz de olsa, ağır yan etkileri de olsa, hatta yüzlerce/binlerce insanın ölümüne de yol açsa, tekellerin kar yapmaları bu gibi gerekçelerle engellenemez' diye bir madde yoktur. Ülkemiz de bunun dışında değildir, ama her nasılsa Bakanlık bir ilacı yasakladığında, tekellerin gazete sayfalarında küstahça meydan okumaya, fırça atmaya da hakları vardır.

İnsanlığın daha bir süre, yok etmek için savaşacağı bir zihniyet devlet iktidarının böyle eline geçirirse; demokratik kitle örgütleri, partiler, işçi sendikaları önderleri ve üyeleri idam isteğiyle yargılanır, yeni yasa tasarılarıyla polisin yetkileri artırılıp bütün halk gözaltına alınmak istenir, öte yandan egemen sınıf ve kesimlerin kar oranlarını yükseltmek ve ele geçirdikleri ekonomik egemenliği bir avuç girişimci olarak sürdürmek için her çeşit yöntemi kullanma özgürlüğü tanınır.

Ancak süreç içinde hekimlerin, eczacıların, özellikle tıp ve eczacılık öğrencilerinin vd. ve 'sayın halkımızın' insiyatifini kullanarak olayın üstüne gitmesi ve ancak bu ilaç sorununda halkın çıkarlarına uygun çözüm getirebilir.□

● mustafa çetin

ODTÜ İşçileri: "1982'den beri zam alamıyoruz.

Bizler ODTÜ'de çalışan işçiler, şimdiki devlet politikasına uygun olarak okul yönetimince mağdur bırakıldık. Diinyanın hiçbir yerinde eşine rastlanmayacak bir şekilde, her türlü haklarımız kısıtlandı, zorla devlet memuru statüsüne geçirildik. Sabahtan akşama kadar fizik gücü ve kol emeği sarfeden kişi nasıl olur da memur sayılır. Ayrıca düşünün bir kere, bizler 1982 yılından beri tek kuruş zam alamadık ve bunlar karşısında da yapabileceğimiz hiçbir şey yok. Bütün bunlar da yetmiyormuş gibi 6 aylık birikmiş mesai paralarımız da ödenmedi. Şimdi, bizleri bu duruma getiren yöneticilere sormak istiyoruz, şayet bu kötü koşullardan dolayı bizler herhangi bir kanunsuz olaya karışırsak, çocuklarımız evde yiyecek bulamazsa, bunların sorumlusu kim olacak? □

● ODTÜ'den bir grup işçi

MUAMMER BOZKURT

YARIN OKUMAK SUÇ MU?

Yasal sınırlar içinde çıkan bir dergiyi okumak elbette suç değil. Bunu pek çoğumuz gibi yetkili konumdaki tüm sorumlular da bilirler. Ancak son günlerde bize gelen mektuplardan anlaşıldığı kadarıyla bilinenler unutulmuş ya da bilinmezlikten geliniyor.

Dergimizi Adapazarında yaygınlaştırmaya çalışan bir okurumuz özellikle Hak Yol Vakfında toplandıklarını söylenen bazı kişiler tarafından zincirli sopalarla saldırıya uğradı. İTÜ Mühendislik Fakültesi öğrencisi olan okurumuz dergimizi okulda yaygınlaştırmaya çalışmasının, SODEP'in Gençlik paneline kalabalık bir grupla katılmalarının ve ramazan başlarında okullarda öğrenciler üzerinde başlatılan psikolojik baskıların yanısıra tehditlere de aldırmamasının bazı kişilerin hoşuna gitmediğini belirtiyor. "Sınıflarda yazı yazılmaya başlandı. Bazı arkadaşlarda birlikte yazdan sildik. Çevremdeki arkadaşları benden uzaklaştırmaya çalıştılar. 12 Eylül öncesi yaptıkları gibi fiziksel güç uygulamayla tehdit ettiler. En son öğrenci derneği için başvurmamız onları iyice tedirgin etmiş olmalı ki kapıma bomba süsü verilmiş paket bıraktılar. Son olarak 28 Mayıs gecesi arkadaşlarımdan dersi çalışmaktan dönerken eve gideceğim sırada birisi bana seslendi. Ne olduğumu anlayamadan yana döndüm. Kafama gelmesi istenen zincirli sopa boynuma gelmişti."

Diğer mektup İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi öğrencisi bir okurumuzdan geliyor. Okulunun ara tatili sırasında Antakya'ya gitmek üzere otobüse binen okurumuz Ankara'ya yaklaştıkları sırada yapılan bir kimlik kontrolü sırasında gelişen olayları aktarıyor. "O ana kadar bir kaç kez arandığım için yine kimliğimi çıkardım. Ancak polis kimliğimle ilgilenmedi ve bir el çantamı olup olmadığını sordu. El çantamdan Yarın dergisini çıkardı ve komisere verdi. Dergiyi inceleyen komiser yüksek sesle *"bu kiminse hemen aşağıya insin"* dedi. Otobüsteki herkes şaşırmıştı. Bana derginin yasal olmadığını söyledi ve yasal olduğunu belirttiğimde bir tokat atarak *neyin yasal neyin yasal olmadığını ben daha iyi bilirim'* dedi. Daha sonra valizimi aradılar ve bu arada cebimden çıkan besap makinesini haberleşme aracı olup olmadığını anlamak için söktüler. Kimliğimi istediler ve dosyamı Antakya'dan sordular. Bu sırada otobüsten inen yaşlı bir bayan *"Bu çocuğun öğrenci olması suç mu? Öğrencilere ve gençlere böyle kötü davranıyor ve sonra onlardan ülkeye yardım etmesini istiyorsunuz"* diyerek çıkıştı. Dosyamda bir şey çıkmamasına son derece sinirlenen komiser kimliğimi yüzüme fırlatarak *"...eğer bir daha bunun gibi içinde demokrasi hem de büyük harflerle demokrasi yazılı bir yayın okursan sürünürsün"* dedi.

Bu iki olay demokrat insanlara yapılanların yalnızca bize yansıyan kısa bir bölümü. Bu olaylar elbette ki insanları Yarın okumaktan ya da demokratikleşme yolunda görev ve sorumluluklarını yerine getirmekten alıkoyamayacaktır. Ancak bu güne kadar terör eylemlerinin soldan, demokratik güçlerden kaynaklandığını ileri sürenler artık kafalarını bu yana da çevirmeliler. Polis yetki yasasının meclisteki tüm muhalefete karşın 'birlik ve beraberlik ruhu içinde geçirildiği" bu günlerde hepimiz kafalarımızı bu taraflara çevirmeliyiz.

Yukarıdaki olay da dergiye mektupla iletilmiştir, ilgilenenler için belirtilir.

• yarın

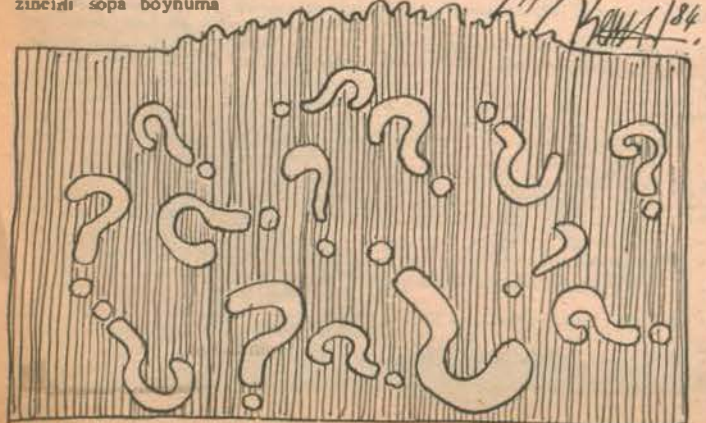

KEMAL URGENÇ

TOPLUMSAL SORUMLULUK ADINA ÇAĞRI

Tıp/Sağlık alanında karşılaşılan sorunlar ihtiyacı olan herkesin ihtiyacı olduğu zaman, gereken miktarda sağlık hizmetinden yararlanamaması, buna yönelik kurumlaşmanın olmaması, öncelikle ise halkın en acil sağlık sorunlarına gerçekten eşitlik anlayışıyla yaklaşılmaması biçiminde toplumsal boyutlardadır. Türkiye'de sorumluluğu resmi olarak üstlenmiş kişi ve kurumlar tarafından da sorun böyle dile getirilmektedir. Herkese eşit ve etkin, çağdaş anlamda sağlık hizmetini bilimsel gelişmelere ve ülke koşullarına uygun olarak sunmanın "amaç olduğu" belirtilerek, sağlık hizmetlerinin sosyalizasyonu, formülasyonu yapılmış ve bu 224 sayı ile kanunlaştırılmıştır. Böylece 1961 yılına kadar olan kargaşalığın giderilmesi "amaçlanmasına" rağmen sosyalizasyon 1981 yılına kadar ancak sınırlı bazı bölgelerde uygulanabilmiş, bu yıldan başlayarak 'Mecburi Hizmet' uygulaması ile yaygınlaştırılmıştır. Şu anda Türkiye'deki uygulamanın-bazı maddeleri değiştirilmiş olsa bile - 224 sayılı yasanın getirdiği örgütlenme olduğu söylenebilir. Dolayısıyla 224 sayılı yasanın ve uygulamasının, O'nu yaratan koşulların sağlıklı değerlendirilmesi, herkesin eşit ve etkin sağlık hizmetinden yararlanmasının gerçekten istenip istenmediğinin ötesinde, neyin amaçlanmış olabileceğinin anlaşılmasında çok önemlidir. Ayrıca bu modelde, temel kurum olan sağlık ocağının ilk ve enönemli görevi olarak gösterilen koruyucu hekimliğin Tıp/Sağlık geneli içinde ne olduğunun, hangi koşullarda uygulanabilir olduğunun, ve hangi toplumsal formasyonun misyonu olabileceğinin araştırılması da gene bu açıdan önem taşır. Çünkü 1981 yılından beri yaygın olarak uygulanan sosyalizasyonun şu ana kadar pek çok sorunu çözmede başarılı olamadığı, hatta mevcut sorunları katmerleştirdiği bir gerçektir. Ve bu gerçeği ilk önce ve en çok-tam olarak bura ya bağlamasalar bile-sağlık hizmetine ihtiyacı olan halk kitleleri sonra sorumluluğu duyan hekimler yaşamaktadır. Halkın en acil sağlık sorunlarının tespiti, bunlara gerçek eşitlik anlayışı ile çözücü yaklaşım, bunun kurumlaşması çalışmaları, neye karşı, ne için nasıl bir sağlık anlayışı sorunlarının üzerine gitmek gerekmektedir.

Bu nedenle tıp/sağlık ve sorunları üzerinde düşünülmesi, yaratıcı emekle derinleşen/aktarılıp yaygınlaşarak kalıcı kılınan tezlemelerin

yapılması bir zorunluluktur. Bu çalışmalar, sorunların diğer toplumsal sorunlarla bağlantılarının gösterilmesini, alternatif çözümlerin bulunmasını, bunların yaşama geçirilme koşulları için mücadele edilmesini de kapsamalıdır. Kendi koşullarında çağına sorumlu yaklaşım bunu gerektirir. Mevcut olanı bu mantıkla reddederek gerçekleşen tekil tepkiler elbette daha genele olgunlaşacaktır. Bu anlamda tıp/sağlık alanındaki sorunları, bağlantılarını gözeterek, toplumsal boyutlarda daha iyisi adına, çözmeyene/çözemeyene karşı çözmek doğrultusunda çalışma, iyi niyetli yaratıcı işbirliklerinin zeminidir. Aslında böylesi çalışmaların, mevcut hekimlik meslek kuruluşları tarafından ayrıca desteklenmesi, ötesinde ön ayak olunması da gerekir. Bu doğrultuda mesleki örgütler içerisinde bu kurumlar -eğer değillerse- daha sorumlu davranmaya zorlanmalıdır. Bütün çabalara karşın sonuç alınamazsa bile, böylesi bir süreç kendine taraftar bulacak ve mevcut olanın dışında daha sorumlu bir oluşumu beraberinde getirecektir. Bu ise o zaman ayrılığı mutlaklaştırmak anlamına gelmeyecektir.

Türkiye'de kendi koşullarında bu sorumluluğu duyanların olduğuna inanıyoruz. Görüşler ne kadar çizgisel farklılıklar taşısa da koşulları daha iyisi için değiştirmekten yana olanlar, daima ortak noktalar bulabilirler. Süreç içinde bu noktaların daha nitelikli bir doğrultuda geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu çabalar etkililiğin ilk ve en önemli şartıdır. Bu amaçla konunun doğrudan içinde olmaları anlamında çağdaş sorumluluğu duyan hekimleri, tıp/sağlık bilgisinin, hekimlik mesleğinin olumsuzlanarak, amatörce kullanılması gerektiği inancıyla, sorumlu ilgilenenleri böyle bir sürece katkıda bulunmaya çağırıyoruz. Amaç yaratıcı emekle daha ileri olanı ortaya koymaktır. Bu süreç biç kimsenin ya da grubun tekelinde görülmemelidir. Koşullar er ya da geç bu süreci olgunlaştıracak ve onu sürükleyip, çekip çevirecek kafalar yaratacaktır.

•Doktor İlker Belek
PK 40 Sinop

İFSAK'DA AYIN FOTOĞRAFI

• İFSAK'ın her ay üyeleri arasında düzenlediği Ayın Fotoğrafı Yarışması'nda Siyahbeyaz ve renkli baskı dalında Sedat Tosunoğlu'nun yapıtı "Ayın Fotoğrafı" seçildi. Orhan Kamalioğlu ve Basri Arı'nın birer yapıtı ikinciliğe, yine Orhan Kamalioğlu'nun bir yapıtı da üçüncülüğe değer bulundu. Aynca, Barboros Altındiş'in 2, Basri Arı, Muzaffer Sitlioğlu ve Alberto Modiano'nun birer yapıtları da sergilenmeye değer bulundu.

Saydam dalında ise, Barboros Altındiş'in saydamı "ayın saydamı" seçilirken, Metin Tutkal ikinciliği, Aramis Kalay üçüncüğü kazandılar. Aramis Kalay, Orhan Karaal'oğlu ve Uluç Özgüven'in birer saydamları gösterime girmeye değer bulundular.□

İFSAK 4. İSTANBUL ULUSLARARASI FOTOĞRAF YARIŞMASI

• *İki yılda bir yinelenen ve daha önce üç kez gerçekleştirilen, İFSAK, İstanbul Uluslararası Fotoğraf Yarışması'nın Dördüncüsü bu yıl yapılacak.*

İstanbul Valiliği'nin düzenlediği Milli Egemenlik Haftası İstanbul İl Kutlama Programı içinde olan yarışmaya katılım 8 Ekim 1985 günü bitecek.

Serbest konulu yarışma; siyahbeyaz baskı, renkli baskı ve saydam olmak üzere üç ayrı bölümden oluşuyor. Bir kişi herbölümde dörder yapıtla yer alabiliyor.

Yarışmada; İFSAK, FIAP ve kamu kuruluşlarının ödülleri dağıtılacak.□

4. ULUSLARARASI FOTOĞRAF YARIŞMASI ÖDÜLLERİ

• *İFSAK'ın düzenlediği 4. İstanbul Uluslararası Fotoğraf Yarışması'nda verilecek ödüller belli oldu*

Yarışmaya Kültür ve Turizm Bakanlığı üç plaket ödülü ile, İstanbul Valiliği Gençlik Ödülleri ile ve İstanbul Büyük Şehir Belediye Başkanlığı Manzara konusunda üç ödül ile katılırken, Fotoğrafik Tanıtım Laboratuarı En iyi enstantane fotoğraflarını ödüllendirecek.

Fotoğraf Sanatı Uluslararası Federasyonu (FIAP) yarışmayı madalya ve mansiyonları ile destekliyor.

İFSAK ise; Deneysel, Hareket, Çıplak, Foto-Jurnalizm konularında 12 ayrı ödül koyarken, Sevgi, Duygusallık konularında "Baha Gelenbeni Ödülü" veriliyor.

Yarışmada ayrıca UNESCO Türkiye Milli Komisyonu'nun ödülü var.

4. İstanbul Uluslararası Fotoğraf Yarışması'na katılım 8. Ekim 1985 günü bitiyor.□

MUĞLA BELEDİYESİ FOTOĞRAFÇILARI KONUK EDİYOR

• *Muğla Belediyesi "2.Muğla Kültür-Sanat ve Turizm Festivali" bünyesinde "YAŞAYAN MUĞLA" başlıklı bir fotoğraf yarışması düzenledi.*

Siyahbeyaz baskı ve Saydam dallarındadüzenlenen yarışmaya son katılım 6 Eylül 1985 olarak belirlendi.

Muğla Belediyesi; İFSAK ve AFSAD üyesi fotoğrafçıların yazılı belge getirmeleri koşuluyla, Muğla'da konaklamalarını bedelsiz karşılayacak.□

AFSADLILARIN YURT DIŞI BAŞARILARI

• İspanya'nın Reus kentinde düzen enen "Çağının Tanığı Fotoğrafçı" konulu fotoğraf yarışmasında AFSAD üyesi *Çerkez Karadağ*'ın bir siyah beyaz yapıtı sergilenmeye değer bulundu. AFSAD üyesi *Ali Rıza Ahalin*'in 5 adet siyah beyaz fotoğraftan oluşan portfoliosu" Ameteur photografie" dergisinin Nisan 1985 sayısında yayınlandı. Yine Romanya'da düzenlenen serbest konulu fotoğraf yarışmasında *Rıza Aral*'ın bir adet saydamı gösteriye alındı.

Gülümser İşçelebi

AFSAD'DA AYIN FOTOĞRAFI

İLHANİLHAN KİTABEVİ

TÜRKÇE

İNGİLİZCE-FRANSIZCA-ALMANCA

•

DİL-SÖZLÜK

TOPLUMSAL BİLİMLER

EDEBİYAT

•

Bayındır Sokak 27/A Yenişehir Ankara

Telefon 33 14 22

"Kurşun Ata Ata Biter" Filme Alınıyor...

İstanbul (TİA) Tank Dursun K'nın geçen yıl Orhan Kemal Roman Armağanı'nı kazanan kitabı "Kurşun Ata Ata Biter" romanı filme uyarlanıyor. Yönetmenliğini Focus Film'den Ümit Elçi'nin üstlendiği film, kaçakçılığı tek uğraş halinde sürdüren Antakya yöresi insanlarının dramını işliyor.□

'Gençlik Çizerleri' Karikatür Sergisi

İzmir Resim ve Heykel Galerisi'nde, 16-30 Haziran tarihleri arasında 'Gençlik Çizgileri' isimli bir karikatür sergisi açıldı. Çizerlerden İbrahim Uslu, Tan Cemal Genç, Cem Koç ve Kirişat Kocal, sergiye 28 çizerin 150 dolayındaki karikatüde katılmasının önemine değinerek, bu tür kanna sergileri İzmir'deki daha geniş demokrat çizer kitlesiyle sürekli hale getirmeyi hedeflediklerini söylediler.

Karikatürcüler Derneği'nin şubesi olarak tüzel kişilik kazandıklannda, daha etkin ve daha rahat faaliyet olanağı bulacaklannı, aynca resmi organizasyonlara da başvurabileceklerini belirttiler.□

BİLİM ve SANAT

TEMMUZ (55) SAYISI ÇIKTI

Mikroplar Büyük Biradere Karşı

• MİKROLAR BÜYÜK BİRADERE KARŞI / Aydın Özcan • SANAYİDE ROBOTLAŞMANIN OLASI ETKİLERİ / Serdar Sayan • BİLGİSAYARLAR VE EĞİTİM / Gürel Tüzün • MİKRO BİLGİSAYARLAR DÜNYASINDA ÇOCUK: TOPLUMSAL İLİŞKİLERDEN KOPUŞ MU? / Ali Gitmez • BİLGİSAYAR PAZARINDA / Mustafa Yaşacan • İNSAN VE BİLGİSAYARDA VERİ İŞLEME / Victor Tyukhtin • DİL VE BİLGİSAYAR / Hüseyin Kılıç

★

• FARUK EREM'LE "TEMEL HAK VE HÜRRİYETLER ÜZERİNE" SÖYLEŞİ / Nevzat Helvacı • HALUK GERGER'LE "YILDIZLAR SAVAŞI ÜZERİNE" SÖYLEŞİ / A.Tufan Aydın • "HAYIRLI OLSUN" YA DA TÜRK BASININ DURUMU VE GELECEĞİ / Toktamış Ateş • MOZAMBİK'TE GÜNEY AFRİKA TERÖRÜ / Staffan Bergström - Lars Salemark • NAZİ IRKÇILIĞI VE SADİZM / Selçuk Alsan • POPÜLER BEĞENİ VE BİR FİLM / Tuğrul İnal • BİR YUDUM SEVGİ / Kemal Ateş • SON SİNEMA USTALARINDAN BİRİ: YUTKEVİTCH / M.Tali Ongoren • ULUSLARARASI ANLAYIŞ EĞİTİM YOLUYLA GELİŞTİRİLEBİLİR / M.Semih Gemalmaz • SPORUN YAŞAMLA İÇİÇELİĞİ / Sönmez Targan • ÇOCUK SESLERİNİN "AYŞE ABLA"SI ARAMIZDAN AYRILDI / Azime Korkmazgil • KİTAPLAR "AKAN SULARA KARŞI" / Dursun Kut

Çizgileriyle

Nezih Danyel • Latif Demirci Emin Bebek,

YARIN abone kulübü

üçüncü yıl kutlu olsun!

Abone Kulübümüz bu sayımızla üçüncü yılına giriyor. Geçen iki yıla baktığımızda bir dergi için olabilecek en iyi biçimde okurlarımızla iletişim kurabildiğimize inanıyoruz. Bunun en iyi göstergesi de iki yıl boyunca yaptıklarımız. Okurlarımıza yaptığımız çağrılar sonucu düzenlediğimiz dört abone kampanyası ile abone sayımızı dört katına, yurtiçi dağıtımı üç katına çıkarttık. Abone kampanyaları dışındaki dönemlerde de yine büromuza kadar gelen okurlarımız yeni okurlar, yeni abone getirdiler. Abonelerimizle kurduğumuz ilişkilerin getirdiği karşılıklı güven ve destekle pek çok engellemeyi kolayca atlattık. Çağrılarımıza istekle yanıt veren ve elinden gelen çabayı gösteren, girişimlerimizi içten ikle destekleyen yapıcı eleştirilerde bulunan ve aksaklıklarımızı hoşgörü ile karşılayan okurlarımıza teşekkür ediyoruz. Sevgi ve dostlukla...

• YARIN ABONE KULUBU

yepyeni bir etkinlik daha!

Yarın Abone Kulübü olarak müzik konusunun işlendiği bu sayımızda söylenenleri daha da somutlaştıracak bir girişimde bulunuyoruz. Yüreğiyle, sesiyle halkının özgürlük ve demokrasi savaşımına destek olmuş, evrensel değerde ezgiler yaratmış dünyaca ünlü sanatçıların kasetlerini veriyoruz. İnti-İllimani, Victor Jara, Quilapalyun, Pete Seeger, İsabel Parra, Woody Guthrie, Daniel Viglietti, Atahualpa Yupanqui ve Teodorakis gibi sanatçı ve topluluklarla başlayacak olan bu girişimimiz, okur ve abonelerimizden gördüğü ilgi oranında, başka sanatçılara doğru genişleyebilecek.

Okurlarımızın 1000, abonelerimizin 750 liradan edinebilecekleri Yarın Abone Kulübü kasetlerine ilişkin istemleri Temmuz ayının ortalarında başlayarak karşılayabileceğiz. Evrensel kültürü oluşturan sanatçıların tanınması, bilinmesinin bir gereksinimden de öte artık bir zorunluluk olduğu düşüncesinden yola çıkarak başlattığımız bu girişimin okurlarımızın destek ve önerileriyle amacına ulaşacağına inanıyoruz.

Yarın'ın ulaşmadığını bildiğiniz yerlerde tanıdığınız, bildiğiniz kitapçı ya da gazete bayileriyle konuşarak ya da bunların adreslerini bize bildirerek ilişkiye geçmemizi sağladığınızda Yarın'ın daha geniş bir kitleye ulaşması yolundaki çabalara siz de katılmış olacaksınız.
Bu konuya ilgi gösterecek okurlarımıza şimdiden teşekkürler.

DERGİMİZE NASIL ABONE OLACAKSINIZ:

Abone olmak isteyen okurumuz bize bir mektupla adını, açık adresini, varsa yaz adresini, ve aboneliğinin hangi sayıdan başlamasını istediğini, yıllık ya da altı aylık abone olmak istediğini belirttiğinde ve 164860 nolu posta çeki hesabımıza abone ücretini yatırdığında abone kaydı yapılacaktır. Okurlarımızdan özellikle istediğimiz yukarda belirtilen bilgileri tam ve okunaklı bir biçimde belirtmeleri.
1000 liradan az istekler ödemeli olarak gönderilmeyecektir. Ödemeli posta tutarı okur tarafından ödenmekle birlikte çoğu kez posta tutarı istek tutarını aşmakta bu da çalışmalarımızı anlamsız kılmaktadır.

Posta çeki ücretsiz gönderilmekte böylece yatırılan her kuruş kesintisiz elimize geçmektedir. Bu yüzden posta çeki kuponunun fotokopisini gönderen her okurumuza istedikleri gönderilmektedir.

ÇAĞDAŞ YAYINLARI

BULUNAN YAYINLARIMIZ

DENEME DİZİSİ

Salah Birsel	**Bir Zavallı Sarı At**		**750.-**
Oktay Akbal	**Yazmak Yaşamak**		**550.-**
İlhan Selçuk	Ağlamak ve Gülmek		400.-
Nadir Nadi	Ben Atatürkçü Değilim	5. bası	400.-
İlhan Selçuk	Düşünüyorum Öyleyse Vurun	6. bası	500.-
Prof. Nermi Uygur	Yaşama Felsefesi	2. bası	350.-
Prof. Emre Kongar	Kültür Üzerine	2. bası	350.-
Oktay Akbal	Yaşayıp Görmek		250.-
Ahmet Rasim	Anılar ve Söyleşiler		300.-
Vedat Nedim Tör	Kemalizmin Dramı	2. bası	300.-
Prof. Akşit Göktürk	Okuma Uğraşı	2. bası	250.-
Prof. Macit Gökberk	Değişen Dünya Değişen Dil		250.-
Nadir Nadi	Uyarılar	3. bası	350.-
Hıfzı V. Velidedeoğlu	Yol Kesen Irmak		350.-
Prof. Nusret Hızır	Felsefe Yazıları	2. bası	350.-
Mehmed Kemal	Şairler Dövüşür		250.-
Oktay Akbal	Dünyaya Açılmak		200.-
Samim Kocagöz	Roman ve Yazarlık Onuru		200.-

TARİH — ANI — GEZİ — OLAY DİZİSİ

Salih Bozok-Cemil S.Bozok	**Hep Atatürk'ün Yanında**		**750.-**
Türk Hukuku Kurumu	Hukuk Devleti ve Velidedeoğlu		400.-
Mücap Ofluoğlu	Bir Avuç Alkış		1200.-
Nuri Onat (Yayına hazırlayan)	Cumhurbaşkanı Gazi M.Kemal Paşa'nın Sonbahar Gezileri		400.-
T.B. Tavernier	Topkapı Sarayı'nda Yaşam		400.-
Mehmed Kemal	Türkiye'nin Kalbi Ankara		350.-
Hıfzı V. Velidedeoğlu	Söylev (cilt 1 ve 2)	14. bası	1000.-
Kemal Üstün	Menemen Olayı ve Kubilay	3. bası	250.-
Meral Tolluoğlu	Babam Nurullah Ataç		200.-
Ebubekir Hazım Tepeyran	Belgelerle Kurtuluş Savaşı Anıları		300.-
Talip Apaydın	Köy Enstitüsü Yılları		300.-
Cemal Madanoğlu	Anılar 1. bölüm		500.-

BAĞIMSIZ DİZİ

Philipp Soupoult	Şarlo	200.-
Kemal Özer	Sanatçılarla Konuşmalar	200.-
Atena Deponte	Yaşayan Kosta	200.-
Mümtaz Zeytinoğlu	Ulusal Sanayi	200.-

(KDV, fiyatların dışındadır)

Not: 4000 liradan aşağı bütün siparişleri ödemeli gönderemediğimizi üzülerek belirtiriz.

YAZIN

AYLIK
SANAT
EDEBİYAT
DERGİSİ
Temmuz
47 '85
KDV dahil
250 TL

HALKIN MÜZİĞİ SINIR TANIMAZ

biten bir
öğrenim yılıyla,
doğan umutlara
francisco
j.uriz

1960-70 dönemi
"gençlik liderleri
tartışıyor"